

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Jaroslav Novotný

**Ideologizácia a fragmentácia subkultúry
Skinheads**

Diplomová práca

Praha 2015

Autor práce: **Jaroslav Novotný**

Vedúci práce: **Mgr. et M.A. Jan Charvát, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2015**

Bibliografický záznam

Novotný, Jaroslav. *Ideologizácia a fragmentácia subkultúry Skinheads*. Praha, 2015. 127 s. Diplomová práca (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálných vied, Institut politologických študií. Katedra politologie. Vedúci diplomovej práce Mgr. et M.A. Jan Charvát, Ph.D.

Abstrakt

Diplomová práca *Ideologizácia a Fragmentácia Subkultúry Skinheads* sa zaoberá historickým pozadím vzniku subkultúry a štiepnymi líniami, ktoré spôsobili jej ideologizáciu a fragmentáciu. Zároveň venuje značnú pozornosť analýze jednotlivých vetiev subkultúry Skinheads Prvá kapitola práce buduje teoretické základy výskumu. V rámci nej sú vysvetlené pojmy kultúra, subkultúra a kontrakultúra. Dôraz je pritom kladený na spoločné menovatele, ako aj odlišnosti pri definičnom vymedzení daných pojmov. Druhá kapitola diplomovej práce sa venuje historickému pozadiu vzniku subkultúry Skinheads, ako aj subkultúram, ktoré mali na formovanie Skinheads výrazný vplyv. V tejto kapitole je kladený dôraz na historické reálie politického vývoja Veľkej Británie po druhej svetovej vojne, na subkultúry ktoré boli v danom období populárne ako aj na zrod subkultúry Skinheads. Tretia kapitola práce analyzuje prenikanie politických ideológií do vnútra subkultúry a následnú fragmentáciu Skinheads. Táto časť je upriamená na prenikanie krajne pravicových elementov, zrod rasistickej vetvy Skinheads a v neposlednom rade na reakciu zvyšku subkultúry na jej nacistifikáciu. Odpoveďou na tento fenomén bol vznik antirasistických a ľavicových fragmentov subkultúry, ktorými sú Skinheads proti rasovým predsudkom (SHARP) a Červení a anarchistickí skinheadi (RASH), ako aj apel na odmietanie politizácie subkultúry prítomný u apolitických skinheads.

Abstract

The master thesis titled *Ideologization and fragmentation of Skinhead subculture* deals with historical background of Skinhead subculture genesis and with cleavages, that determined its ideologization and fragmentation. Simultaneously it pays close attention to analysis of various branches of the Skinhead subculture. The first chapter of the thesis builds theoretical foundations of the research. In this chapter the terms culture, subculture and counterculture are explained. Accentuation is placed on common denominators as well as on differences in the definition of these terms. The second chapter of the master thesis deals equally with historical background of Skinhead subculture genesis and with subcultures with a significant impact on the formation of the Skinhead subculture. In this chapter the attention is focused on historical facts of political development in Great Britain after The Second World War, on subcultures popular at that time and on foundation of the Skinhead subculture. The third chapter of this thesis analyzes infiltration of the political ideologies inside the subculture and the following fragmentation of Skinheads. Research in this chapter is focused on the spread of extreme right-wing elements, foundation of the racist branch of the subculture and sequentially on the reaction of the rest of the subculture to its nazification. This reaction consists mainly of the creation of anti-racist and left-wing fragments of the subculture, notably Skinheads Against Racial Prejudice (SHARP) and Red and Anarchist Skinheads (RASH) as well as appeals to rejection of politicization of the subculture present in apolitical Skinheads.

Kľúčové slova

kultúra, subkultúra, kontrakultúra, sociálne hnutie, skinhead, scéna, fragmentácia, politizácia, politická ideológia, revolta, štýl

Keywords

culture, subculture, counterculture, social movement, Skinhead, scene fragmentation, politicisation, political ideology, revolt, style

Rozsah práce: 197 945 znakov v rátane medzier, v rátane poznámok pod čiarov, bez abstraktu, bez zoznamu literatúry, bez príloh

Prehlásenie

1. Prehlasujem, že som predkladanú prácu spracoval samostatne a použil len uvedené pramene a literatúru.
2. Prehlasujem, že práca nebola využitá k získaniu iného titulu.
3. Súhlasím s tým, aby bola práca sprístupnená pre študijné a výskumné účely.

V Prahe dňa

Jaroslav Novotný

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som sa veľmi rád poďakoval vedúcemu predkladanej diplomovej práce Mgr. et M.A. Jánovi Charvátovi, Ph.D. za veľmi cenné rady a pripomienky pri písaní diplomovej práce. Tak isto by som sa chcel poďakovať mojej rodine a blízkym za prejavenu podporu a v neposlednom rade aj anonymným osobám figurujúcim v dotazníkoch za ich čas a ochotu.

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta sociálních věd

Institut politologických studií

Ideologizácia a fragmentácia subkultúry Skinheads

Tézy magisterskej diplomovej práce

Riešiteľ práce: Bc. Jaroslav Novotný

Odbor: Politológia

Vedúci práce: Mgr. et M.A. Jan Charvát, Ph.D.

Podpis vedúceho práce:

I. Úvod a charakteristika problému

Subkultúry tvoria neoddeliteľnú súčasť modernej spoločnosti. Ich členovia sa hlásia k normám a hodnotovým rebríčkom odlišným od väčšinovej kultúry. Subkultúry sú kvôli odchyľovaniu sa od normy predmetom skúmania mnohých spoločenských vied. Politológia primárne skúma ideologické pozadie predstaviteľov subkultúr, ich prepojenosť s politickými organizáciami a politickú aktivitu. V slovenskej a českej odbornej literatúre je však skúmaniu tohto fenoménu venovaný len malý priestor.

Subkultúra Skinheads jednoznačne patrí medzi najvplyvnejšie subkultúry druhej polovice 20. storočia. Svoj status si čiastočne udržiava aj v 21. storočí. Vďaka nie prílišnému záujmu odbornej literatúry spolu so skresľujúcim pohľadom médií sme svedkami často mylnej interpretácie historického vývoja a súčasných trendov Skinheads. Tí sú takmer výlučne stotožňovaní s krajne pravicovými a neonacistickými politickými prúdmi. Kvôli kultúrnym a hlavne politickým vplyvom, ktoré túto subkultúru od začiatku svojej existencie formovali, nie je v žiadnom prípade možné zovšeobecniť všetkých jej sympatizantov a spájať ich s radikálne pravicovými smermi. Je pravdou, že vo vnútri subkultúry existuje výrazné neonacistické krídlo. Tento fenomén však pri zrode Skinheads v druhej polovici 60. rokov nie je badateľný - je len jednou z jeho viacerých vetiev. Okrem neonacistického krídla sa v subkultúre vyskytujú mnohé iné politické prúdy: od radikálne ľavicových RASH (Red and Anarchist Skinheads) cez striktné antirasistických SHARP (Skinheads Against Racial Prejudice) až po apolitických OI a Trojan Skinheads. Medzi vyššie spomínanými vetvami nájdeme výrazné názorové odlišnosti. Spája ich však radikálne negatívny postoj k fašistickej a nacistickej ideológii a odmietnutie prepojenia Skinheads s neonacizmom. Dôležitým prvkom je taktiež apel na pôvodné hodnoty spojené so samotnou subkultúrou. Okrem všeobecne známej holej hlavy je to špecifický štýl oblečenia, naviazanosť na robotnícku triedu, rebélia voči väčšinovým hodnotám spoločnosti a do určitej miery aj kult násilia ako prostriedok vyjadrenia nespokojnosti nad daným stavom. Na základe vyššie uvedených skutočností môžeme konštatovať, že samotná subkultúra je veľmi výrazne fragmentovaná. Názov Skinheads si tak privlastňujú rôzne skupiny ľudí s odlišnými politickými názormi od anarchistov a marxistických komunistov až po neonacistov. Preto je samotné zaradenie jednotlivca k subkultúre Skinheads nedostatočné, veľmi vágne a musí byť doplnené aj konkrétnou vetvou.

II. Predbežná náplň práce

V úvode mojej diplomovej práce, ktorá nesie názov *Ideologizácia a fragmentácia subkultúry Skinheads* sa zameriam na analýzu teoretických pojmov kultúra, subkultúra, kontrakultúra a sociálne hnutie. Pokúsim sa načrtnúť ich spoločné menovatele a odlišnosti. Následne budem skúmať historické okolnosti vzniku prvých Skinheads s prihliadnutím na sociálne a politické aspekty, vzťah Skinheads k vtedajšej spoločnosti, iným subkultúram a sociálnym hnutiam. Analyzovať budem taktiež hudobné vplyvy, ktoré od začiatku spoluutvárali túto subkultúru a vzťah jej sympatizantov k politickým ideológiami. V ďalšej časti diplomovej práce sa budem venovať fragmentácii subkultúry na rôzne prúdy a ich ideologizácii. Tu sa budem snažiť analyzovať ideologické pozadie členov jednotlivých vetiev Skinheads, ich názory na politické dianie, politickú aktivitu a v neposlednom rade vzájomný vzťah jednotlivých krídiel subkultúry. Za významne obohacujúci prvok práce považujem plánované rozhovory so sympatizantmi jednotlivých krídiel subkultúry.

III. Cieľ práce

Cieľom diplomovej práce je systematicky analyzovať jednotlivé ideologické prúdy v rámci subkultúry Skinheads. V práci sa zameriam na historické pozadie vzniku tejto subkultúry, charakteristické výzorové a názorové črty jej sympatizantov, ako aj na hudobné štýly a kultúrne vplyvy, ktoré od začiatku samotnú subkultúru spoluutvárali. Významnú časť práce bude tvoriť analýza fragmentácie subkultúry na rôzne prúdy, ich ideologické pozadie a politickej aktivity.

IV. Metódy pri písaní práce

V práci budem využívať analytickú a komparatívnu metódu. Pri využití analytickej metódy sa zameriam na hĺbkové skúmanie podstaty a zákonitostí daného fenoménu. V mojej diplomovej práci sa ju budem snažiť uplatniť hlavne pri vymedzení pojmov kultúra, subkultúra, kontrakultúra, sociálne hnutie a tak isto pri skúmaní rôznych aspektov skúmaného fenoménu. Komparatívna metóda si kladie za cieľ odborné porovnanie rôznych fragmentov skúmanej problematiky a vyvodenie vedeckých záverov. V diplomovej práci budem komparatívnu metódu využívať pri skúmaní rôznych častí a ideologických prúdov v rámci subkultúry Skinheads a ich vzájomného vzťahu. Komparatívnu metódu využijem aj pri pozorovaní politickej

aktivity a miery angažovanosti v politickom živote u predstaviteľov jednotlivých krídiel danej subkultúry. Okrem teoretických textov budem vychádzať aj z empirického skúmania reálnych pomerov, hlavne vo forme navštevovania podujatí a interview s príslušníkmi subkultúry Skinheads.

V. Predbežné rozdelenie práce

1. Úvod práce
2. Vymedzenie pojmov kultúra, subkultúra, kontrakultúra, sociálne hnutie
3. Historické pozadie, sociálne, politické aspekty vzniku subkultúry Skinheads a kultúrne vplyvy
4. Ideologické pozadie a politická aktivita prvých Skinheads
5. Fragmentácia subkultúry
6. Ideologizácia jednotlivých fragmentov subkultúry
7. Budúce smerovanie subkultúry
8. Záver

VI. Predbežný zoznam literatúry a odkazov

a) knižné zdroje

BASTL, Martin. *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. Politologie (Grada). ISBN 978-802-4737-973.

BENNETT, Andy a Keith KAHN-HARRIS. *After subculture: critical studies in contemporary youth culture*. New York: Palgrave Macmillan, c2004, xii, 195 p. ISBN 03-339-7712-2.

BRAKE, Mike. *Comparative youth culture: the sociology of youth cultures and youth subcultures in America, Britain, and Canada*. Boston: Routledge, 1985, x, 228 p. ISBN 0-203-40894-2.

HAENFLER, Ross. *Goths, gamers, and grrrls: deviance and youth subcultures*. New York: Oxford University Press, c2010, x, 158 p. ISBN 01-953-9666-9.

HALL, Stuart a Tony JEFFERSON. *Resistance through rituals: youth subcultures in post-war Britain*. 2nd ed., Rev. and expanded ed. New York: Routledge, 2006, xxxv, 252 p. ISBN 02-033-5705-1.

HEBDIGE, Dick. *Subkultura a styl*. Preklad Miroslav Kotásek. Praha, 2012, 239 s. ISBN 978-807-2721-979.

HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 362 s. ISBN 978-807-3801-373.

HILARY PILKINGTON, Elena Omel'chenko and Al'bina Garifzianova. *Russia's Skinheads Exploring and Rethinking Subcultural Lives*. 1. publ. Hoboken: Taylor, 2010. ISBN 02-038-5274-5.

HODKINSON, Paul a Wolfgang DEICKE. *Youth cultures: scenes, subcultures and tribes*. New York: Routledge, c2007, vi, 265 p. ISBN 04-153-7612-2.

CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Vyd. 1. Praha: Portál, 183 s. ISBN 978-807-3670-986.

JENKS, Chris. *Subculture: the fragmentation of the social*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications, 2005, x, 158 p. ISBN 07-619-5370-1.

KALAMÁR, Štěpán. *Terminologie a symbolika užívaná soudobou extremistickou scénou*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2011, 136 s. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-807-4181-030.

KLANDERMANS, Bert a Nonna MAYER. *Extreme right activists in Europe: through the magnifying glass*. New York: Routledge, 2006, xvii, 309 p. ISBN 978-041-5358-279.

KLANDERMANS, Bert a Conny ROGGE BAND. *Handbook of social movements across disciplines*. 1st ed. New York: Springer, c2007, vii, 326 p. ISBN 978-038-7709-604.

KOLÁŘOVÁ, Marta a Anna ORAVCOVÁ. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České Republice*. Vydání první. ISBN 80-741-9060-9.

LOWLES, Nick a SILVER, Steve. *White noise: [inside the international nazi skinhead scene]*. [London: Searchlight, 1998. ISBN 978-095-2203-834.

MARSHALL, George. *Skinhead nation*. Dunoon: S.T. Publishing, 1996?, 156 s. ISBN 18-989-2745-6.

MARSHALL, George. *Spirit of '69: a skinhead bible*. 2nd ed. Dunoon: George Marshall, c1994, 176 p. ISBN 18-989-2710-3.

RŮŽIČKA, Vlastimil. *Squaty a jejich revoluční tendence*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2007, 207 s., [8] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7254-859-0.

b) Elektronické zdroje

www.antifa.cz

<http://www.cu-sharp.net/>

<http://www.hammerskins.net/>

<http://odpor.wz.cz/>

<http://rashbr.webs.com/>

<http://skinhead.name/>

<http://true-skinheads.wgz.cz/rubriky/historie>

Obsah

ÚVOD.....	2
1. TEORETICKÉ VYMEDZENIE POJMOV.....	6
1.1 POJEM KULTÚRA.....	6
1.1.1 Zhrnutie zistených informácií o pojme kultúra.....	12
1.2 POJEM SUBKULTÚRA.....	13
1.2.1 Zhrnutie zistených informácií o pojme Subkultúra.....	22
1.3 POJEM KONTRAKULTÚRA.....	23
1.3.1 Zhrnutie zistených informácií o pojme Kontrakultúra	25
2. HISTORICKÉ POZADIE VZNIKU SUBKULTÚRY SKINHEADS	26
2.1 POLITICKÁ SITUÁCIA PO SKONČENÍ DRUHEJ SVETOVEJ VOJNY A LABOURISTICKÁ VLÁDA.....	26
2.2 NÁVRAT KONZERVATÍVNEJ STRANY A POKRAČOVANIE PROCESU DEKOLONIZÁCIE	30
2.2.1 Zhrnutie zistených informácií o politickej situácii po skončení druhej svetovej vojny.....	33
2.3 SUBKULTÚRY 50. A 60. ROKOV V PODMIENKACH VEĽKEJ BRITÁNIE	34
2.3.1 Subkultúra Teddy Boys.....	34
2.3.2 Zhrnutie zistených informácií o subkultúre Teddy Boys.....	37
2.3.3 Subkultúra Mods	37
2.3.4 Subkultúra Rude Boys	40
2.4 ZROD SUBKULTÚRY SKINHEADS	41
2.4.1 Zhrnutie zistených informácií o zrode subkultúry Skinheads	53
3. IDEOLOGIZÁCIA A FRAGMENTÁCIA SUBKULTÚRY SKINHEADS	55
3.1 SUEDEHEADS.....	55
3.2 PUNK AND SKINS.....	57
3.3 OI! SKINHEADS	59
3.4 FENOMÉN WHITE POWER	60
3.4.1 Zhrnutie zistených informácií o vetve White Power	70
3.5 SKINHEADS AGAINST RACIAL PREJUDICES (SHARP) ALEBO ČERNÍ, BÍLÍ SPOJME SÍLY.....	71
3.6 TURN LEFT, SMASH RIGHTS- ZROD A PÔSOBENIE RED AND ANARCHIST SKINHEADS (RASH)	74
3.6.1 Zhrnutie zistených informácií o vetvách SHARP a RASH.....	77
3.7 NO NAZI NO SHARP NO RED JUST SKINHEAD – APOLITICKÁ VETVA SUBKULTÚRY	78
3.8 ANALÝZA TEXTOV PIESNÍ.....	80
3.8.1 Judenmord – Švindelkaust (White Power)	81
3.8.2 Last Strike – Skinheads proti rasovým predsudkům (SHARP)	83
3.8.3 Opozice – Vizitka (RASH)	85
3.8.4 Operace Artaban – Životní cesta (Apolitický Skinheadi).....	87
ZÁVER	90
SUMMARY	95
POUŽITÁ LITERATURA.....	97
ZOZNAM PRÍLOH.....	114
PRÍLOHY	115

Úvod

„Na hokej na futbal davy jdou, jejich hlavy holý jsou. Nam už sa nikdo nebrání, násilí naše vyznání.“¹ Týmito slovami začína kultová pieseň Pilsen boys od známej kapely Pilsner Oiquell. Autori piesne jednoznačne popisujú členov subkultúry skinheads. Kto ale túto subkultúru tvorí? Čo je pre jej členov príznačné? Ako vlastne holé hlavy vznikli? Čo je ich cieľom? Je daná subkultúra vôbec jednotná?

Subkultúry nepochybne patria k významnému spoločenskému a politickému fenoménu. Rozmanitosťou výzoru jej príslušníkov ako aj hudobnými štýlmi, prejavmi a názorovými prúdmi odzrkadľujú heterogenitu mládeže, ale aj celej spoločnosti. V súčasnosti je podľa môjho názoru výskum daného fenoménu v rámci politológie skôr okrajovou záležitosťou. Mylnej interpretácii často napomáhajú aj médiá, ktoré majú tendenciu generalizovať jednotlivé subkultúry, ako aj názorové prejavy ich prívržencov. Toto mylné zovšeobecnenie vedie k nepochopeniu určujúcich rozdielov medzi skinheads, až k nepochopeniu podstaty subkultúry ako takej. Žiadna zo súčasných subkultúr však nie je homogénnou jednotkou. Práve naopak. Pri hlbšej analýze konkrétnych hnutí narazíme na veľmi významné, často až antagonistické rozdiely rozličného charakteru. Antagoničnosť názorových smerov a cieľov jednotlivcov je veľmi výrazná práve u subkultúry Skinheads. Preto je nesmierne dôležité venovať danej problematike zvýšenú pozornosť.

Moja diplomová práca nesie názov *Ideologizácia a fragmentácia subkultúry Skinheads*. Pre túto tému som sa rozhodol, pretože sa otázkam spojeným so subkultúrami venujem už dlhý čas. Subkultúra skinheads je nesmierne zaujímavá svojou históriou vzniku, hudobnými žánrami, obrovskou rôznorodosťou názorových prúdov v jej vnútri a v neposlednom rade jej súčasným stavom a budúcimi perspektívami. I napriek tomu, že sa tejto problematike venujem dlhší čas daná téma pre mňa v žiadnom prípade nie je vyčerpaná. Nesie v sebe množstvo dôležitých nezodpovedaných otázok. Pre mňa osobne je obrovskou výzvou pokúsiť sa na dané otázky nájsť odpoveď a tým pádom prispieť k vedeckému skúmaniu tejto subkultúry.

¹ Pilsner Oiquell - Pilsen Bois Pilsner Oiquell - Pilsen Bois. In: *Super Music* [online]. © 2000-2013 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://www.supermusic.sk/skupina.php?action=piesen&idpiesne=104878>

Cieľom predkladanej diplomovej práce je systematická analýza vzniku subkultúry skinheads, jej ideologizácie, fragmentácie a skúmanie základných ideologických rozdielov medzi jednotlivými vetvami subkultúry. Hneď na začiatok považujem za dôležité stanoviť si metódy pri písaní práce. Dobre zvolené metódy písania práce predstavujú plánované postupy, ktoré vedú k dosiahnutiu stanovených cieľov práce. Pre účely výskumu sa budem snažiť využívať analytickú a komparatívnu metódu. Obe metódy považujem za jedny zo základných postupov pri tvorbe odborného diela. Analytickou metódou budem postupovať hlavne pri skúmaní vzniku subkultúry. Tu je nesmierne dôležité zozbierať množstvo odborných materiálov zaoberajúcich sa skúmanou problematikou. Tie budem následne analyzovať, kriticky posudzovať a čo je najdôležitejšie, pokúsim sa z nich vyvodiť záver na základe vlastného názoru. Komparatívna metóda sa javí ako najvhodnejší postup pri výskume vyššie spomínaných ideologických rozdielov, z ktorých následne vznikla fragmentácia subkultúry. Komparovať budem ideologické názory ako aj mieru politickej aktivity a jej formu u jednotlivých prúdov v rámci skinheads.

Úvodná časť mojej diplomovej práce bude mať výrazne teoretický charakter. V rámci nej sa pokúsím detailnejšie definovať pojmy kultúra, subkultúra a kontrakultúra. Pri skúmaní konkrétnej problematiky je vždy nesmierne dôležité zadefinovanie základných operatívnych pojmov, ktoré sa budú v texte vyskytovať a na ktoré budem následne v práci nadväzovať. Pre potreby kvalitného definičného vymedzenia skúmaného fenoménu budem čerpať informácie od rôznych autorov, ktorí významným spôsobom prispeli k skúmaniu kultúr, respektíve subkultúr. Budem sa sústreďovať na analýzu spoločných menovateľov jednotlivých definícií. Zároveň však upriamim pozornosť aj na odlišnosti a špecifiká každej jednej definície. Cieľom teoretickej časti práce bude zistiť, kedy sa v spoločenských vedách prvýkrát objavuje skúmanie fenoménu subkultúr a ako sa s odstupom času u rôznych autorov náhľad na ne menil.

Po definičnom vymedzení teoretických koncepcií sa následne zameriam na historické pozadie vzniku subkultúry. Otázky spojené s politickým režimom a jeho stabilitou, politickou situáciou, verejnou mienkou sú kľúčové pre pochopenie vzniku a formovania prvých skinheads. V tejto časti práce budem sledovať proti čomu sa mladá generácia vo Veľkej Británii snažila vymedziť, aké subkultúry zaznamenávame pred zrodom skinheads a aký postoj k nim holé lebky zaujali. Hudobná produkcia bola vždy

neodmysliteľne spojená so subkultúrami. Texty hudobných skupín spolu formovali myšlienky mládeže, hudobné podujatia slúžili ako miesto stretnutí a utvrdzovania názorov jednotlivých členov. Pre lepšie pochopenie názorových prúdov skins v dobe ich vzniku sa z toho dôvodu zameriam na hudobné štýly, ktoré boli v tom čase medzi mládežou populárne.

Veľkú pozornosť v diplomovej práci budem venovať samotnej problematike fragmentácie a ideologizácie subkultúry. Skúmať budem šírenie myšlienok a štiepne línie, ktoré sa v jej vnútri s narastajúcou popularitou začali objavovať. Tieto štiepne línie mali za následok veľmi výraznú fragmentáciu a názorové rozkoly, ktoré dosiahli až antagonistický charakter. Zameriam sa na postupné prenikanie rasistických a krajne pravicových elementov, ktoré rozhodujúcim spôsobom ovplyvnili smerovanie dovtedy viac menej homogénnej subkultúry. Nesmierne dôležité je položiť si otázku, do akej miery v neonacistickom krídle pretrval apel na pôvodné hodnoty skinheads? Akú rolu u týchto skupín zohrávalo dovtedy významná triedna subnáležitosť k robotníckej triede? Kedy zaznamenávame zvýšený výskyt násilia zo strany skinheads? Veľmi zaujímavé bude tak isto analyzovať nárast politickej aktivity a jej formu. V neposlednom rade sa zameriam na reakciu skupín skinheads, ktorí nesúhlasili a veľmi radikálne koncepty krajnej pravice odmietli. S týchto antifašisticky zmýšľajúcich skupiniek sa vyvinuli významné myšlienkové prúdy vo vnútri subkultúry. Na jednej strane to sú *SHARP* (skinheadi proti rasovým predsudkom), ktorí od začiatku svojho vzniku apelovali na pôvodné skinheadské tradície. Antirasistický fenomén bol pre formovanie tejto vetvy natoľko významný, že ho zakomponovali do svojho názvu. Jednou z ich výzorových charakteristík je nosenie antifašistickej tematiky na oblečení. Druhou vplyvnou skupinou sú *Rash* (Red and Anarchist skinheads), ktorí striktný antifašistický postoj kombinujú s ľavicovými politickými myšlienkami. Väčšinou u tejto vetvy skinheads prevládajú sympatie k ideológii komunizmu buď v ponímaní marxizmu, alebo sociálneho anarchizmu.

Zo zistených informácií sa v závere pokúsim priblížiť aj súčasné trendy a predpokladať budúce smerovanie jednotlivých vetiev subkultúry. Za veľmi obohacujúci prvok práce považujem plánované rozhovory s názorovo rôzne ladenými skinheadmi. Na ich základe by som chcel overiť závery, ktoré v predkladanej práci budem publikovať.

V úvode by som sa chcel ospravedlniť za vulgarizmy, ktoré sa môžu objaviť či už v plánovaných rozhovoroch, alebo analýze textov piesní. Máme však za to, že práca má byť autentická a má odrážať skutočné pomery panujúce v subkultúre Skinheads.

1. Teoretické vymedzenie pojmov

Na úvod našej diplomovej práce sa zameriame na teoretické vymedzenie pojmov kultúra, subkultúra, kontrakutúra. Dané pojmy sa v spoločnosti často zamieňajú, čo má za následok značný zmätok v terminológii. Tento zmätok následne vedie k problémom pri definovaní skúmaného fenoménu. Otázka ktorú si pred touto kapitolou kladieme a na ktorú sa v závere pokúsime následne odpovedať znie, či skinheads absolútne spadajú do kategórie, ktorú nazývame subkultúrou. Nesú v sebe skinheads aj prvky kontrakultúry? Môžeme ich definovať aj ako sociálne hnutie? Alebo môžu v teoretickej rovine spadať do viacerých vyššie zmienených kategórii?

1.1 Pojem Kultúra

Čo je vlastne kultúra? Daný termín využívame neustále v každodennej komunikácii, no zakaždým v inom význame. Pri pohľade do oxfordského anglického slovníka narazíme hneď na 4 diametrálne odlišné definície podstatného mena kultúra. Podľa prvej definície sa jedná o umenie a iné prejavy ľudských intelektuálnych úspechov. Druhá definícia vysvetľuje kultúru ako myšlienky, zvyky a sociálne správanie sa ľudí, alebo spoločnosti. Tretia definícia spadá do oblasti biológie. Podľa nej je kultúra kultivácia baktérií, tkanivových buniek v umelom prostredí obsahujúcom živiny. A konečne posledná, štvrtá definícia, ktorá kultúru chápe ako pestovanie rastlín.²

Ako zo slovníkovej definície jasne vyplýva, termín kultúra je charakteristický svojou nejednoznačnosťou. Dlhá tradícia využívania pojmu má za následok vznik rôznych, nesúrodých často až protichodných definícií.³ Ku koncu 18. a v prvej polovici 19. storočia dochádza hlavne v západnej Európe a severnej Amerike k obrovským spoločenským zmenám. S nástupom priemyselnej revolúcie a s rozvojom politických inštitúcií sa diametrálne mení obraz vtedajšej spoločnosti. Potreba reflektovania novej a neustále meniacej sa spoločnosti so sebou priniesla tak isto nové pojmoslovie, alebo výraznú zmenu významu dovtedy zaužívaných pojmov.

² Culture: Definition of culture in English. In: *Oxford Dictionaries: Language matters* [online]. 2014 [cit. 2014-11-05]. Dostupné z: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/culture>

³ V našej práci sa samozrejme nebudeme venovať významu slova kultúra v kontexte biológie, alebo iných prírodných vied. Je však potrebné názorne demonštrovať heterogenitu samotného pojmu.

Predovšetkým vďaka rozvoju nových filozofických smerov a kritickému myslieniu intelektuálov sa tvorili koncepty organickej spoločnosti. Významný britský sociológ a jeden z najznámejších bádateľov v oblasti skúmania subkultúr *Dick Hebdige*⁴ vo všeobecnosti rozlišuje dva základné myšlienkové prúdy v tejto oblasti. Ten prvý upriamoval svoju pozornosť do minulosti. Spoločenským zmenám zo začiatku 19. storočia vyčítal prílišnú fragmentáciu dovtedy jasne stanovenej, hierarchicky usporiadanej spoločnosti. Priemyselná revolúcia spôsobila rozsiahlu urbanizáciu a s tým spojenú stratu identity obyvateľov. Ideálom bola pritom stredoveká, feudálna spoločnosť s jasne vymedzeným postavením každého jej člena. V tomto koncepte zastávala kultúra konzervujúcu funkciu. Vyzdvihovala sa jej harmonická dokonalosť oproti monotónnosti každodenného života človeka. Druhý myšlienkový prúd vychádzal z predstáv utopických socialistov. Daný stav bol vnímaný ako prechodný, pričom ideálom bolo plánované budúce usporiadanie. Na základe predstáv o emancipácii človeka by v ňom absentoval rozdiel medzi prácou a odpočinkom. Kultúra v tejto predstave slúžila práve ako prostriedok emancipácie. Z daného rozkolu vznikli dve základné definície kultúry. Tá prvá odrážala konzervatívny myšlienkový prúd. Jej autorom je Matthew Arnold, ktorý definuje kultúru ako to najlepšie, čo bolo na svete vymyslené a vyslovené. Tento koncept predstavoval kultúru ako štandard estetickej výnimočnosti. Formoval sa pri hodnotení klasických foriem umenia akými sú opera, balet, dráma, literatúra etc. Počiatky druhej definície nachádzame u Herdera. Táto definícia vychádzala z antropológie. Termín kultúra pritom odkazoval na „*zvláštny spôsob života, ktorý vyjadroval určité významy a hodnoty vyjadrené nielen prostredníctvom umenia a učenia, ale i inštitúciami a bežným chovaním.*“⁵ Kultúra v tomto zmysle pritom predstavuje významy a hodnoty implicitne a explicitne obsiahnuté v konkrétnom spôsobe života v konkrétnej spoločnosti.

Snaha o filozofické vymedzenie kultúry siaha až ku koreňom priemyselnej revolúcie. Tak zástancovia konzervativizmu, ako formujúceho sa socializmu operovali s daným pojmom a pripisovali mu rôzny obsah. Zvýšený záujem o daný fenomén len podčiarkuje skutočnosť, že kultúra a náhľad na ňu tvoril jednu zo štiepných línií zápasu medzi teoretikmi politických ideológií. Nemenej dôležitá je skutočnosť, že daný filozofický spor pretrval v rôznych intenzitách do dnešných dní.

⁴ HEBDIGE, Dick., *Subkultura a styl*, s. 29-30.

⁵ HEBDIGE, Dick., *Subkultura a styl*, s. 30.

Je logickým faktom, že spor o podstatu kultúry sa postupne rozširoval a pribúdalo v ňom množstvo dôležitých a navzájom si odporujúcich argumentov a teórií. Pomyselnou arénou, kde dané teórie na seba narážali sa stala akademická pôda. Tento proces bol umocnený rozvojom nových vedných disciplín hlavne na poli sociálnych vied. V prvom rade sa jednalo o boom antropológie a sociológie, pre ktoré sa stala kultúra jednou z kľúčových otázok. Akademické spory o podstate kultúry môžeme bez pochyb charakterizovať ako ďalšiu a veľmi podstatnú štiepnu líniu pri štúdiu kultúry. Práve na ňu sa momentálne v krátkosti zameriame.

Antropologický prístup ku štúdiu ľudských spoločností zohral veľmi dôležitú úlohu pri štúdiu populárnej kultúry. Kľúčovým sa v tomto prístupe stalo nahliadanie na masovú kultúru. Kultúrna antropológička *Shirley Fedorak*⁶ masovú kultúru definuje ako kultúru každodenného života vo vnútri veľkej sociálnej skupiny. Táto kultúra je tvorená všeobecne prijímanými hodnotami, ktoré môžu byť rôznorodé. Jedná sa o vzájomné pôsobenie rozličných premenných ako umenie, médiá, šport, odev etc. Známy nemecký filozof a muzikológ *Theodor W. Adorno*⁷ bol ku konceptu masovej kultúry značne kritický. Podľa neho sa jedná o produkt kultúrneho priemyslu, ktorý je zámerne vytváraný.

Záujem o masovú kultúru a o pochopenie súčasnej kultúry nie je v antropológii ani zďaleka univerzálny. Tradícia kultúrneho relativizmu majúca v antropológii silné zázemie totiž nedávno vyprodukovala nálady, ktoré do určitej miery pohrdajú modernou masovou kultúrou. Premisa štrukturalistov spočíva v tvrdení, že ľudská myseľ vytvára tok skúseností na základe bipolárnych opozícií: muž/ žena, čistý/nečistý, príbuzný/ vzdialený a hlavne príroda/ kultúra. Ľudia si vytvárajú úsudok o svete na základe týchto binárnych kategórií a tým pádom vytvárajú významy pre slová ako rastliny, zvieratá, farby, ľudské telá. Inak povedané vytvárajú si kognitívny systém. Podnety, ktoré všetky tieto kategórie premošťujú sú „*anomáliami*“, ktoré majú vyšší význam. Náboženské systémy a mýty sú kultúrnymi konštrukciami, ktoré určujú spoločenské kognitívne kategórie. Všetky kognitívne kategórie pritom zastávajú veľmi dôležitý spoločenský a morálny význam. Dokumentácia a skúmanie „*tradičných*“ foriem kultúry tak

⁶ FEDORAK, Shirley., *Pop culture: the culture of everyday life*, s.3.

⁷ ADORNO, Theodor W a BERNSTEIN, J., *The culture industry: selected essays on mass culture*, s.1.

zohrávali dlhý čas kľúčovú úlohu v antropológii. Samozrejme, že daný trend nie je primárny u všetkých autorov.⁸

Nesmierne významným bádateľom v oblasti kultúry sa stal francúzsky etnológ a antropológ *Lévi-Strauss*.⁹ Jeho teórie sa stali základom štrukturálnej antropológie. Lévi-Strauss a jeho nasledovníci skúmali kultúru rôznych etník žijúcich v rozličných oblastiach, Snažili sa pritom nájsť spoločný menovateľ kultúry prítomný vo všetkých skúmaných prípadoch. Lévi-Strauss pritom dospieva k záveru, že oným fundamentálnym znakom kultúry je jazyk. Práve ten je totiž základným modelom pre vytvorenie jednotlivých aspektov kultúry. Dané kultúrne aspekty následne vzájomným pôsobením vytvárajú kultúru. Jazykový systém tvorí základ skúseností indivíduí a tak isto im poskytuje prostriedky pre generovanie komplexov kultúrnych foriem. Na základe tejto hypotézy Lévi-Strauss dochádza k záveru, že kultúrny systém je príznačný pre všetky spoločnosti bez rozdielu dosiahnutého stupňa vývoja. Všetky spoločnosti totiž disponujú jazykovým systémom tak potrebným a kľúčovým pre utváranie kultúrneho systému.

Vo svojom antropológickom diele *Totemizmus*¹⁰ si Strauss kládol otázku, akým spôsobom môžeme vysvetliť korene, účel a myslenie totemskej viery. Má zmysel zameriavať sa na prepojenie medzi sociálnymi jednotkami a totemistickými objektami? Strauss pritom dospel k záveru, že objektom analýzy by nemali byť jednotlivé od seba sa líšiace totemy, ale skúmanie systému totemových symbolov ako celku. Význam totemizmu pritom nachádza v odlišovaní sa sociálnych skupín na základe odlišných symbolov. Totemizmus vo svojej podstate prislúcha rozumu. Požiadavky, na ktoré odpovedá sú intelektuálnej povahy. Z toho plynie, že jeho obraz je projektovaný a nie získavaný zvonka. Totemská viera tak pre Straussa nie je duchovnou kategóriou, ale hlavne kategóriou spadajúcou pod dimenziu myslenia.

⁸ MUKERJI, Chandra a SCHUDSON, Michael., *Rethinking popular culture: contemporary perspectives in cultural studies*, s. 18-19.

⁹ LÉVI-STRAUSS, Claude., *Structural Anthropology*, s. x- xii.

¹⁰ LÉVI-STRAUSS, Claude., *Totemizmus*, s. 110-114.

Clifford Geertz,¹¹ ktorý bol inšpirovaný sociológiou Talcotta Parsona, vypracoval pojem kultúrny systém, ktorý pri tom striktne odlišuje od sociálneho systému. Geertz kládol dôraz na symboliku, ako určujúci rys ľudského druhu. Symboly totiž vykonávajú dôležitú formu kontroly nad ľudským chovaním, vyjadrujú sociálny a osobnostný systém kultúry bez toho, aby boli iba expresívnymi pojmami. Geertz si pri tom neprivlastnil formalistickú metódu analýzy, ktorá by oddeľovala pojem symbolický od pojmu sociálny. V teórii rozlišoval medzi kultúrou, ktorú vnímal ako systém symbolov a spoločnosťou, ktorú charakterizoval ako systém sociálnych vzťahov. V praxi však zdôrazňoval ich vzájomnosť. Autor sa pritom nevenoval len vzťahu medzi jednotlivými symbolmi navzájom. Snažil sa skúmať tak isto ich vzťah k sociálnemu poriadku. Inými slovami, snažil sa skúmať účinnosť kultúry. Geertz pritom prišiel k záveru, že kultúra nie je iba reflexiou sociálnych nastavení, sociálneho zázemia alebo psychologických predispozícií, ale je tak isto produktom myslenia presne tak, ako sama pomáha myslenie tvoriť. Na rozdiel od Geertza, Victor Turner a jeho študenti venovali pozornosť hlavne aspektom ľudskej aktivity, ktoré vedome negujú a tvoria protiváhu skutočnosti každodenného života s dôrazom na prvky antištruktúry. Turner pozornosť sústreďuje hlavne na ceremónie, rituály, oslavy.

Americký antropológ rakúskeho pôvodu *Robert Lowie*¹² v roku 1917 prehlásil, že kultúra je v skutočnosti jedinečným a výhradným predmetom – otázkou etnológie, tak isto ako je vedomie predmetom psychológie, život biológie a elektrina odvetvie fyziky. Väčšina nemeckých akademikov naopak zastávala názor, že kultúra je primárnym predmetom kultúrnej vedy a nie etnológie. Lowie však zo svojej pozície obhajoval americkú školu kultúrnej antropológie. Po skončení druhej svetovej vojny sme v USA svedkami obrovského nárastu záujmu o sociálne vedy. Kultúrna antropológia zaujala v tom období veľmi významné miesto v oblasti štúdia kultúry. *Stuart Chase* vyslovil premisu, podľa ktorej je štúdium kultúry v koncepte antropológie a sociológie základným kameňom sociálnych vedných disciplín. V roku 1952 prední americkí antropológovia *Alfred Kroeber* a *Clyde Kluckhohn* sformulovali hypotézu,

¹¹ MUKERJI, Chandra a SCHUDSON, Michael., *Rethinking popular culture: contemporary perspectives in cultural studies*, s. 21- 23.

¹² KUPER, Adam., *Culture: the anthropologists' account*, s. ix.

podľa ktorej je idea kultúry v technicko antropologickom zmysle jedným z kľúčových pojmov amerického myslenia.¹³

Sociologická tradícia skúmania kultúry, hlavne v európskych podmienkach sa pri svojom výskume neobmedzuje iba na štruktúru a procesy tvorby kultúry. Sociológovia, výrazne ovplyvnení marxistickým učením venovali pozornosť vzťahu medzi kultúrou a spoločenskými triedami. V oveľa väčšej miere ako antropológovia a literárni kritici venovali pozornosť sociokultúrnym dimenziám, sociálnej diferenciacii a sociálnej stratifikácii. Centrom ich štúdia teda bolo prepojenie kultúry a jednotlivých spoločenských tried. V americkej sociologickej tradícii sa zase dôraz kládol primárne na vzťah medzi kultúrou a ostatnými sociálnymi formami, alebo diferenciaciou moci. Americkí sociológovia sa zameriavali primárne na prepojenie kultúry, pohlavia, etnicity. Partikulárne ťažisko sociologických prác vychádza hlavne zo subjektívnych skúseností a postavenia spoločenských tried, alebo ďalších hierarchických vzťahov v rámci spoločnosti. Kultúra je tak vnímaná ako výraz inštrumentálnych prianí s ohľadom na spoločenské triedy, alebo jednotlivé spoločenské skupiny.¹⁴

Welšský akademik, spisovateľ a literárny kritik *Raimond Henry Williams*¹⁵ sa pokúsil o úplne nové vymedzenie kultúry. Podľa jeho premisy by skúmanie kultúry malo predstavovať „*štúdium vzťahov medzi všetkými súčasťami spôsobu života*.“ V takto chápanom spôsobe náhľadu na kultúru sa dôraz presúva od nemenných meradiel k meradlám historickým, od stability ku zmenám. Charakterizuje pritom 5 kľúčových slov, ktoré majú od obdobia priemyselnej revolúcie pevné miesto v spoločenskom každodennom slovníku. Sú to slová priemysel, demokracia, spoločenská trieda, umenie, kultúra. Zaužívanie týchto termínov pritom nemôžeme vnímať ako izolovaný proces. Všetky sú na seba hlboko naviazané a prepojené s vyššie spomínanými spoločenskými zmenami.¹⁶ Williams tým pádom navrhoval oveľa širšiu formuláciu vzťahov medzi kultúrou a spoločnosťou. Jadrom štúdia pritom malo byť objavenie skrytých základov histórie, obecných príčin a širších spoločenských trendov, ktoré ležia za prechodnými manifestáciami každodenného života.

¹³ KUPER, Adam., *Culture: the anthropologists' account*, s. ix-x.

¹⁴ MUKERJI, Chandra a SCHUDSON, Michael., *Rethinking popular culture: contemporary perspectives in cultural studies*, s. 32-33.

¹⁵ HEBDIGE, Dick., *Subkultura a styl*, s. 31.

¹⁶ WILLIAMS, Raymond., *Culture and society 1780-1950*, s. x.

V sociologickom kontexte skúmania kultúry nachádzame jemný rozdiel medzi európskou a americkou optikou. Pokým tá európska čerpá veľmi silne z marxizmu americká sociológia je v tomto ohľade zdržanlivejšia. Tak isto reflektuje sociálnu stratifikáciu a rozdiely, no logicky je viac prispôsobená americkému prostrediu a tak isto americkej akademickej tradícii.

1.1.1 Zhrnutie zistených informácií o pojme kultúra

Pri rekapitulácii a analýze zistených informácií ohľadne kultúry môžeme vyvodit' niekoľko záverov. Prvým záverom je skutočnosť, že pojem kultúra z jazykovedného hľadiska pomenúva veľké množstvo často vôbec nesúrodých faktorov a procesov. Z tohto dôvodu nie je v nijakom prípade možné vysloviť univerzálne platnú definíciu daného pojmu. Dôležitým zistením je tak isto skutočnosť, že počiatky novodobého, hlbšieho štúdia kultúry sú spojené s obdobím priemyselnej revolúcie. Priemyselná revolúcia totiž definitívne rozbila staré spoločenské usporiadanie a priniesla so sebou vznik spoločenských tried ako jedných z hlavných aktérov budúcich politických zápasov. Táto dôležitá spoločenská zmena so sebou priniesla aj nové rozkoly a štiepne línie v spoločnosti. Celý tento proces bol reflektovaný tak isto na poli filozofie a akademických vied. Tu sa s konceptom kultúry pracovalo viacerými, diametrálne odlišnými, spôsobmi. Konzervatívni myslitelia v nej videli prvok stability a jeden z prostriedkov prinávratenia spoločnosti „*k stavu harmónie*“ panujúcim pred priemyselnou revolúciou. Utopickí socialisti tak isto pracovali s pojmom kultúra. Kapitalistický systém spôsobuje obrovskú mieru sociálnej polarizácie, ktorá musí vyústiť v revolúciu. Ideálom bola spoločnosť zložená na slobode a rovnosti. Kultúra bola považovaná za jeden z nástrojov emancipácie človeka, ktorý dosiahne svoj vrchol práve v socialistickej respektíve komunistickej utópii. Výrazný zápas o hodnoty a ponímanie kultúry, i keď v iných dimenziách, zaznamenávame aj na akademickej pôde. Tu na seba narazili na jednej strane antropologická tradícia k prístupu skúmaniu problematiky a na strane druhej sociologické koncepcie. Antropológovia vo veľkej miere vychádzajúci s kultúrneho relativizmu skúmali hlavne klasické formy kultúry a náboženské systémy ako hlavné premenné pri formovaní ľudskej kultúry. Sociológovia naopak operovali práve s fenoménmi vzniknutými počas demokratizácie a priemyselnej revolúcie a skúmali kultúru z hľadiska spoločenskej diferenciácie

a stratifikácie. Zaujímalo ich postavenie určitých spoločenských skupín vo vnútri spoločnosti a ich vzájomné interakcie.

Vzhľadom na ľudskú rôznorodosť nie je možné, aby sa všetci členovia spoločnosti identifikovali s jedným jediným typom kultúry. Každý jednotlivec si totiž vytvára vlastný hodnotový rebríček, ktorý sa prejavuje aj v pohľade na kultúru. Preto je fragmentácia kultúry nesmierne významným prvkom pri jej skúmaní. Na základe stupňa zhody hodnôt jednotlivcov vznikajú kultúry rôznych sociálnych skupín. Mnohí ľudia však vyznávajú hodnoty, ktoré sú v istých bodoch kolízne, až absolútne protichodné s tým, čo Geertz nazval kultúrny systém akceptovaný väčšinou spoločnosti. V tomto prípade hovoríme o fragmentácii kultúrnych hodnôt a kultúry samotnej. Výsledkom je vznik subkultúr až kontrakultúr smerujúcich k negovaniu mainstreamovej kultúry. Fragmentáciu kultúrnych hodnôt pritom považujeme za jednu z kľúčových štiepnych línií pri skúmaní teoretického rámca našej problematiky. Preto sa túto problematiku pokúsime priblížiť.

1.2 Pojem Subkultúra

Termín subkultúra je používaný v situácii, ktorá má postihovať zvláštnosti súboru kultúrnych prvkov, ktoré sú typické pre menšie skupiny v rámci národa, štátneho útvaru, prípadne širšieho nadnárodného spoločenstva. Tieto zvláštnosti pritom veľmi výrazne odlišujú danú skupinu a jej kultúru od ostatných skupín, alebo od väčšinovej kultúry dominantnej v danom priestore. Jedným z určujúcich znakov subkultúry je práve vyššie spomínané odlíšenie sa od dominantnej, mainstreamovej kultúry. Miera odlíšenia subkultúry od dominantnej kultúry pritom môže byť veľmi rôznorodá a pohyblivá. Subkultúra sa môže od kultúry odlišovať len minimálne tak isto, ako môže byť odlišná až takmer antagonisticky. Miera rozdielov pri tom nie je statickou veličinou. Môže sa vyvíjať v závislosti od celej rady faktorov. Významnými faktormi sú vek, povolanie, náboženstvo, národnosť, etnikum, pôvod, záujmy, sociálne začlenenie, sociálne inštitúcie, miera sociálnej stratifikácie. Subkultúry nevznikajú a nepretrvávajú len v malých izolovaných spoločnostiach. Procesom globalizácie sa stali celosvetovým

masovým fenoménom, šíriacim sa naprieč krajinami a kontinentmi. Preto v sociálnych vedách zaznamenávame zvýšený záujem o štúdium subkultúr.¹⁷

V súčasnej multikultúrnej zameranej západnej spoločnosti sme svedkami fragmentácie dominantnej kultúry. Tá sa vyznačuje diverzitou a sklbením mnohých štýlov a smerov. Pod silným vplyvom postmodernity sa v rámci kultúry začalo uvažovať o subkultúrach, ktoré by dokázali nájsť odpoveď na obrovskú heterogenitu a fragmentáciu mainstreamovej kultúry. Jednoznačne zadefinovať pojem subkultúra však nie je možné. Každý z autorov sa pri svojej analýze zameriava na odlišné špecifiká a prikladá rôznym menovateľom rôznu dôležitosť. Prístupy ku štúdiu subkultúr sa odlišujú tým, aké konkrétne skupiny sa za subkultúry dajú považovať. Obrovská fragmentácia prístupov je tak isto podčiarknutá aj rozličným ukotvením vzťahu subkultúr k vyššie spomínaným iným sociálnym faktom a kategóriám.¹⁸

Z vyššie uvedeného vyplýva obrovská nejednoznačnosť v tom, akým spôsobom subkultúry definovať, aké menovatele pri výskume zohľadňovať. I napriek tomuto faktoru sa pokúsime načrtnúť aspoň tie najvplyvnejšie školy zaoberajúce sa danou problematikou. Akademický spor zaoberajúci sa definovaním subkultúr a jej menovateľmi pritom považujeme za určujúcu štiepnu líniu pri ich výskume. Subkultúru môžeme už z jazykovej stránky považovať za podkategóriu. V našom prípade sa teda jedná o podkategóriu kultúry.

Priekopníkom v skúmaní subkultúr sa stali predstavitelia známej chicagskej školy. Základným kameňom pri štúdiu subkultúr sa pre nich stalo deviantné správanie, ktoré vybočovalo z rámcov dominantnej kultúry. Deviantné správanie je pritom produktom jasne vymedzených spoločenských pravidiel. Jednotlivci, ktorí tieto pravidlá z rôznych dôvodov neakceptovali boli označení pojmom outsideri. Jednalo sa prevažne o delikventov, ľudí bez domova či prostitútky. Podľa amerického sociológa *Howarda S. Beckera* sa títo jednotlivci stali produktom negatívnych dôsledkov väčšinovej kultúry, ktoré vyvrcholili práve vznikom deviantných subkultúr. Ich členovia sa totiž cítili stále viac izolovaní a odmietaní väčšinovou spoločnosťou. Ďalší americký sociológ a

¹⁷ SMOLÍK, Josef., *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*, s. 30.

¹⁸ KOLÁŘOVÁ, Marta a ORAVCOVÁ, Anna., *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České Republice*, s.13-14.

kriminológ *Graham Sykes* spoločne so sociológom *Davidom Matzom*¹⁹ došli k záveru, že subkultúry v každom prípade vyústia do nejakej formy anti-sociálneho správania. Vo vnútri subkultúr sa pri tom vytvárajú tzv. „podzemné hodnoty“²⁰, výrazne odlišné od tých väčšinových. Podľa Matza a Sykesa však deviantné subkultúry neohrozujú, ani nie sú schopné poškodiť, alebo zničiť väčšinovú kultúru a hodnoty.

Významným autorom, ktorý sa podrobnejšie venoval problematike subkultúr je sociológ a predstaviteľ chicagskej školy *Milton M. Gordon*. Vo svojom diele *Asimilation in American Life*²¹ sa zaoberal otázkami šírenia predsudkov v americkej spoločnosti. Za hlavný zdroj predsudkov považuje nepochopenie odlišností na základe rasy, náboženstva, alebo etnického pôvodu. Odlišnosti medzi jednotlivcami sú neoddeliteľnou súčasťou modernej priemyselnej spoločnosti, ktorá s vyznačuje veľkou mierou heterogenity.

Pri svojom štúdiu kultúry sa nezameral primárne na celospoločenskú väčšinovú kultúru, pretože sledoval jej výraznú fragmentáciu. Pozornosť venoval práve vyššie spomínaným determinantom fragmentácie, ktoré nachádzal v etnickom pôvode, sociálnych triedach, náboženstve, mieste pôvodu. Spoločné pôsobenie týchto fragmentov malo za následok odklon skupín obyvateľstva od väčšinovej kultúry a vznik jednotlivých subkultúr. Vychádzal pritom z premisy, na základe ktorej väčšinová kultúra nie je tvorená totálnou participáciou všetkých členov spoločnosti. Členovia spoločnosti sa vo vnútri štátnych útvarov navzájom združujú prostredníctvom vyššie spomínaných faktorov a tým tvoria subkultúry. Tomuto procesu veľmi výrazne napomáha socializácia prítomná od útleho detstva. Gordon pritom o subkultúre uvažoval ako o podkategórii kultúry. Vzhľadom na súčasnú situáciu ale treba podotknúť, že množstvo subkultúr nesie transnacionálne rysy presahujúce hranice národných štátov a kultúr.²²

Výskum chicagskej školy, ktorý sa zameriaval na konceptualizáciu subkultúry s ohľadom na deviáciu v sociálne ukotvenom kontexte sa stal základom výskumnej

¹⁹ BENNETT, Andy a KAHN-HARRIS, Keith., *After subculture: critical studies in contemporary youth culture*, s.3-4.

²⁰ Z anglického subterranean values

²¹ GORDON, Milton Myron., *Assimilation in American life: the role of race, religion, and national origins*, s. 3-4.

²² GELDER, Ken a THORNTON. Sarah., *The subcultures reader*, s. 46-48.

práce ďalšej nesmierne dôležitej teoretickej školy. Tou je *Birminghamská škola kultúrnych štúdií* (CCCS – *Centre for Contemporary Cultural Studies*). CCCS sa vo svojich publikáciách zamerala na výskum britskej mládeže s ohľadom na komunitné a lokálne vymedzenie predmetu štúdia. Táto metóda do určitej miery odzrkadľovala prístup chicagskej školy v kontexte prostredia Veľkej Británie. Sociológ *D. May* napríklad skúmal delikvenciu mladistvých v anglickom meste Liverpool. Dospel pritom k záveru, že delikventské správanie mládeže tvorí súčasť lokálnej tradície. Neskôr sa však v rámci CCCS od štúdií zameraných na lokalitu, komunitu a delikvenciu ustupuje. Jadrom výskumu sa stáva makro perspektívne pozorovanie zamerané na triednu príslušnosť. Na subkultúry bolo pritom nazerané ako na spektakulárny indikátor triedneho boja v britskej spoločnosti. Deviantné správanie členov subkultúr bolo interpretované ako kolektívna reakcia robotníckej mládeže na výrazne meniacu sa situáciu v povojnových rokoch vo Veľkej Británii. Tá bola v prvých rokoch charakteristická rastom ekonomiky. Birminghamská škola bola pritom v rámci výskumu subkultúr veľmi silne ovplyvnená marxizmom.²³

Jedným z dôležitých Marxových pojmov, s ktorými CCCS pracovalo sa stal *lumpenproletariát*. Marx spoločne s Engelsom tento pojem prvý krát použili v ich diele *Deutsche ideologie*²⁴ v roku 1846 v súvislosti s transformáciou spoločenských tried. Tak, ako sa transformuje buržoázia transformuje sa aj proletariát. Lumpenproletariát predstavoval vrstvu robotníckej triedy, ktorá si neuvedomuje a zrejme ani nikdy neuvedomí svoju triednu príslušnosť. Keďže u tejto časti proletariátu absentuje pocit triednej subnáležitosti absentuje tu aj potreba triedneho boja zakončeného socialistickou revolúciou. Marx s Engelsom uznávajú, že aj lumpenproletariát môže vyvolať istú formu rebélie a nepokojov. Absentuje v nich však vyššie spomínané triedne povedomie a tak bol Pre Marxa daný pojem veľmi negatívne zafarbený. Lumpenproletariát je zo svojej podstaty ku kapitalistickému systému lojálny a z toho dôvodu sa pre Marxa dokonca stáva prekážkou k dosiahnutiu komunistickej spoločnosti.

²³ BENNETT, Andy a KAHN-HARRIS, Keith., *After subculture: critical studies in contemporary youth culture*, s.4-5.

²⁴ MARX, Karl a ENGELS, Friedrich., *The German ideology: including Theses on Feuerbach and introduction to The critique of political economy*, s. 218.

Nemenej dôležitou je tak isto Marxova definícia nadhodnoty. Celé marxovo ponímanie kapitalistického ekonomického systému totiž stojí práve na hodnote a nadhodnote. Prvou fázou je produkcia tovarov úžitkovej hodnoty. Každá spoločnosť musí produkovať tovary úžitkovej hodnoty potrebné na chod danej spoločnosti. Jedná sa o predmety vytvorené človekom akými môžu byť pracovné nástroje, obydlia etc. Práca je totiž hlavným predpokladom prežitia a existencie ľudskej spoločnosti. Táto práca je pritom vždy účelová. Na jej počiatku stojí plán ktorý je následne realizovaný. V kapitalistickom systéme je tento účel udávaný kapitalistom, ktorý je vlastníkom práce proletára. Výsledný produkt danej práce je teda vlastníctvom buržoázie. Produkcia tovarov úžitkovej hodnoty v kapitalistickom systéme sa stáva len nástrojom vládnucej triedy na produkciu nadhodnoty. Nadhodnota je pojem, ktorým Marx označuje rozdiel medzi hodnotou práce proletára a mzdou, ktorá je mu vyplatená. Ako príklad môžeme uviesť 12 hodinový pracovný čas jedného robotníka.²⁵ Mzda robotníka predstavovala hodnotu, ktorú vyprodukoval za 6 hodín práce. V zamestnaní však strávil 12 hodín. Hodnota práce, ktorú robotník vytvoril za tých ďalších 6 hodín a za ktorú nedostal plácu je nadhodnotou, ktorá sa stáva ziskom kapitalistu.²⁶

Ďalším významným pojmom, s ktorým CCCS pracovala bolo Gramsciho poňatie hegemonie. Hegemónia parlamentnej demokracie sa prejavuje sklbením dvoch predpokladov. Tým prvým a najdôležitejším je súhlas ovládaných vrstiev spoločnosti s buržoáznym režimom. Súhlas proletariátu si kapitalistický systém zaručuje ilúziou občianskeho rozhodovania vo veciach verejných. Výsledkom tejto ilúzie je utvorenie orgánov kreovaných na základe „verejnej mienky.“ Tým pádom sa sami utláčaní proletári podieľajú na chode systému. Za jeho oponou sa nachádza korupcia a prijímanie rozhodnutí vyhovujúcich veľkokapitálu. Druhým predpokladom je možnosť využitia násilia zo strany štátnych orgánov pri prejavoch otvoreného nesúhlasu so spoločenským systémom. K tomu dochádza v prípadoch, kedy si proletariát začne uvedomovať svoje dejinné postavenie a pochopí pravú podstatu kapitalistického systému.²⁷ Hegemónia je tým pádom intelektuálne vodcovstvo jednej triedy nad ostatnými. V Gramsciho prípade sa jednalo o intelektuálne vodcovstvo kapitalistickej triedy nad proletariátom. Proletariát je totiž od útleho veku vychovávaný k akceptovaniu

²⁵ V dobe Marxovho života tvorilo 12 hodín v zamestnaní bežný pracovný deň.

²⁶ MARX, Karl. *Kapitál: KNIHA PRVNÍ - Proces vytváření kapitálu* [online]. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://joza.pytel.sweb.cz/kapital.pdf>

²⁷ GRAMSCI, Antonio a BUTTIGIEG.A, Joseph., *Prison notebooks*, s. 156.

kapitalistického systému. Svoju existenciu mimo neho si často nevie predstaviť a preto kapitalistický systém bez väčšieho odporu strpí.

Jadrom Gramsciho úvahy je potreba proletariátu vyvinúť politické stratégie, ktoré by oslabili pozíciu vládnucej triedy v spoločnosti. Gramsci bol presvedčený o potrebe vytvorenia alternatívnej hegemonie proletariátu v rámci existujúcej občianskej spoločnosti, na základe ktorej by bola umožnená diktatúra proletariátu po víťaznej revolúcii. V jeho definícii predstavuje hegemonia prostriedok na prekonanie ekonomických korporácií kapitalistickej spoločnosti. V tejto definícii nachádzame odkaz na historickú etapu v rámci konkrétnej politickej situácie. Hegemonia predstavuje výhodu triedneho vedomia. Trieda pritom nie je chápaná len z ekonomického hľadiska, ale tak isto aj z intelektuálneho, morálneho a kultúrneho. Budovanie alternatívnej hegemonie je pritom nesmierne dôležité pre kompletnú revolúciu. Kompletná revolúcia sa totiž neodohráva len na ekonomickej úrovni. Kompletná revolúcia, ktorej výsledkom bude prechod moci od vládnucej buržoáznej triedy smerom k proletariátu je ekonomický, politický a kultúrny koncept usporiadania sveta.²⁸

CCCS spájala stále narastajúcu popularizáciu subkultúr so spoločensky nevypočutým protestným hlasom mladej generácie proletariátu. Podľa záverov výskumníkov zo CCCS sa mnoho priaznivcov subkultúr okrem protestu proti spoločnosti vyznačovalo aj ostrou kritikou sociálneho systému, snahou o celospoločenskú zmenu s víziami budúceho usporiadania spoločnosti.²⁹

Na subkultúry je tak nahliadané ako na politického aktéra s určitým politickým cieľom. CCCS pritom do značnej miery romantizovala subkultúry, ktorým pripísala úlohu nositeľov ideálov triedneho boja. Toto postavenie subkultúr je veľmi zaujímavé. Vychádza z marxistickej kritiky kapitalistickej spoločnosti. Sympatizanti subkultúr, stotožnení s kritikou kapitalizmu, sa snažia o vybudovanie alternatívnej kultúry, ktorá dokáže poprieť kultúru vnútenú kapitalistickým systémom. Nová kultúra naplňa znaky alternatívnej hegemonie proletariátu tak, ako ju chápal Gramsci. Jedine hegemonia proletariátu totiž dokáže prekonať hegemoniu kapitalizmu. S odstránením buržoáznej

²⁸ ADAMSON, L. Walter., *Hegemony and revolution: a study of Antonio Gramsci's political and cultural theory*, s.170-171.

²⁹ JENKS, Chris., *Subculture: the fragmentation of the social*, s.

kultúry tak isto zanikne hlavný pilier ekonomiky – nadhodnota situovaná v rukách kapitálu. Práve tá vytvára sociálne vylúčenie najchudobnejších vrstiev spoločnosti na úkor tých, ktorí na tomto procese bohatnú. V takomto chápaní subkultúr však nachádzame jeden paradox. Na jednej strane vychádza výskum CCCS z marxistickej tradície a z triednej perspektívy. Na strane druhej idealizuje lumpenproletariát, z ktorého sa často príslušníci subkultúr formovali a ktorý bol terčom Marxovej kritiky. CCCS totiž nevidí v lumpenproletariáte prekážku revolúcie, alebo porevolučného usporiadania. Je to často práve lumpenproletariát, ktorý si v podobe príslušnosti k rôznym subkultúram plne uvedomuje svoju triednu príslušnosť, svoje politické ciele, svojho politického protivníka. Prostredníctvom životného štýlu, hudby sa snaží vymaniť z každodennej rutiny a bojovať proti systému. Silnou zbraňou v jeho rukách sa stáva umenie odzrkadľujúce odpor proti väčšinovej spoločnosti a sny príslušníkov subkultúr.

CCCS pristupovala k štúdiu subkultúr výrazne teoreticky. Predmetom skúmania bolo hlavne v tom čase veľmi silné punkové hnutie, mods a z nich vychádzajúci skinheads. Bádatelia tejto školy vychádzali z predstavy všeobecne zdieľanej subnáležitosti k robotníckej triede, ekonomického determinizmu výraznej profilácie politického presvedčenia a tak isto hlavne z britských reálií. Tieto skutočnosti začali viesť k vzrastajúcej kritike CCCS. Kritiku ešte umocnil vznik a rozvoj nových vplyvných subkultúr, ktoré nezapadali do teoretického pohľadu a vymedzenia výskumníkov hlásiacich sa k CCCS.

Bádatelia kritizujúci CCCS vychádzali naopak z faktu, že subkultúry nedeterminuje triedna subnáležitosť, ucelený pohľad na politické dianie, spoločnosť ani ekonomický determinizmus. Z toho vyplýva popretie základného predpokladu CCCS a to odporu subkultúr proti kapitalistickému systému. Subkultúry sa nevyznačovali kolektivismom ale individualizmom, konzumným spôsobom života a tak isto častým užívaním veľkého množstva alkoholu a rozličných drog. Preto napríklad *rave*³⁰, ktoré prinieslo veľkú zmenu pohľadu na štúdium subkultúr nie je možné analyzovať pomocou zastaraných a neplatných metód CCCS. V neskrývanej apolitickosti sa účastníci rave snažia o útek z reality každodenného života, spoločne prežité pocity slasti a eufórie.

³⁰ Rave je spojené s prúdom Tekno, ktorý sa rozšíril v 80. rokoch 20. Storočia. Jeho základom je hlasná elektronická hudba a organizovanie často ilegálnych tzv. free party, na ktorých sa z pravidla nikdy nevyberá vstupný poplatok. Rave parties trvajú často niekoľko dní a účastníci sa udržiavajú v bdelom stave pomocou za pomoci drog.

Výrazná diferenciácia nových kultúrnych hnutí od starších subkultúr prinútila niektorých autorov k upusteniu od samotného pojmu subkultúra a k nahradeniu daného termínu alternatívnymi výrazmi. Pre potreby skúmania tak vznikali názvy ako životné štýly mládeže, scény. Významným termínom sa stali „*nové kmene*“, ktoré sa primárne zameriavali na tanečné štýly obľúbené medzi mládežou.³¹

Francúzsky sociológ *Michel Maffesoli* sa vo svojej knihe *The Time of the Tribes*³² odklonil od marxistického pohľadu na štúdium subkultúr. Došiel pritom k záveru, že vo vnútri subkultúr môžeme pozorovať značne heterogénne správanie a predstavy jednotlivých ľudí. Základom príklonu mládeže k subkultúram je túžba trávenia času s podobne zmýšľajúcimi ľuďmi. Tým pádom sme svedkami nahradenia racionálnych foriem vzťahov empatickou družnosťou. Pocity subnáležitosti k subkultúre majú často iba dočasné trvanie. To je determinované spoločnými aktivitami, životným štýlom a participáciou v skupine. Takto chápané subkultúry sú veľmi výrazne depolitozované. V hodnotovom rebríčku členov kmeňa je individuálne uspokojenie potrieb oveľa viac ako skupinové hodnoty vychádzajúce z kolektivismu a viera v politický utopizmus.

Ďalším dôležitým termínom sú *postsubkultúry*. Autorom tohto pojmu je významný sociológ *David Muggleton*. On postsubkultúry odvodzuje zo znakov postmodernej kultúry, ktorá stratila svoje spojenie s klasickými kultúrnymi kontextami. Subkultúrny štýl sa stal populárnym kvôli vzhľadu a nie politickému posolstvu, ktorý v sebe podľa výskumníkov z CCCS skrýva. Jednotlivec sa pritom môže stretnúť s veľkým množstvom postsubkultúr, z ktorých si vyberá rozličné prvky podľa svojho vkusu. Z tohto dôvodu dochádza k výraznému miešaniu rôznych štýlov, k tzv. *revivalom*. S príchodom revivalov sa z pôvodných subkultúr vytráca autenticita. Už nie je možné nájsť originál ani inováciu v rámci konkrétnej subkultúry bez toho, aby nedošlo k vytvoreniu revivalu.³³

³¹ KOLÁŘOVÁ, Marta a ORAVCOVÁ Anna., *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České Republice*, s. 25-26.

³² MAFFESOLI, Michel., *The time of the tribes: the decline of individualism in mass society*, s. x-xi.

³³ KOLÁŘOVÁ, Marta a ORAVCOVÁ Anna., *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České Republice*, s. 26.

Profesor kultúrnej sociológie na Griffith University *Andy Bennett*³⁴ tak isto reflektuje odklon od klasického výkladu subkultúr vedcami z CCCS. Zmenu náhľadu pritom spája s fragmentáciou subkultúr ku ktorej došlo od 80.rokov 20.storočia. Pojem subkultúra sa v oveľa väčšej miere dostával do spoločnosti a prestal byť výsadou akademickej sféry. O takto deakademizované subkultúry sa vo veľkej miere začali zaujímať médiá, vďaka ktorým sa daný pojem ešte viac spopularizoval. Média pritom veľmi výrazne napomohli šíreniu subkultúr medzi mládežou a tak isto k jej fragmentácií a k vzniku revivalov.

S príchodom nového tisícročia, ale hlavne s procesom globalizácie subkultúr sme svedkami návratu štúdia subkultúr k dvom základným otázkam, ktorými sú politizácia a stratifikácia. Výskumníci sa znova začali zaoberať odkazom CCCS pri štúdiu politického významu a odkazu subkultúr. Rakúsky akademik *Rupert Weinzierl* spolu s Muggletonom kritizovali koncept nových kmeňov. Podľa nich táto teória vysvetľuje len určité kultúrne prvky mládeže, pričom opomína politicko- kultúrny aktivizmus, a masové nepokoje rozpútavajúce sa permanentne po celom svete. Neplatí teda premisa, že by príslušníci subkultúr neboli politicky aktívni a neangažovaní. Nové protestné hnutia využívajú na politickom poli kódy subkultúr a tým sa stávajú tieto dva fenomény prepojené. V určitých prípadoch sme tak isto svedkami prepojenia hudobných štýlov s radikálne ľavicovými, mierovými, alebo ekologickými politickými hnutiami. Tým pádom sa vytvorili nové postsubkultúry, ktoré majú opäť politický nádych. Vymedzujú sa totiž proti vo svete dominantej hegemonnej kultúre neoliberalného kapitalizmu.³⁵

Chris Jenks pritom vo svojom diele *Subculture: The Fragmentation of Social* výstižne upozorňuje, že definícia subkultúr z pera rôznych autorov bude v mnohých prípadoch ovplyvnená menovateľmi, ktoré samotní autori považujú za relevantné. Pohľad na subkultúry pritom často vychádza z politických, alebo inak motivovaných prednastavení autorov. Z toho dôvodu sa pri definícii tej istej subkultúry stretávame raz

³⁴ BENNETT, Andy a KAHN-HARRIS, Keith., *After subculture: critical studies in contemporary youth culture*, s. 11-18.

³⁵ KOLÁŘOVÁ, Marta a ORAVCOVÁ Anna., *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České Republice*, s. 28.

s koncepciou deviantného a antisociálneho správania, kdežto pri inej definícii s cieľavedomým politickým odporom.³⁶

1.2.1 Zhrnutie zistených informácií o pojme Subkultúra

To, že na subkultúru je nahliadané rôznorodými optikami ani nemusíme pripomínať. Zaujímavé je však sledovať ich prepojenie a naviazanosť s politickou aktivitou. Chicagská škola subkultúry vníma ako negatívny dôsledok fragmentácie a pravidiel objavujúcich sa vo vnútri mainstreamovej kultúry prevládajúcej v spoločnosti. Tvorené sú jednotlivcami na okraji spoločnosti, ktorí majú sklony k deviantným formám správania a života. Na základe deviantného správania sa títo jednotlivci nevedia, alebo nechcú zaradiť do spoločnosti. Vedome však nevyvíjajú žiadnu politickú aktivitu. Z toho dôvodu nemôžu ani oslabiť ani ohroziť normy väčšinovej kultúry a spoločnosti. Diametrálne odlišný pohľad nám ponúka CCCS. Birminghamská škola sledovala vzrastajúcu resistenciu britskej mládeže nielen proti kultúrnym normám, ale aj proti kapitalistickému systému. Jadrom revoltujúcej mládeže pritom bolo uvedomenie si svojho triedneho postavenia a jasné vymedzenie politického protivníka. Subkultúry pritom nerevoltujú len proti systému, ale aj proti pasívnej generácii svojich rodičov. Tým pádom si zachovávajú zdedený štatút proletára, ktorý kombinujú s novými formami politického odporu. Tie sa prejavujú výrazne na poli umenia v podobe hudobnej produkcie, štýlu obliekania, ale aj životného štýlu ako celku. Prístup akademikov z CCCS sa však v radách niektorých autorov stal terčom kritiky. Tejto významnej tradícií sa vyčítala prílišná teoretickosť pri štúdiu skúmaného fenoménu. Tak isto sa poukazovalo na skutočnosť, že autori sa zamerali len na niektoré subkultúry, ktoré spadali do ich definičných teórií, pričom iné opomínali. Veľkú zmenu v nazeraní na subkultúry tak isto priniesol zrod Tekno scény. Autori ako Maffesoli boli názoru, že subkultúry sa vyznačujú viac individualizmom ich protagonistov ako kolektivismom s účelom dosiahnutia politických cieľov. Nesúhlasili tak isto s tvrdením, že subkultúry predstavujú istú formu odporu. V subkultúrach je podľa nich prítomný konzumný spôsob života a časté užívanie omamných, či psychotropných látok. Zo svojej podstaty sú apolitické a ich vyznávači hľadajú útek zo

³⁶ JENKS, Chris., *Subculture: the fragmentation of the social*, s.4-9.

stereotypov každodennej reality. S príchodom nového tisícročia však zaznamenávame určitý návrat k tradícií skúmania prepojenosti subkultúr na politické dianie. Sme svedkami naviazanosti rôznych ľavicových, ekologických, mierových protestných hnutí na subkultúry. Na protestných zhromaždeniach sa vo veľkej miere objavujú jednak subkultúrne kódy a jednak veľký počet sympatizantov rôznych subkultúr. K politizácii subkultúr pritom do značnej miery napomáha aj boom internetu a tým pádom neobmedzený tok informácií.

1.3 Pojem Kontrakultúra

Z analýzy kultúry a subkultúry sa následne presunieme k pojmu kontrakultúra. Už zo samotného pojmu môžeme vyvodit' záver, že sa jedná o fenomén stojaci antagonisticky proti väčšinovej, mainstreamovej kultúre. Pojem kontrakultúra sa začal masovo používať od konca 50.rokov 20.storočia. Charakterizoval pritom kultúrne, politické a ekonomické správanie výrazne odlišné, od toho väčšinového. Už od svojho zrodu bol spájaný primárne s ľavicovými politickými prúdmi a alternatívnymi sociálnymi hnutiami v USA. Mládež sa v tom čase masovo búrila proti korupcii. Hlavnými apelmi bol odpor proti hierarchií a autoritám. Vyzdvihoval sa pritom kreatívny, spirituálny často až mystický spôsob života. Veľkú popularitu kontrakultúra prežívala počas masových protestov namierených proti americkej vojne vo Vietname. Za širiteľov kontrakultúry boli považované protestné a ľudskoprávne hnutia, ktoré apelovali na prinavrátenie humanity do spoločnosti, a v neposlednom rade deti kvetov hippies. Kontrakultúra sa pritom primárne prejavovala v 4 oblastiach a to umeleckej, politickej, spirituálnej a komunálnej.³⁷

Opozičné hnutie bolo v 50. a 60.rokoch pod veľkým vplyvom myšlienok *Martina Luthera Kinga*,³⁸ ktorý vo svojich prejavoch vyzdvihoval ideály spravodlivosti a rovnosti pre všetkých ľudí bez rozdielu farby pleti. Historik *Theodor Roszak* v roku 1969 definuje kontrakultúru ako kultúru úplne osamostatnenú od kultúrnych predpokladov väčšinovej spoločnosti. Kontrakultúra pritom len sotva budí dojem

³⁷ CHAPMAN, Roger., *Culture wars: an encyclopedia of issues, viewpoints, and voices*, s.120

³⁸ Martin Luther King Jr. - Biography. In: *Nobel prize* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/1964/king-bio.html

uceleného rebríčku hodnôt a pôsobí dojmom barbarizmu.³⁹ Ďalším historikom, ktorý sa venoval skúmanému fenoménu je *Terri H. Anderson* ktorý argumentuje, že kontrakultúrne hnutie je definované na základe organizácie, vodcovských osobností, resp. vzorov, prítomnej všeobecne akceptovanej politickej ideológie. Dôležitá je pritom prítomnosť všetkých spomínaných faktorov. Všetci príslušníci kontrakultúry pritom nemusia participovať na rovnakých druhoch akcií.⁴⁰

Andy Bennett tvrdí, že kontrakultúra je súčasťou kontra hegemonnej ideológie. Kontrakultúra pritom odráža postoje alternatívne zmýšľajúcich ľudí kriticky sa stavajúcich a odmietajúcich hodnoty väčšinovej kultúry. Ide pritom o ucelený alternatívny hodnotový rebríček menšiny vyjadrený celou škálou foriem umenia a životného štýlu. Pomocou kontrakultúry sa menšina snaží presadiť v rámci spoločnosti svoje hodnoty a tým pádom negovať prvky väčšinovej kultúry. Jedným zo základných pojmov sa teda stáva protest. Procesom globalizácie sa kontrakultúrne vzorce rozšírili do celého sveta. Preto sme svedkami makrokultúrneho rozmeru protestu a rebélie. K jeho šíreniu pritom veľmi výrazne dopomohol rozvoj internetu ako alternatívneho média znižujúceho význam klasických informačných prostriedkov. Bennet tvrdí, že v akademickej sfére bol pôvodný termín kontrakultúra často nahrádzaný pojmom subkultúra. Oba fenomény sú úzko prepojené, pretože vo svojej podstate odrážajú myšlienkové a kultúrne vzorce menšiny búriacej sa proti normám väčšiny. Pojmy však nie sú úplne totožného významu. Súčasťou kontrakultúry, v oveľa väčšej miery ako u subkultúry, je politický aktivizmus a prepojenosť jej príslušníkov na politické spoločenské a sociálne hnutia. Základným rozdielom je teda participácia na sociálnych hnutiach nového typu spojená s oveľa jasnejšou predstavou budúceho usporiadania sveta.⁴¹ Kontrakultúra pritom vo všeobecnosti vychádza z 3 základných predpokladov. A) Z estetického avantgardizmu, ktorý je považovaný za individualistický útok na formálne tradície, b) z presvedčenia, že prostredníctvom umenia je možné meniť spoločnosť aj vedomie jednotlivcov, c) z predpokladu, že existuje špecifický vzťah k modernému životu pričom umenie je buď prostriedok na útek z moderného života

³⁹ ZIMMERMAN, Nadya..., *Counterculture kaleidoscope: musical and cultural perspectives on late sixties San Francisco*, s. 1-4.

⁴⁰ PERONE, James E., *Music of the counterculture era*, s.1.

⁴¹ WHITELEY, Sheila a SKLOWER, Jedediah., *Countercultures and popular music*, s.17.

smerom k estetickému absolútnu, alebo umenie uplatňuje svoju tvorivú energiu, aby prekonalo svoje vlastné hranice.⁴²

1.3.1 Zhrnutie zistených informácií o pojme Kontrakultúra

Subkultúra a kontrakultúra sú veľmi úzko prepojené. Veľmi často sú tieto pojmy nevedome, ale aj vedome zamieňané. Obe kategórie reflektujú ciele a hodnoty revoltujúcej menšiny namierené proti dominantnej kultúre. Miera odmietnutia väčšinovej kultúry u príslušníkov subkultúr môže byť rôzna. Kontrakultúra sa však na rozdiel od subkultúry vyznačuje absolútnym antagonizmom a úplným odmietnutím väčšinovej kultúry. Vo všeobecnosti tak isto zaznamenávame väčšiu mieru prepojenia kontrakultúry na politické dianie a rôznu mieru politického protestu.

⁴² WHITELEY, Sheila a SKLOWER, Jedediah., *Countercultures and popular music*, s. XVI.

2. Historické pozadie vzniku subkultúry Skinheads

Po teoretickom a definičnom vymedzení skúmanej problematiky sa v tejto časti práce bližšie zameriame na historické pozadie vzniku skinheads. Zaujímať nás bude politická situácia panujúca po druhej svetovej vojne, meniace sa sociálne postavenie obyvateľstva a štiepne línie rozdeľujúce spoločnosť. V neposlednom rade sa budeme zaujímať o reakciu mládeže na outputy politického systému a životný štýl, ktorý bol pre mladú generáciu päťdesiatych a šesťdesiatych rokov príznačný a ktorý je veľmi dôležitý pre formovanie počiatkov nášho skúmaného fenoménu.

2.1 *Politická situácia po skončení druhej svetovej vojny a Labouristická vláda*

Veľká Británia bola v roku 1945 jednou z víťazných mocností v boji, proti nacistickému Nemecku a jeho spojencom. I napriek tomuto faktoru bolo už v posledných mesiacoch vojny zrejmé, že britská vláda bude stáť v nasledujúcich rokoch pred veľmi závažnými problémami. Okrem demilitarizácie spoločnosti a znovuvybudovaním zbombardovaných obydľí a priemyselných komplexov to bez pochyby bude aj riešenie koloniálnej otázky. Počas druhej svetovej vojny bojovalo v radoch britskej armády niekoľko sto tisíc mužov a žien pochádzajúcich z afrických kolónií spravovaných Veľkou Britániou. V severnej Afrike bojovalo zhruba 100 000 afrických vojakov. V Burmskej kampani proti japonským ozbrojeným silám viac, ako 120 000. O život pritom prišlo 15 000 afrických príslušníkov britskej armády. Oveľa väčší počet ich bol ranených.⁴³ Do bojov v Severnej Afrike, Taliansku a operácií proti Japonsku sa vo veľkom počte tak isto zapojili príslušníci Britskej indickej armády. Tí boli nasadzovaní hlavne na operácie v horskom prostredí a v džungľových pralesoch. Britská Indická armáda pritom ku koncu vojny disponovala viac ako 2000 000 príslušníkov, ktorí sa vyznamenali v bojoch a výrazne napomohli víťazstvu spojeneckých vojsk.⁴⁴ Po skončení druhej svetovej vojny sme prakticky vo všetkých častiach Britského impéria svedkami výrazného nárastu popularity národných emancipačných hnutí usilujúcich

⁴³ KILLINGRAY, David a PLAUT, Martin., *Fighting for Britain: African soldiers in the Second World War*, s. 8.

⁴⁴ MOREMAN, T., *The Japanese and the British Commonwealth armies at war, 1941-45, fighting methods, doctrine and training for jungle warfare*, s.105-112.

o väčšiu mieru autonómie a o následnú samostatnosť jednotlivých národov a kmeňov od britskej koruny.

Prvé povojnové voľby vo Veľkej Británii boli zápasom Labouristickej strany pod vedením Clementa Attleeho proti Konzervatívnej strane, ktorej predsedom bol v spoločnosti veľmi populárny Winston Churchill. Ani Churchillova popularita však na volebné víťazstvo konzervatívcov nestačila. Labouristi s programom sociálneho štátu a obnovy hospodárstva, vo voľbách v roku 1945 dosiahli presvedčivé víťazstvo v pomere 393 kresiel ku 197 kreslám Konzervatívnej strany. Zvyšné kreslá si medzi seba rozdelili zástupcovia iných kandidujúcich politických subjektov. Medzi ne patrili liberáli, národní liberáli, nacionalisti či komunisti. Novozvolená vláda musela čeliť povojnovej finančnej vyčerpanosti krajiny, obrovskému počtu mŕtvych a ranených vojakov vracajúcich sa po dlhotrvajúcej vojne, potrebám demilitarizácie celoeurópskej spoločnosti, riešeniu koloniálnej otázky a zabezpečeniu sociálnych istôt pre obyvateľov. Attlee si uvedomoval naliehavosť riešenia daných problémov. Svoju agendu postavil na princípe riešenia najpálčivejších otázok súčasne. Z toho dôvodu je jeho vláda považovaná za jednu z najaktívnejších vlád v britskej histórii 20. storočia. Do dejín tak isto vošla pod názvom *Attleeho socializmus*. Nová vláda vypracovala projekt na obnovu hospodárstva krajiny, tzv. *Economic Recovery Program*. Ten vychádzal z myšlienok keynesiánskej ekonómie, čiže výrazných štátnych zásahov do ekonomiky krajiny. Vláda sa pritom snažila o dosiahnutie maximálnej možnej zamestnanosti. V domácej politike pristúpili labouristi k znárodneniu strategických odvetví hospodárstva, akými boli uhoľný priemysel, zemný plyn, doprava a elektrárne. Týmto krokom sa snažili oživiť domáce hospodárstvo a prostredníctvom štátneho intervencionalizmu znovu vybudovať základné piliere ekonomiky. V prvých povojnových rokoch vznikol projekt národného zdravotného systému - *National health service*, ktorý bol financovaný z daňových príjmov štátu a poskytoval bezplatnú zdravotnú starostlivosť obyvateľom Veľkej Británie. Labouristická vláda dala tak isto vytvorila projekt národného systému poistenia- *National insurance system of social services*. Tieto kroky boli namierené na zabezpečenie základných sociálnych istôt pre obyvateľov Británie.⁴⁵

⁴⁵ BROOKSHIRE, Jerry H., *Clement Attlee*. s. 2-5.

Na adresu Attleeho vlády v otázkach domácej politiky sa však ozývala aj výrazná vlna kritiky. *Correlli Barnett* vo svojej analýze *The Audit of War* z roku 1986 kritizoval konsenzus panujúci na britskej politickej scéne počas druhej svetovej vojny aj následne po nej. Tento konsenzus naprieč politickými stranami brzdil ekonomický a hospodársky rozvoj krajiny. Výrazná kritika na adresu Attleeho zaznievala aj z radov britskej ľavice pôsobiacej vo vnútri Labour party. Títo kritici spochybňovali termín attleeho socializmus a predsedovi vlády vyčítali zavádzanie konvenčného ekonomického a sociálneho kapitalizmu namiesto egalitárneho socializmu, ktorého sa mnoho ľavicovo orientovaných voličov dožadovalo. Autori ako *Ralph Miliband* a *David Howell* sa domnievali, že Attlee zachraňoval kapitalistický systém namiesto toho, aby revolucionarizoval Veľkú Britániu.⁴⁶

Attlee sa v prvých mesiacoch po skončení vojny snažil v medzinárodnej politike spolupracovať tak s USA ako so Sovietskym zväzom. Zhoršovanie medzinárodnej situácie a začiatok studenej vojny však pripútal Veľkú Britániu k USA a formujúcemu sa paktu NATO. Veľká Británia bola pritom spolu s Francúzskom najvplyvnejším americkým spojencom v západnej Európe.⁴⁷ Jednou z najdôležitejších tém zahraničnej politiky bola tak isto vyššie spomínaná koloniálna otázka. Najväčšiu silu malo secesionistické hnutie v Indii, ktorá bola považovaná za klenot britského koloniálneho panstva.

Protibritská opozícia bola v podmienkach Indie výrazne fragmentovaná. Fragmentácia sa prejavovala tak v otázkach politického svetonázoru, ako aj v metódach boja za nezávislosť a v náboženských otázkach. Hnutia ozbrojeného odporu vznikali prevažne na prelome 19. a 20. storočia. Situované boli v dnešnej južnej Indii v Bengálsku a Maharastre. Zastrešujúcou organizáciou militantnej opozície sa stalo *Revolučné hnutie za indickú nezávislosť* (Revolutionary Movement for Indian Independence), ktoré bolo súčasťou Indického hnutia za nezávislosť. Militantné krídlo sa formovalo okolo bratov Aurobinda a Barina Ghosh, či Bikina Chandra Pala. Hlavnými aktivitami revolučného hnutia, ktoré vychádzalo z myšlienok indického

⁴⁶ BROOKSHIRE, Jerry H., *Clement Attlee*. s.6.

⁴⁷ BROOKSHIRE, Jerry H., *Clement Attlee*. s. 4-5.

nacionalizmu, bola fyzická príprava jednotlivcov a ozbrojené útoky na britské vojenské posádky a britskú správu v južnej časti Indie.⁴⁸

Významnou militantnou organizáciou bolo tak isto *Hindustan Socialist Republican Association (HSRA)*, ktorá vznikla v októbri roku 1924. Cieľom organizácie bolo revolučné ukončenie britského koloniálneho panstva v Indii a vytvorenie nezávislej socialistickej republiky. HSRA, ktorej členovia boli výrazne ovplyvnení marxizmom, okrem kolonializmu odmietala aj kapitalistické zriadenie. Upustila pritom od taktiky individuálnych útokov a presadzovala koordinované a kolektívne priame akcie.⁴⁹

Oveľa výraznejší ohlas v spoločnosti mala však koncepcia nenásilnej občianskej neposlušnosti a vzdoru, tzv. *satyagraha*. Hlavným protagonistom a realizátorom tejto formy odporu sa stal indický národný hrdina *Mahatma Gandhi*, ktorý ešte pred začiatkom politickej kariéry pôsobil viac, ako 20. rokov v južnej Afrike na pozícii právnika. Do južnej Afriky sa sústredil veľký počet indických emigrantov. V Afrike sa Gandhi stretol s obrovskou mierou sociálnej stratifikácie medzi britskými vlastníkami plantáží a proletariátom. Tak isto bol svedkom všadeprítomných rasových predsudkov. Na základe týchto skúseností sa počas jeho tamojšieho pôsobenia postupne utváral jeho politický svetonázor a odmietavý postoj k Britskému impériu. Snažil sa o spoločenské prekonávanie náboženských a kastovních rozdielov medzi indickými imigrantmi, ktoré výrazným spôsobom fragmentovali indickú spoločnosť.⁵⁰

Po návrate z Afriky sa začal aktívne zapájať do Indického hnutia za nezávislosť. Agitačnou činnosťou nabádal roľníkov, aby nekooperovali s britskými vlastníkami pôdy a aby odmietali platiť dane za pôdu. Za jeho schopnosťami zjednotiť obyvateľov Indie bez rozdielu vierovyznania si získaval čoraz vplyvnejšie postavenie v kongrese až sa v roku 1920 stal jeho predsedom. Po jeho zvolení za predsedu kongresu začal plne uplatňovať metódu nenásilného odporu spojenú často s bojkotom britských výrobkov. Za svoje aktivity sa dostal do väzenia, keď bol odsúdený na 6 rokov odňatia slobody, no po dvojročnom väzení bol predčasne prepustený.⁵¹ Na začiatku druhej svetovej vojny zastávali členovia indického kongresu názor neparticipácie na ozbrojenom konflikte. Za

⁴⁸ ABEL, M., *Glimpses of Indian national movement*, s.64-66.

⁴⁹ AL], Bipan Chandra ... [et.], *India's struggle for independence, 1857-1947*, s. 248-249.

⁵⁰ DEATS, Richard L., *Mahatma Gandhi, nonviolent liberator: a biography*, s.23-24.

⁵¹ PAREKH, Bhikhu C., *Gandhi*, s. 11-15.

tento postoj si však vyslúžili aj vlnu kritiky z radov vlastného tábora. Počas trvania vojny Indický kongres vystúpil s požiadavkou úplnej nezávislosti Indie na Veľkej Británii. Za to boli jeho čelní predstavitelia spolu s Gandhim uväznení.⁵² Gándhi vo väzení prekonal maláriu a pre jeho nepriaznivý zdravotný stav bol prepustený na slobodu. Po skončení druhej svetovej vojny britská strana prisľúbila odovzdanie všetkej moci nad Indiou do rúk indických politických zástupcov, čo malo prakticky za následok dovŕšenie emancipačných snáh Indického hnutia za nezávislosť. vyhlásenie nezávislosti Indie sa uskutočnilo v roku 1947.⁵³

2.2 Návrat Konzervatívnej strany a pokračovanie procesu dekolonizácie

V roku 1950 končí päťročný volebný mandát labouristickej vlády. V nadchádzajúcich voľbách sa predpokladal scenár podobný tomu z roku 1945 s neistým výsledkom. Jednalo sa teda o súboj Labouristickej strany obhajujúcej svoje pôsobenie vo vláde proti opozícii vedenej konzervatívnou stranou. Britská spoločnosť bola pred týmito voľbami značne polarizovaná. Labouristický kabinet sa v roku 1945 dostal k moci počas nesmierne zložitého obdobia. Pred voľbami 1950 zaznievala na úkor vlády výrazná vlna kritiky tak z ľavicových, ako aj pravicových radov. Z hospodárskeho hľadiska bola kritizovaná prílišná závislosť britskej ekonomiky na USA, ktorá sa začala prejavovať po prijatí Marshallovho plánu. Kritizovaný bol tak isto proces znárodnenia strategických podnikov. Hlavne ľavicovo orientovaní voliči vyčítali vláde fakt, že znárodnenie zamenila za veľmi výhodný obchod pre vlastníkov tovární, kedy boli zo štátneho rozpočtu vyplácané vlastníkovi veľké kompenzačné čiastky. Tie v niektorých prípadoch vysoko prevyšovali reálnu cenu podnikov. Radikálne ľavicoví voliči tvrdili, že labouristická vláda svojimi krokmi začala budovať štátne kapitalistický režim namiesto revolučnej expropriácie strategických odvetví priemyslu. Po vyhlásení indickej nezávislosti sa tak isto vláde vyčítala strata koloniálneho klenotu britského impéria a neschopnosť čeliť národne emancipačným hnutiam v kolóniách, ktoré čím ďalej tým viac naberali na sile. V spoločnosti existovala tak isto výrazná podpora vláde

⁵² CLYMER, Kenton J., *Quest for freedom: the United States and India's independence*, s. 14.

⁵³ India and Pakistan win independence. In: *History* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://www.history.com/this-day-in-history/india-and-pakistan-win-independence>

z rokov 1945- 1950. Jej zástancovia argumentovali množstvom sociálnych istôt a zákonmi, ktoré zlepšili postavenie najmenej majetných vrstiev obyvateľstva a prispeli k výraznej zamestnanosti. Za jeden z najpozitívnejších krokov vlády bolo považované vytvorenie *National health service* spolu s *National insurance system*.⁵⁴

V parlamentných voľbách 1950 napokon tesne zvíťazili labouristi, ktorí i napriek výraznej strate preferencií dokázali tesne obhájiť svoj mandát a zostaviť koaličnú vládu. Tá sa však opierala len o veľmi malú väčšinu v Snemovni reprezentantov. Táto napätá situácia vyústila do neistoty v labouristickom tábore a do politickej krízy vo vnútri vládnucej strany. Kríza bola ešte viac umocnená pokročilým vekom mnohých členov labouristického kabinetu. Z toho dôvodu Labour party pristúpila v roku 1951 k predčasným voľbám, od ktorých si sľubovala posilnenie svojej veľmi tesnej volebnej väčšiny.⁵⁵ Už počas volebnej kampane sa však začali nakláňať misky váh v prospech konzervatívnej strany. Tá dokázala vo voľbách roku 1951 uspieť a prvý krát od konca Druhej svetovej vojny zostaviť vládu. Na jej čelo sa postavil vojnový predseda vlády Winston Churchill.⁵⁶

V politických rozhodovaniach konzervatívna vláda presadzovala vo veľkej miere politiku konsenzu naprieč politickým spektrom. V hospodárskej oblasti konzervatívci akceptovali takmer všetky labouristami znárodnené podniky. Prehodnocovali sa len tie najkontroverzejšie v oblasti ciest a telekomunikácií a oceliarní. Tak isto bol zachovaný aj National Health Service. Jeden z najväčších rozdielov medzi Etleeho kabinetom a tým Churchillovým nájdeme v otázkach ekonomickej stratégie krajiny. Pokým Attlee presadzoval keynesiánsku ekonomiku silných štátnych intervencií do hospodárstva, Churchillov kabinet robil pravý opak. V otázkach ekonomickej stratégie presadzovala vláda Hayekovu koncepciu voľného trhu a pôsobila skôr ako mediátor na ňom. Podľa tohto konceptu je za najväčšie zlo považované centrálné plánované hospodárstvo. Počas obdobia vlády toriov sa zvýšila priemerná mzda, čo malo za následok väčšiu kúpyschopnosť obyvateľstva. Z toho

⁵⁴ MATĚJKA, Jaroslav., *Život sira Winstona*, s.482.

⁵⁵ JEFFERYS, Kevin., *The Attlee governments, 1945-1951*, s.79.

⁵⁶ BALL, Stuart., *The Conservative Party since 1945*, s.21-22.

dôvodu je celá dekáda päťdesiatych rokov vo Veľkej Británii považovaná za obdobie hospodárskej prosperity a rastu.⁵⁷

V medzinárodnej politike však pretrvávalo výrazné oslabovanie britského impéria. Tento trend bol prítomný už od konca Druhej svetovej vojny. Vyhlásenie nezávislosti Indie vyvolalo vlnu nadšenia aj vo veľkom počte ďalších britských kolónií, ktoré sa po desaťročia snažili o samostatnosť. Slabosť britského impéria sa naplno prejavila v roku 1956 s vypuknutím Suezskej krízy. V júli daného roku sa egyptský prezident Gamal Násir rozhodol pre znárodnenie Suezského prieplavu, ktorý bol z veľkej väčšiny v rukách francúzskych a britských investorov. Proti tomuto kroku sa vytvorila aliancia štátov Izrael, Veľká Británia a Francúzsko. Tie chceli vojenskou intervenciou zabrániť tomuto procesu a udržať si svoj vplyv v oblasti severnej Afriky. Vojenské operácie protiegyptskej koalície však boli zastavené na základe medzinárodného tlaku. USA a Sovietsky Zväz prostredníctvom OSN ostro odsúdili vojenskú intervenciu proti Egyptu a pohrozili uvalením sankcií na útočiace štáty. Suezská kríza pritom výrazne oslabilu britskú prítomnosť v oblasti a definitívne ukončila britský štatút superveľmoci. Svoj vplyv naopak výrazne posilnil Sovietsky zväz.⁵⁸

Oslabovanie britských pozícií v rámci svetovej politiky bolo pritom badateľné počas celého obdobia 50. a 60. rokov, kedy jednotlivé kolónie impéria vyhlásili nezávislosť na britskej korune. V roku 1947 vznikol na mape sveta spolu s Indiou ďalší nový štát Pakistan, v roku 1948 vyhlásili nezávislosť Burna, Cejlón. Dekolonizačný proces bol často sprevádzaný násilím a otvorenými bojmi. Najvyhrotenejšia situácia panovala v Afrike v oblasti Zambie a Zimbabwe. Rok 1959 priniesol protibritské nepokoje v Keni, Ugande a Tanzánii. Tieto štáty vyhlásili nezávislosť v rokoch 1961-1963.⁵⁹ Dekolonizačný proces sa pritom dovŕšil v roku 1997 odstúpením Hon Kongu Číne.

⁵⁷ BEST, Geoffrey., *Churchill: a study in greatness*, s.305-308.

⁵⁸ VARBLE, Derek., *The Suez crisis*, s. 5-6.

⁵⁹ DARWIN, John. Britain, the Commonwealth and the End of Empire. In: *Www.bbc.co.uk* [online]. 2011 [cit. 2015-02-06]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/history/british/modern/endofempire_overview_01.shtml

2.2.1 Zhrnutie zistených informácií o politickej situácii po skončení druhej svetovej vojny

Z politickej a ekonomickej analýzy prvých povojnových rokov vo Veľkej Británii vyplýva niekoľko zaujímavých záverov. Prvou zistenou skutočnosťou je výrazná podpora tradičných predvojnových politických strán. Vo všetkých troch voľbách medzi rokmi 1945-1951 sme boli svedkami súboja medzi Konzervatívnou a Labouristickou stranou, ktoré boli dominantné aj v predvojnovom období. Protisystémové politické strany výrazný nárast podpory nezaznamenali. Tento fakt je ale do veľkej miery výsledkom nastavení britského volebného systému a politickou kultúrou inklinujúcou oveľa viac k evolučným, než revolučným zmenám. Prvú výraznú štiepnu líniu v rámci britskej spoločnosti nachádzame v ideologickom zápase medzi vyššie spomínanou Konzervatívnou a Labouristickou stranou. Vo voľbách roku 1945 získali labouristi obrovskú väčšinu hlasov. V nasledujúcich rokoch však postupne strácali volebné preferencie. Kritizovaní boli tak z pravej, ako aj ľavej časti volebného spektra. Tento vývoj môžeme do značnej miery pripísať aj nesmierne zložitému obdobiu, v ktorom sa Veľká Británia nachádzala. Druhou udalosťou, ktorá vyvolala celospoločenské turbulencie sa stala postupná strata mandátu svetovej supervelmoci a proces dekolonizácie. Dekolonizáciu charakterizujeme tiež ako výraznú štiepnu líniu v rámci britskej spoločnosti. Tá sa rozdelila do dvoch táborov. Na jednej strane to boli zástancovia britského imperializmu, ktorí výrazne kritizovali benevolentnú politiku britských vlád v tejto otázke. Na strane druhej prevažne ľavicovo orientovaní ľudia odmietajúci britský imperializmus so svojej podstaty a vyzdvihujúci právo na sebaurčenie jednotlivých spoločností. Zaujímavým je tak isto fakt, že táto štiepna línia, aj keď v oveľa menšej miere pretrvala dodnes.

Politológ a historik *Randall Hansen* vo svojej knihe *Citizenship and Immigration in Post-War Britain*⁶⁰ dospel k záveru, že procesom dekolonizácie spolu s globalizáciou sme v druhej polovici 20. storočia svedkami masívnej migrácie obyvateľstva z rozvojových krajín do ekonomicky viac rozvinutých. Hlavná imigračná vlna do Veľkej Británie smerovala hlavne z bývalých britských kolónií. Imigranti prichádzali prevažne do industriálne rozvinutých miest ako Liverpool, Birmingham Manchester a Londýn. Svoju krajinu pritom opustili či už z dôvodu ozbrojených konfliktov,

⁶⁰ HANSEN, Randall. *Citizenship and immigration in Post-War Britain: the institutional origins of a multicultural nation*, s.3-4.

prítomných v Afrike a v Ázii v 60. rokoch, alebo z ekonomických a sociálnych dôvodov. Imigranti sa prevažne zamestnávali ako námezdná pracovná sila v priemyselných komplexoch. Príliv imigrantov do krajiny môžeme charakterizovať ako ďalšiu výraznú štiepnu líniu spoločnosti. Táto štiepna línia vykazuje od druhej polovice 20. storočia znaky sínusoidy. V rôznych intenzitách sa objavuje hlavne v časoch ekonomickej stagnácie a krízy. Imigračná politika je veľmi diskutovanou témou v celoeurópskom priestore aj počas dnešných dní.

S prílivom novej vrstvy proletariátu do krajiny sa tak isto objavujú nové náboženské a hlavne kultúrne prvky, ktoré sa stretávali a následne miešali s kultúrnymi vzorcami typickými pre Veľkú Britániu. Tieto kultúrne podnety výrazne zasiahli britskú mládež a dali tak vzniknúť mnohým novým subkultúram.

2.3 Subkultúry 50. a 60. rokov v podmienkach Veľkej Británie

Prvou subkultúrou v dejinách Veľkej Británie boli tzv. *Scuttlers*.⁶¹ Subkultúra vznikala ku koncu 19. storočia v priemyselne rozvinutých mestách ako Manchester, Salford a Liverpool. Jadro subkultúry tvorila prevažne robotnícka mládež, ktorá si vytvorila svoj vlastný *dress code*, ktorý sa odlišoval od zvyšku verejnosti. Scuttlers sa vyznačovali nekonformným správaním sa v spoločnosti približujúcim sa chuliganizmu. Aktívni boli hlavne v nočných hodinách, kedy vyvolávali v uliciach miest násilné konflikty medzi sebou, alebo proti príslušníkom polície. Z toho dôvodu sa veľmi skoro po vzniku subkultúry dostávali do problémov so zákonom, ktoré často končili aj väzením. V správach polície Scuttlers figurovali ako pouličné gangy. Na Scuttlers sa pritom nadväzovali mnohé iné subkultúry o niekoľko desiatok rokov neskôr.

2.3.1 Subkultúra Teddy Boys

Prvú povojnovú subkultúrnu vlnu zažila Veľká Británia krátko po skončení svetovej vojny. Svetlo sveta uzreli jedny z prvých predchodcov Skinheads, známi ako

⁶¹ GOLDSON, Barry., *Youth in crisis?: 'gangs', territoriality and violence*, s. 40-41.

*Teddy boys*⁶². Ranná história tejto subkultúry siaha ku koncu 40. rokov 20. storočia. V tomto období sa odevná spoločnosť *Saville Row* úspešne pokúsila implementovať do spoločnosti odevný štýl kráľa Edwarda VII, ktorý panoval v rokoch 1901-1910. Obdobie jeho vlády vošlo do dejín pod názvom Edwardianská éra. Kvôli tomu sú často prívrženci tejto subkultúry nazývaní aj *Edwardian Teddy Boys*. Pre toto obdobie bolo z hľadiska mužskej módy príznačné nosenie dlhších kabátov, priliehavých nohavíc a nízkych poltopánok. *Saville Row* svojou snahou o reštaurovanie módného štýlu zo začiatku 20. storočia oslovila hlavne mladú generáciu britskej populácie. Výrazný vplyv na utváranie subkultúry mal tak isto nový hudobný žáner, prichádzajúci z USA do Európy začiatkom 50 rokov. Jednalo sa masový boom svetoznámeho Rock and Rollu. *Teddy Boys* pritom vo Veľkej Británii vznikajú v prvej polovici 50. rokov pod vplyvom rock and rollovej hudby a špecifickým štýlom obliekania, ktorý spájal edwardiánsku módu zo začiatku 20. storočia s americkým westernovým štýlom. Zaujímavým je fakt, že cieľovou skupinou zákazníkov *Saville Row* mala byť stredná trieda. Tá sa však veľmi skoro po vzniku subkultúry začala od tohto štýlu oblečenia dištancovať, nakoľko sa odmietala identifikovať s rebelujúcou mládežou pochádzajúcou prevažne z robotníckeho zázemia. Zo strednej triedy prevzali sympatizanti subkultúry aj tanečný štýl *The Creep*.⁶³

Mládež hlásiaca sa k *Teddy Boys* preberala okrem štýlu odevu aj vzorce správania. Na subkultúre sa prejavil triedny pôvod jej členov. *Teddy boys* vznikli v mestských častiach priemyselných miest, kde prevažne býval a pracoval mestský proletariát. Ako miesta stretnutí slúžili bary v týchto oblastiach. Z priemyselných častí miest sa do zvyšku krajiny subkultúra dostávala prostredníctvom zvýšenej migrácie obyvateľstva a taktiež vďaka povinnej vojenskej službe. Od *Scutters* prevzali odpor k autoritám a sklony k násiliu. Najmladší *Teddy Boys* sa stali známi pod názvom *Cosh Boys*⁶⁴. kedy sa už od detského veku vyznačovali štýlom oblečenia typickým pre *Teddy Boys* a tak isto páchaním kriminálnej činnosti. Jednalo sa prevažne o menšie delikty v podobe krádeží bicyklov, krádeží v obchodoch, alebo rozbíjania výkladov. Ich o niečo starší rovesníci sa tak isto identifikovali s násilím a deliktami. Z veľkej väčšiny to boli

⁶² History of the British Teddy Boy and Culture. In: *The Edwardian Teddy Boy* [online]. [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: <http://edwardianteddyboy.com/page2.htm>

⁶³ History of the British Teddy Boy and Culture. In: *The Edwardian Teddy Boy* [online]. [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: <http://edwardianteddyboy.com/page2.htm>

⁶⁴ DOWNES, David.M., *Delinquent solution: a study in subcultural theory*, s.118-119.

pouličné bitky, alebo šarvátky v tanečných kluboch, v ktorých sa hrával rock and roll. Násilie však nemalo politický podtón. V stretoch bojovali proti sebe mladí ľudia zo znepriatelených gangov pochádzajúci z rozličných miest. Vyzbrojení boli často drobnými vreckovými nožmi, alebo reťazami z bicyklov. O niečo neskôr sa známou zbraňou stala tak isto žiletka a britva. Tá v útočnickových rukách slúžila na zjazvenie tváre protivníka. Po sérii krádeží bicyklov a inej drobnej kriminality sa Teddy Boys stali populárnymi hlavne v dobovej tlači, ktorá ich vykresľovala ako robotnícku mládež hľadajúcu vlastnú identitu prostredníctvom násilia. V roku 1955 v súvislosti s vraždou 60 ročného Cyperčana boli v tlači prví krát Teddy Boys spájaní v súvislosti s ťažkým ublížením na zdraví a následnou vraždou. Spojenie Teddy Boys s vraždou sa však nikdy nepotvrdilo.

Teddy Boys však nezostali vyslovene britským fenoménom. Po vzniku a popularizácii subkultúry sa postupne rozšírili do krajín západnej Európy. Výrazné zastúpenie dosiahla subkultúra v Spolkovej republike Nemecko. Do Nemecka tento britský fenomén dorazil v roku 1956 spolu s rock and rollovou vlnou. V období rokov 1956-1958 sa v západnom Nemecku k Teddy Boys hlásilo 5-10% dospelujúcej populácie medzi 15 a 20 rokom života. Pouličné zoskupenia mládeže majú však v Nemecku dlhú históriu, ktorá siaha do obdobia pred Druhou svetovou vojnou. Počas nej sa preslávili *Edelweiss Piraten*, ktorí v uliciach nemeckých miest bojovali proti nacistickej mládeži združenej v *Hitler Jugend*. Na základe dedičstva z obdobia nacistickej diktatúry v nemeckých podmienkach viac ako v Británii rezonovalo triedne povedomie a subnáležitosť u dospelujúcej generácie. Tá sa v prípade Teddy Boys prejavovala zdieľanou solidaritou a vyzdvihovaním prínosu manuálnej práce. Podobne ako v Británii dochádzalo aj v Nemecku k násilným stretom medzi jednotlivými gangmi. Príčina konfliktov mala teritoriálny charakter. Každý gang mal totiž svoje zázemie v konkrétnej časti mesta, alebo ulici, ktorý obraňoval pred vplyvom iného gangu. Neskôr tieto drobné šarvátky začali prerastať do otvorených stretov v centrách miest. Strety mali prakticky vždy spontánny charakter a došlo k nim v situácii, keď sa viacero členov znepriatelených skupín stretlo na neutrálnej pôde.⁶⁵

⁶⁵ STEINBERG, Shirley, PARMAR, R, Priya a BIRGIT, Richard., *Contemporary youth culture: an international encyclopedia*, s.292-295.

2.3.2 Zhrnutie zistených informácií o subkultúre Teddy Boys

Subkultúra Teddy Boys sa z Veľkej Británie rozšírila do celej západnej Európy. Vo všetkých krajinách mala špecifický charakter determinovaný históriou mládežníckych hnutí, počtom sympatizantov, triednou sebaidentifikáciou, toleranciou zo strany bezpečnostných orgánov etc. I napriek tomu však dokážeme nájsť výrazné spoločné menovatele. Na začiatok je potrebné zdôrazniť, že Teddy Boys do jednotlivých krajín prichádzali vždy spolu s rock and rollovou vlnou. Veľmi významným spoločným menovateľom je zdieľaná inklinácia k pouličnému násiliu. Toto násilie ale nikdy nenabralo masové rozmery. Vo väčšine prípadov sa obmedzovalo na strety medzi málo početnými skupinami. Druhým spoločným menovateľom je skutočnosť, že toto násilie malo často spontánny charakter. Spúšťačom bolo stretnutie členov znepriatelených gangov na verejných priestranstvách, alebo v baroch. I keď už od svojho vzniku boli Teddy Boys úzko prepojení s robotníckou triedou, subkultúra nevykazovala takmer žiadne známky politickej aktivity. Jej predstavitelia sa štýlom oblečenia a tanca snažili stierať rozdiely medzi proletariátom a strednou triedou. Násilie, ktorého sa dopúšťali nebolo mierené proti politickému systému, ani žiadnym konkrétnym politickým predstaviteľom. Skôr sa jednalo o mikro-teritoriálne konflikty o presadenie, alebo upevnenie vplyvu jednotlivých gangov pôsobiacich na tom či onom území. Z dnešného hľadiska nám Teddy Boys svojimi životnými postojmi a aktivitami vzdialene môžu evokovať futbalových chuligánov.

2.3.3 Subkultúra Mods

So začiatkom 60. rokov sa fenomén Teddy Boys postupne vytráca. Nevzniklo však žiadne subkultúrne vákuum. V britskej spoločnosti sa totiž objavujú nové subkultúrne modely, ktoré výrazným spôsobom ovplyvnili myslenie a život mladej generácie. Prvým impulzom, k vytvoreniu a k masovému šíreniu subkultúr sa stala vyššie spomínaná porážka britského impéria v suezskej kríze. I keď sa nejednalo o vojenskú, ale diplomatickú porážku bolo väčšine britskej populácie zrejme, že dni britského impéria a celosvetového vplyvu sa končia. Celospoločenská skepsa nepochybne zasiahla aj dospelávajúcu generáciu. Tá vo veľkej miere stratila rešpekt k autoritám generácie svojich rodičov a ku mnohým inštitúciám, ktoré túto generáciu predstavovali. Obdobie prelomu 50. a 60. rokov je tak isto charakteristické importom

veľkého množstva nových hudobných žánrov a odevných štýlov hlavne z USA. Veľká časť mládeže sa snažila reflektovať nové trendy a dochádza k ich vzájomnému zlučovaniu, ktoré neskôr vyústilo k vytvoreniu subkultúrneho kapitálu typického pre každú subkultúru až do súčasnosti. Príklonom k subkultúram sa mládež snažila opätovne nájsť stratenú identitu o ktorú prišla v období veľkých spoločenských zmien spojených s rozpadom predvojnovvej, koloniálnej britskej spoločnosti.⁶⁶

Utíchajúci Teddy Boys boli veľmi rýchlo nahradený ešte vplyvnejšou a početnejšou subkultúrou, ktorá niesla názov *Mods*. Samotný termín *Mod* je odvodený od slova *modernist*. Tento pojem sa začal využívať ku koncu 50.rokov na označenie fanúšikov a hudobníkov modernej jazzovej hudby, ktorá vo Veľkej Británii v tomto období zažíva nevídaný comeback. Zatiaľ čo rock and roll nachádzal svoje korene v USA, jazzová hudba 50. a 60.rokov bola výrazne ovplyvnená afroamerickými hudobnými prvkami postupne prenikajúcimi do západnej Európy v začiatkoch multikultúrnej éry. V prvotnej fáze rozvoja Mods sa k nej prikláňalo aj veľké množstvo Indov žijúcich vo Veľkej Británii na základe zdieľanej solidarity medzi post kolonizovanými národmi či etnikami. Medzi fanúšikmi Mods sa stal veľmi populárnym dopravným prostriedkom skúter prevažne talianskych značiek Vespas a Lambretta. Skúter predstavoval totiž pre končiacich absolventov stredných škôl ľahšie dostupný druh prepravy než osobný automobil. Z módnjej stránky boli pre subkultúru príznačné krátke, učesané vlasy, priliehavé džínsy a kabáty často šité na mieru. Odevné firmy snažiace sa reflektovať požiadavky dospievajúcej generácie volili štýl spájajúci prvky talianskej a francúzskej módy. Ženy často volili kombináciu bielej a čiernej farby a nosili kratšie účesy. Tieto účesy pritom odkazujú na 20.roky, počas ktorých nastáva prvá vlna klasickej jazzovej hudby v USA a Veľkej Británii.⁶⁷ Z tejto analýzy dokážeme tak isto vyvodit' základný rozdiel medzi Teddy boys a Mods. Pokým zástancovia prvej subkultúry pochádzali prevažne z prostredia robotníckej triedy, Mods bola subkultúrou bez konkrétnej triednej viazanosti. Vo väčšine prípadov sa jednalo o ľudí pochádzajúcich zo stredných vrstiev spoločnosti. K subkultúre sa však hlásila tak isto aj časť dospievajúceho proletariátu ktorá, ako ukážeme neskôr, znamenala obrovskú inšpiráciu pre skinheads. Z dôvodu multitriedneho rozmeru subkultúry nedochádza tak,

⁶⁶ FELDMAN, Christine Jacqueline. “‘We are the Mods’: A Transnational History of a Youth Culture” [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://d-scholarship.pitt.edu/7260/1/feldmancj409.pdf>. S.71-72

⁶⁷ FELDMAN, Christine Jacqueline. “‘We are the Mods’: A Transnational History of a Youth Culture” [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://d-scholarship.pitt.edu/7260/1/feldmancj409.pdf>. S 80-82.

ako u Teddy Boys, alebo neskôr u Skinheads k tak výraznej a plošnej oslave manuálnej práce.

Menej známou skutočnosťou je fakt, že Mods nebola jednotná subkultúra. Tak, ako každá iná pred ňou aj po nej sa jej prívrženci delili na viaceré podkategórie. Zrejme najpočetnejšou skupinou vo vnútri Mods sa stali tzv. *Mainstream Mods*. Obliekali sa do elegantného oblečenia prevažne talianskeho štýlu. Vyznávali pestrofarebné oblečenie a úzke nohavice. Pre zlepšenie imidžu nosievali tmavé slnečné okuliare. Už zo slova *mainstream* je patrný fakt, že k tejto vetve mods sa hlásilo najviac vyznávačov danej subkultúry. Druhou podkategóriou sa stali *Scooter boys*, ktorí oproti mainstramovému prúdu vo vnútri subkultúry vyznávali viac tmavého oblečenia. Jadrom ich záujmu sa pritom stali vyššie spomínané skútre, ktoré si upravovali a základnú výbavu dopĺňali rôznym druhom doplnkov. Tretia podkategória niesla názov *Hard Mods*. Zložená bola prevažne z robotníckej mládeže nachádzajúcej záľuby v tvrdšej hudbe a násilí. *Hard mods* sa od predošlých dvoch skupín líšili tak isto štýlom obliekania. Vyznávali veľmi krátke účesy, nosievali úzke rifle a na nohách mali obutú prevažne pracovnú obuv značky Dr. Martens. Rozdiel oproti predošlým dvom skupinám nachádzame v triednej identifikácii. *Hard Mods* sa formovali z prostredia dospievajúceho proletariátu. Na rozdiel od zvyšku subkultúry vyzdvihovali svoje triedne zázemie. *Hard Mods* nereflektovali trendy strednej triedy obyvateľstva. Oveľa menší dôraz sa kládol na módnú stránku. Na druhej strane je u danej skupiny badateľný väčší príkon k násiliu. Väčšina priaznivcov *Hard Mods* sa v neskoršom období identifikovala so subkultúrou *Skinheads*, ktorú táto podkategória Mods veľmi výrazne ovplyvnila.⁶⁸

Každá akcia vyvoláva následne reakciu. Inak tomu nie je ani v tomto prípade. Protipólom Mods sa stali *rockeri*. Charakteristické pre nich bolo vozenie sa na motocykloch, prevažne chopperoch. Veľká časť z nich preferovala dlhé účesy. Oblečení boli do čiernej farby, samozrejmosťou boli tak isto masívne kožené kabáty a priliehavé čierne rifle, alebo kožené nohavice. Kým Mods predstavovali štýl elegancie a slušného vzhľadu, *rockeri* boli pravým opakom. Vyznávali štýl odmietania elegancie, pričom sa doraz kládol na rebelský štýl spojený s drsným a často špinavým oblečením. Stretnutia medzi jednotlivými subkultúrami končievali často slovným osočovaním až fyzickými

⁶⁸ CASBURN, Melissa M. A Concise History of the British Mod Movement. In: *Greater Bay Area Costumers Unit*[online]. [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: <http://www.gbacg.org/costume-resources/original/articles/mods.pdf>

stretmi. Asi najznámejší prípad pochádza z britského Whitsunu, kde sa počas prázdnin stretli dve početné skupiny zástancov znepriatelených subkultúr. Slovné ataky prerástli až do fyzického násilia. Z toho dôvodu musela zasahovať polícia. Zatknutých bolo na 70 osôb. Mnoho zo zadržaných pritom vypovedalo, že sa násilného stretu zúčastnili, „pretože sa nudili.“⁶⁹

2.3.4 Subkultúra Rude Boys

Pred tým, než si konečne podrobne rozoberieme primárnu tému našej diplomovej práce, ktorou je Skinheads je nesmierne dôležité aspoň v skratke si priblížiť poslednú významnú subkultúru, ktorá mala na formovanie skinheads nesmierny vplyv. Tou subkultúrou je *Rude Boys/Girls*. Táto subkultúra pôsobila prakticky v rovnakom čase, ako vyššie spomínaní Mods a obe skupiny boli výrazne personálne prepojené. Miestom vzniku Rude Boys nie je Veľká Británia, ale Jamajka. Pod vplyvom zhoršujúcej sa sociálnej situácie sa však mnoho mladých Jamajčanov začiatkom 60.rokov sťahovalo za lepším životom do Veľkej Británie. Podľa sčítania ľudu z roku 1971 vo Veľkej Británii pritom žilo 304 000 ľudí s afroamerickými koreňmi.⁷⁰

Prví Afroameričania sa do krajiny dostali ako otroci v časoch najväčšej teritoriálnej expanzie britského impéria. Aj po zrušení otroctva a pridelení občianstva sa obrovská časť Afroameričanov nachádza na periférii sociálnej štruktúry obyvateľstva. Či už prví Afroameričania, ich potomkovia, alebo imigranti z bývalých kolónií výrazným spôsobom obohatili kultúrny kapitál Veľkej Británie a dali vzniknúť mnohým hudobným žánrom a subkultúram skinheads nevynímajúc. Na Jamajke mal pôvodne termín Rude Boy skôr negatívne zafarbenie. Označoval sa ním mladý človek, prevažne muž súdne trestaný, ktorý odmietajúc autoritu, sa za svoj názor a svoju pravdu postavil aj s nožom, alebo strelnou zbraňou v ruke. Neskôr sa na Jamajke týmto termínom začali označovať všetci mladiství delikventi. Jamajská vláda sa rôznymi edukačnými programami, ale aj sprísnením trestov za delikty snažila predchádzať kriminalite mladistvých. Tento krok bol však do značnej miery kontra produktívny, nakoľko pojem

⁶⁹ CASBURN, Melissa M. A Concise History of the British Mod Movement. In: *Greater Bay Area Costumers Unit*[online]. [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: <http://www.gbacg.org/costume-resources/original/articles/mods.pdf>

⁷⁰ STRATTON, Jon., *When music migrates: crossing British and European racial faultlines, 1945-2010*, s. 59.

Rude Boys nabral často až romantizujúcu podobu. Jamajskí hudobníci vyzdvihujúci odvahu a silu rebelujúcej mládeže vytvorili termín *Good Rudie*, ktorý bol oslavou antisociálneho správania.⁷¹

Rude Boys kritizujúci spoločenské konvencie preferovali tradičnú jamajskú hudbu v podobe svižného Ska a pomalšieho Reggae. Texty kapiel hrajúcich tieto hudobné štýly boli často zamerané na kritiku zlej sociálnej situácie na Jamajke a tak isto na kritiku rasizmu a koloniálnej politiky. S mladými Jamajčanmi do Británie tak isto prichádzajú ich kultúrne zvyky, tradície a v neposlednom rade aj hudba. Tá sa veľmi rýchlo uchytila na britskej hudobnej scéne a stala sa populárnou hlavne medzi vyznávačmi Mods, už vtedy inšpirovanými afroamerickými hudobnými prvkami. Najväčší ohlas mal nový prúd u najradikálnejšej časti Mods- Hard Mods. Tak jamajskí Rude Boys, ako aj britský Hard Mods pochádzali z prostredia robotníckej triedy, na ktorú často odkazovali. Obe skupiny mali tak isto odpor k autoritám a sklony k násilným rebéliám, ktorými dávali svoj odpor najavo. Práve syntézou subkultúrnych prvkov Mods a Rude boys vzniká vo Veľkej Británii subkultúra Skinheads.

2.4 Zrod subkultúry Skinheads

Skinheads sa v súčasnosti zaraďujú medzi najpočetnejšie a najpopulárnejšie subkultúry na svete.⁷² I keď nie je možné určiť presný dátum vzniku holých lebiiek pomaly sa blíži čas okrúhlych 50.narodenín. Zdá sa to neuveriteľné, no pomaly uplynulo už 50 rokov od doby, kedy sa v uliciach miest začali objavovať prví skinheads vyznačujúci sa nonkomfortným štýlom obliekania aj hudby. Pri zrode tohto kultu zrejme málo kto tušil, aká strastiplná budúcnosť skinheadov čaká. Fragmentácia, politizácia a siahodlhé debaty o podstate a koreňoch subkultúry sa stali určujúcimi prvkami diskusií a mnohých štúdií. Medializácia a spájanie skinheadov s rasovo motivovanými trestnými činmi vyvolávajú hlavne v podmienkach postsocialistických krajín strach a odmietavé reakcie väčšiny populácie. Slovo skinhead sa často stáva synonymom rasistu a neonacistu. Čo sa vlastne stalo? Ako je možné, že

⁷¹ KING, Stephen A., *Reggae, rastafari, and the rhetoric of social control*. s.36-37.

⁷² The 10 best British youth cultures. In: *The Guardian: winner of the Pulitzer prize* [online]. 2011 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/culture/gallery/2011/jul/10/10-best-british-youth-cultures>

sa z koreňov jamajských rude boys a britských hard mods, za takmer 50 rokov vytvorila nálepka s odstrašujúcim zafarbením? Mali skinheads sklony k rasizmu už od svojho počiatku? Sú neonacisti skutočne skinheadmi? Kto je to vlastne skinhead? Je vôbec politická aktivita to, na čom subkultúra pri svojom vzniku primárne stála? Na tieto, ale aj mnohé iné otázky sa v nasledujúcej časti práce pokúsime odpovedať. Táto kapitola predkladanej diplomovej práce si kladie za cieľ objasnenie vzniku subkultúry, jej šírenie a základné charakteristické vymedzenia.

V polovici 70 rokov zaznamenávajú Mods krízu identity. Mnoho členov subkultúry ukončilo stredoškolské štúdium, našlo si zamestnanie, alebo začalo štúdium na vysokých školách. Robotníckej mládeži na druhej strane začala vadiť prílišná komercializácia vo vnútri Mods.⁷³ Mnoho z nich sa tak isto pridalo k nesmierne rozšíreným *Hippies*. Deti kvetov sa prostredníctvom voľnej lásky a konzumácie drog snažili vzdorovať systému.⁷⁴ Snívali sen o vytvorení ideálneho sveta tak, ako ho popísal známy britský spisovateľ Aldous Huxley vo svojej utopickej novele *Island* z roku 1962. Médiá sa v tom čase oveľa viac zaujímali o študentské nepokoje spôsobené vojnou vo Vietname než o mládež strednej triedy snažiacu sa pouličnými stretmi s rockermi zahnať nudu.

Mládež robotníckej triedy tak isto reflektovala spoločenské dianie. Mnohí z nich sa taktiež prikláňali k myšlienkam ideálnej spoločnosti. Hnutie hippies ponúkalo dospievajúcej mládeži ideál ľudskosti, tolerance a solidarity v čase keď vo Vietname prebiehala občianska vojna za výraznej pomoci Veľkej Británie. V uliciach britských miest sa objavovalo množstvo grafitov a plagátov hlásiacich podporu pre Severný Vietnam v boji proti svetovému imperializmu. Študentské odborové organizácie organizovali v krajinách západnej Európy a USA veľké množstvo demonštrácií a blokad fabrík. Protivojnové demonštrácie boli často dopĺňané tematikou zlého sociálneho postavenia proletariátu, ktorý chudobnie na úkor vojenských výdavkov krajiny.⁷⁵

⁷³ CASBURN, Melissa M. A Concise History of the British Mod Movement. In: *Jesica Garrou's E-Learning Samples* [online]. 2010 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: <http://jesicagarrou.com/files/Samples/TrainingSamples/BenSherman/mods.pdf>

⁷⁴ ISSITT, Micah L., *Hippies: a guide to an American subculture*, s.116-117.

⁷⁵ Vietnam War Protests. In: *History* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.history.com/topics/vietnam-war/vietnam-war-protests>

Utópiu však rýchlo vystriedala realita. Ideálna spoločnosť a koniec vietnamskej vojny sa aj napriek masívnej snahe britskej mládeže nedostavovala. Pocit frustrácie u mladej generácie proletariátu bol znásobený aj odchodom zo školstva a problémami pri uplatnení sa na pracovnom trhu. Tieto nálady postupne vytvárali v spoločnosti averziu k spoločenskému systému ako celku a pocity vylúčenia. S postupným úpadkom mods stratila značná časť protagonistov subkultúry aj pocit zdieľanej identity. Daný spoločenský stav vyvolal radikalizáciu už bez tak najradikálnejšej vetvy mods- hard mods. Tí sa nikdy do veľkej miery nezaoberali elegantným imidžom. Módne kabáty vymenili za bundy, elegantné topánky za ťažkú obuv. Tento dress code bol vhodnejším pre ich aktivity v uliciach britských miest. Išlo hlavne o násilné strety počas futbalových zápasov, alebo večer v uliciach miest. Zvyšku mods vyčítali neexistujúci apel na robotnícku triedu a slabú reflexiu každodenného života. Mods stratili svoju identitu pretože ju nikdy nemali. Nedokázali reagovať na páľčivé otázky spoločnosti a nemali žiadne konkrétne ukotvenie. Pre hard mods ukotvenie prišlo práve v podobe vzniku nového kultu – kultu skinheads. Termín *skinhead* sa do povedomia širokej verejnosti dostal až v roku 1969, ktorý je taktiež spojovaný so vznikom samotného kultu. *George Marshall* vo svojej známej knihe *Spirit of 69 A Skinhead Bible*⁷⁶ však výstižne uvádza, že by bolo chybou spájať vznik prvých skinheads so vznikom kultu. Prví skinheads tu boli totiž o niekoľko rokov skôr. Boli to práve hard mods, ktorí v polovci 70. rokov v uliciach britských miest svojim spôsobom života dali vzniknúť tejto subkultúre ešte skôr, ako ju niekto konkrétne pomenoval.

Jadrom tohto procesu sa stala londýnska časť East End. V nej sa skupiny nespokojných hard mods organizovali do gangov, ktoré sa následne stali prvými skupinami skinheads. Neskôr sa tento fenomén z východného Londýna rozšíril do veľkých miest naprieč krajinou. V druhej polovici 70. rokov zaznamenávame zrod skinheads aj v Liverpooli, Birminghame, Newcastli. Vo všetkých daných mestách sa pritom vo veľkom množstve vyskytovali v minulosti hard mods.⁷⁷ Najväčšiu koncentráciu skinheadov v dobe ich zrodu však nachádzame v Glasgowe. Ten má už od 20. rokov povest' mesta veľmi násilných gangov. V 30. rokoch bol centrom nesmierne nebezpečného gangu *Razor*. Hard mods z Glasgowa boli taktiež známi svojou

⁷⁶ MARSHALL, George., *Spirit of '69: a skinhead bible*, s. 7-11.

⁷⁷ MARSHALL, George., *Spirit of '69: a skinhead bible*, s. 11- 13.

inklináciou k násiliu, ktorá často vzbudzovala rešpekt aj u ich rovesníkov z iných britských miest.⁷⁸

V knihe *A Glasgow Gang Observed*⁷⁹ sa jej autor *James Patrick* podrobnejšie venuje zvýšenej aktivite pouličných gangov od roku 1966. Jadro gangov z tohto obdobia tvorili aj bývalí hard mods. Znáмым gangom v prostredí Glasgowa sa stal *Maryhill Young Team*. Vo vnútri sociálnej skupiny sa jej členovia nikdy neoznačovali za príslušníkov gangu. Používali označenie tým, ktoré malo evokovať väčšiu súdržnosť a kooperáciu. Oproti iným pouličným zoskupeniam sa vyznačovali väčšou mierou subnáležitosti a kooperácie vo vnútri skupiny aj na vonok. Vďaka tomu si v porovnaní s inými gangmi vydobyli dominantné postavenie v uliciach. Prakticky všetok voľný čas trávil spoločne či už v baroch v rámci ich teritória, alebo páchaním násilnej činnosti. Najvýraznejšie boli prvky klasického vandalizmu v podobe rozbíjania výkladov, alebo stretov s príslušníkmi iných, znepriatelených skupín. Tradičnou metódou boja sa stalo rozbitie pohára, alebo fľašky od piva o protivníkovu hlavu.

Pre nás je taktiež zaujímavý ich dress code. Ten spočíval v klasickom štýle prvých skinheads. Dovtedy zaužívané nosenie ťažkej obuvi, riflí, priliehavých tričiek prípadne polkošiel a trakov bolo doplnené o účes, ktorý spočíval vo vyholení hlavy. Tento druh účesu mal okrem módnej stránky aj praktický význam. Holá lebka vypovedala o jazvách spôsobených v bojoch, na ktoré boli jej nositelia hrdí. Zároveň mala odstrašujúci charakter pre tých, ktorí by o fyzickom strete uvažovali.⁸⁰ A na záver ešte jeden možný význam tohto dovtedy netradičného účesu. Holou lebkou sa jej nositelia do istej miery snažili vymedziť proti subkultúram dovtedy dominantným pre strednú triedu. Jednalo sa hlavne o mainstream mods, skúter boys a v neposlednom rade hippies, proti ktorým boli skinheads od svojho počiatku značne odmietavo naladení.

Na základe týchto vymedzení sa v každodennom slovníku pomaly ale isto udomácnilo slovo skinhead. V roku 1969 zaznamenávajú skinheads neuveriteľný spoločenský boom. Subkultúra sa nesmierne rozšírila z prostredí robotníckych sídlisk

⁷⁸ MARSHALL, George., *Spirit of '69: a skinhead bible*, s. 11- 13.

⁷⁹ *A Glasgow Gang Observed* [online]. New York: Neil Wilson Pub, 2012 [cit. 2015-03-02]. ISBN 978-190-6000-394. Dostupné z:

<https://books.google.cz/books?id=9dt0AQAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

⁸⁰ KLIMŠOVÁ. *Subkultúra Skinheads*. Praha, 2010. Rigorózná práca. Univerzita Karlova V Prahe. Vedoucí práce Mgr. Silvia Letavajová, PhD.

a štvrtí do celej krajiny. Preto rok 1969 považujeme za zrod kultu Skinheads. Bol to rok prvého vrcholu holých lebiek, najprv len v podmienkach Veľkej Británie.⁸¹

Len málo čo ovplyvnilo vznik a smerovanie subkultúry tak výrazne, ako afroamerickí imigranti. Ako sme vyššie uviedli, do Británie prišli hlavne za lepšie platenou prácou. Z toho dôvodu mladí imigranti, prevažne z Jamajky, zapadli do prostredia revoltujúcej britskej mládeže. Úzko spojená komunita ale aj gangy neboli pre nich ničím novým. Kým v Británii pôsobili v uliciach miest mods, na Jamajke v tom čase pôsobili rude boys. Zaujímavým je fakt, že nezávisle od hard mods aj rude boys preferovali krátke účesy, ktorými sa chceli odlišiť od iných subkultúr pôsobiacich na Jamajke.⁸² Ekonomická stagnácia krajiny v 60. rokoch spôsobila sťahovanie proletariátu do mestských častí prevažne na okrajoch veľkomiest. To spôsobilo, že mladá generácia Jamajčanov a Britov sa nestretávala len v zamestnaní, alebo v škole, ale aj na sídliskách, kde spoločne bývali, alebo v baroch, v rámci robotníckych mestských častí.⁸³ Tak sa kultúrny kapitál britskej mládeže zastúpený prevažne importovanými hudobnými štýlmi prepojil s jamajskou hudbou v podobe ska a reggae.

Mnoho ľudí počúvajúcich dnešnú reggae hudbu si len s ťažkosťami dokáže predstaviť, že práve tento hudobný žáner bol nesmierne populárny pre prvú generáciu skinheads. Napriek tomu je to tak. V roku 1967 jamajská hudobná vydavateľská spoločnosť Island records pôsobiaca vo Veľkej Británii začala spoluprácu s Arturom Reidom. Výsledkom tejto spolupráce bol vznik hudobného vydavateľstva *Trojan records*.⁸⁴ Pôvodnými cieľovými zákazníkmi mala byť hlavne početná skupina jamajských rude boys žijúcich vo Veľkej Británii. V tom čase bola však karibská hudba nesmierne populárnou nielen u černošskej časti populácie, ale aj medzi britskou mládežou. Práve vďaka tomuto vydavateľstvu sa jamajské hudobné štýly ako Ska a reggae ešte viac rozšírili do prostredia britskej robotníckej triedy. Obrovský boom zaznamenáva vydavateľstvo v rokoch 1968 a 1969.

⁸¹ MARSHALL, George., *Spirit of '69: a skinhead bible*, s. 11- 13.

⁸² O'HAGAN, Sean. Rude boys: Shanty Town to Savile Row. In: *The Guardian: Winner of the Pulitzer Prize* [online]. 2014 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/artanddesign/2014/may/24/rude-boys-jamaican-subculture-photography-exhibition>

⁸³ SKINHEAD: THE EVOLUTION OF A SUBCULTURE AND SOCIETY'S VIEW THEREOF.

In: *Theundisciplined.com* [online]. 2014 [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://theundisciplined.com/2014/07/04/skinhead-the-evolution-of-a-subculture-and-societys-view-thereof/>

⁸⁴ THE TROJAN RECORDS STORY. In: *Trojanrecords.com* [online]. 2014 [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.trojanrecords.com/the-trojan-records-story>

Prvým mainstreamovým hitom z dielne vydavateľstva sa stala skladba *Red Red Wine*, ktorej autorom bol interpret *Tony Tribe*.⁸⁵ Môžeme konštatovať, že prvá fáza popularity a vzostupu vydavateľstva je priamo úmerná vzostupu celej subkultúry. V neskorších rokoch s Trojan records spolupracovali známi interpreti ako *Dandy Livingstone* či *John Holt*.⁸⁶ Obľúbenosť reggae hudby u mladej generácie hlásiacej sa k skinheads dalo vzniknúť subžánru vo vnútri reggae. Ten sa volá veľmi výstižne *Skinhead Reggae*. Jednou z najznámejších kapiel hrajúcich tento žáner sa stala skupina *Symarip*⁸⁷ so známymi skladbami ako *Skinhead Moonstopm*, *Skinhead Girl* či *These boots are made for walking*. Pri fragmentácii subkultúry na nesmierne množstvo podkategórií vznikla kategória *Trojan Skinheads*. Prídavné meno Trojan je odvodené práve od Trojan Records ako znak vďaka za to, že nesmiernym spôsobom napomohla k rozšíreniu Skinhead Reggae a tak napomohla aj vytvoreniu samotného kultu. Znakom Trojan Records, ako aj Trojan Skinheads je trójska helma z čias antických gréckych mestských štátov. Jej prívrženci sa odvolávajú na pôvodné tradície subkultúry spojené s koreňmi jamajského rude boys a reggae hudby. V neskoršom období fragmentácie subkultúry odmietli jej politizáciu vo všetkých podobách.

Reggae však nebol jediný kultúrny import jamajskej emigrácie vo Veľkej Británii. V spoločnosti sa stalo veľmi populárnym tak isto SKA, ktoré vzniklo skĺbením jazzovej a bluesovej hudby. Niektoré zdroje uvádzajú, že Ska je dokonca generačne o niečo starší hudobý žáner ako Reggae. Vyznačuje sa svižným tanečným tempom. Texty oboch hudobných žánrov v mnohých prípadoch kritizovali spoločenské vylúčenie robotníckej triedy a jej zhoršujúce sa postavenie. Na druhej strane boli oslavou manuálnej práce, životného štýlu skinheads a rebelstva, ktoré v seba táto subkultúra nepochybne niesla. Jamajské hudobné žánre tak isto napomáhali k stieraniu rasových rozdielov medzi mládežou, ktoré boli v období konca 60. rokov stále v spoločnosti prítomné.⁸⁸

⁸⁵ About Tony Tribe. In: *MTV artists* [online]. ©2015 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.mtv.com/artists/tony-tribe/biography/>

⁸⁶ THE TROJAN RECORDS STORY. In: *Trojanrecords.com* [online]. 2014 [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.trojanrecords.com/the-trojan-records-story>

⁸⁷ Biography. In: *Symarip* [online]. ©2015 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.symarip.com/biography/>

⁸⁸ Skinhead is Not Racism... In: *Thedarksigned.com* [online]. 1999-2015 [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: http://www.thedarksighed.com/ska/bk2_4.html

Každá subkultúra sa vyznačuje svojou módnou stránkou, svojim dress codom. Ten plní viacero funkcií. V prvom rade ide o veľmi ľahkú identifikáciu jednotlivca s kolektívom a jeho myšlienkami. Tak isto slúži ako dôkaz zvyšku spoločnosti o tom, že jednotlivec má vďaka svojej identifikácii so skupinou ucelený pohľad na svet a vytvorený hodnotový rebríček.⁸⁹ I keď príslušnosť k subkultúre tvoria viac zdieľané hodnoty ako oblečenie, len ťažko si dnes dokážeme predstaviť skinheada bez niekoľkých klasických druhov odevu. Začnime teda od spodnej časti tela. Medzi skinheadmi bola už od 60. rokov nesmierne populárna ťažká obuv dovtedy používaná hlavne manuálnymi pracovníkmi, požiarnikmi, alebo príslušníkmi armády. Najobľúbenejšou značkou sa stala obuv *Dr. Martens*.⁹⁰ Táto obuvná značka sa prakticky od svojho počiatku zameriavala na mladých ľudí snažiacich sa odlíšiť od starších generácií. Dnes je Dr. Martens jednou z najobľúbenejších značiek u vyznávačov mnohých subkultúr. Medzi skinheadmi boli najviac obľúbené kanady červenej a čiernej farby s oceľovou špicou. Tá bola pri pouličných stretoch tak isto účinnou zbraňou. Pri zrode subkultúry boli tak isto obľúbené úzke rifle. K nim sa v neskoršom období pridali vojenské nohavice. Tie sa stali cenovo výhodnejšími a praktickejšími. Vojenské nohavice v období politizácie subkultúry prebrali hlavne neonacisti. To ešte viac minimalizovalo ich nosenie medzi skinheadmi. Nohavice boli často pripnuté trakmi. Nesmierne populárnou sa tak isto stala bunda Harrington, hlavne značky Ben Sherman a Fred Perry. V neskoršom období k nim pribudli aj pôvodne letecké bundy, ktoré sa udomácnili pod názvom bombers.⁹¹

Futbal má vo Veľkej Británii dlhú tradíciu. Návšteva zápasov obľúbeného tímu a s tým spojené fandenie sa stali populárnym koníčkom pre všetky vekové kategórie populácie. Útroby futbalových štadiónov však zažili a stále zažívajú aj odvrátenú stránku futbalového nadšenia a podpory. Touto odvrátenou stránkou máme na mysli násilie a množstvo konfliktov medzi fanúšikmi rozdielnych klubov a medzi fanúšikmi a bezpečnostnými zložkami. Jedným slovom chuliganizmus.

⁸⁹ PETRIDIS, Alexis. Youth subcultures: what are they now?. In: *The Guardian: Winner of the Pulitzer Prize* [online]. 2014 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/culture/2014/mar/20/youth-subcultures-where-have-they-gone>

⁹⁰ DR. MARTENS - THE FULL STORY. In: *Dr.Martens* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://www.drmartens.com/us/history>

⁹¹ MARSHALL, George., *Spirit of '69: a skinhead bible*, s. 167-174.

V publikácii *Understanding Football Hooliganism*⁹² jej autor *Ramón Spaaij* samotný koncept chuligánstva spája so šírením politickej a verejnej úzkosti na futbalových štadiónoch v podmienkach európskych a neeurópskych krajín. Otázky spojené s príčinami a následkami chuliganizmu sú v spoločnosti veľmi diskutovanými. Politici a príslušníci poriadkových služieb pritom samotný koncept považujú za výrazný sociálny problém. Dlhý čas bol chuliganizmus vnímaný ako vyslovene anglický koncept zasahujúci prevažne Veľkú Britániu. Táto mylná interpretácia bola už mnohokrát vyvrátená. Dnes je na problematiku nahliadané ako na transnacionálny fenomén. Ramón Spaaij nám ponúka tak isto jeho definičné vymedzenie. Chuliganizmus preňho predstavuje skupinové, alebo kolektívne násilie, ktoré je páchané medzi znepriatelenými tímami fanúšikov jednotlivých klubov.

Futbal bol už od konca 19. storočia vnímaný ako šport pracujúcej triedy. Od začiatku 20. storočia, kedy sa masovo rozšíril a popularizoval zaznamenávame prejavy násilia počas futbalových zápasov. Tými sa dostali do povedomia hlavne „*Roughs*.“ Jednalo sa menšie skupiny fanúšikov, ktoré vyvolávali na štadiónoch násilnosti. Išlo o menšie šarvátky medzi fanúšikmi jednotlivých klubov. Stretávame sa aj s prípadmi napadnutia samotných hráčov za zlé herné výsledky, alebo rozhodcov v prípadoch, keď sa ich verdikt nepáčil prihliadajúcim divákovi. Toto násilie ale z počiatku nebolo organizované a nedosahovalo také masové rozmery, aké mu dali futbaloví chuligáni. Chuliganizmus pritom zaznamenáva svoj zrod v Spojenom kráľovstve v 60. rokoch 20. storočia. Odvolával sa na tradíciu *Roughs*, ktorých môžeme považovať za predchodcov chuliganizmu.⁹³

Ako sme písali vyššie, 60. roky boli v podmienkach Veľkej Británie spojené s dospievaním povojnovovej generácie a vznikom veľkého množstva subkultúr. Tie sa často vyznačovali sklonmi k násiliu. Futbalové štadióny tak začali byť vnímané ako verejné priestranstvá na ktorých pravidelne eskalovalo spoločenské napätie a frustrácia. Model teritoriálnosti určujúci už pre *Scuttlers* sa rozšíril z ulíc miest aj na futbalové štadióny. Okrem hracej plochy sa tak začalo bojovať aj na tribúnach. Neskôr sa násilnosti preniesli z prostredia tribún aj do okolí štadiónov, ktoré boli vnímané ako

⁹² SPAAIJ, R., *Understanding football hooliganism: a comparison of six Western European football clubs*, s. 1-20.

⁹³ Football Hooliganism. In: *Www.politics.co.uk* [online]. 2004-2015 [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.politics.co.uk/reference/football-hooliganism>

teritóriá konkrétnych skupín priaznivcov. Násilie bolo najvyhrotenejšie počas tzv. *derby*. Jedná sa o zápasy, kedy proti sebe nastúpia tímy z jedného mesta, alebo z blízkeho okolia. Počas takýchto zápasov je totiž najväčšia pravdepodobnosť príjazdu veľkého počtu hosťujúcich fanúšikov, ktorí sú ochotní zmerať si svoje sily s fanúšikmi domáceho tímu.⁹⁴

Do výtržností na futbalových štadiónoch aj v ich okolí sa veľmi rýchlo zapojili skinheads. Oba tábory síce vznikali izolovane, ale mali spoločné mnohé menovatele. V prvom rade je dôležité zmieniť veľkú mieru personálneho prepojenia. Futbalové zápasy totiž boli obľúbenými už pre hard mods, z ktorých obe skupiny vychádzajú. Tak isto oba tábory pochádzali z prostredia robotníckej triedy. U oboch skupín badáme inklináciu k násiliu a teritoriálnej ukotvenosti. Skinheads pritom výrazne prostredie futbalových chuligánov obohatili. Od začiatku 70. rokov mnohé skupiny radikálnych fanúšikov prevzali imidž skinheadov. Holá lebka a ťažká obuv bola aj v tomto prípade výsledkom praktickosti a seba identifikácie so skupinou.

Chuliganizmus neostal dlho britským fenoménom. Vďaka výjazdom početných priaznivcov anglických futbalových klubov sa udomácnil najprv v krajinách západnej Európy. Po páde železnej opony sa rozšíril aj do krajín bývalého východného bloku. Z hľadiska foriem násilia a prejavov samotných fanúšikov sa však nejedná o jednotný fenomén. Násilie je často determinované počtom presvedčených chuligánov, ich ideovým ukotvením a v neposlednom rade aj nepredvídateľnými a spontánnymi aktivitami chuligánov z iného tábora. Preto je možné u dvoch rôznych klubov z jedného mesta sledovať dva antagonisticky zmýšľajúce tábory fanúšikov. Na jednej strane to môžu byť krajne pravicoví hooligans sympatizujúci s rasizmom a ideológiou neonacizmu. Príkladov takéhoto typu nachádzame v Európe mnoho. Medzi tie najznámejšie patrí tvrdé jadro priaznivcov Lazia Rím⁹⁵, v podmienkach Českej republiky ultras pražskej Sparty⁹⁶, v podmienkach Slovenska „Belasá Šlachta“

⁹⁴ Football Hooliganism. In: *Www.politics.co.uk* [online]. 2004-2015 [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.politics.co.uk/reference/football-hooliganism>

⁹⁵ ROBERTS, Hannah. Revelling in the club's fascist past, Lazio 'Ultras' are among the most feared in Italy. In: *Mail Online* [online]. 2013 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/sport/football/article-2302552/Paolo-Di-Canio-Lazio-Ultras-feared-Italy.html>

⁹⁶ Nenechme si zavříť Letnou: Ne rasismu. In: *AC Sparta Praha* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.sparta.cz/novinky/zpravodajstvi/ostatni/nenechme-si-zavrit-letnou-15827.html>

bratislavského Slovana.⁹⁷ Na druhej strane nachádzame antifašisticky ladené jadrá futbalových klubov. Medzi tie bezpochyby môžeme zaradiť fanúšikov nemeckého Fc. San Pauli,⁹⁸ talianskeho Livorna, či slovenského AS. Trenčín. V mnohých prípadoch sa stretávame aj so skupinami hooligans, pre ktoré nie je politický svetonázor nijako dôležitý. Takéto skupiny sa snažia apelovať na pôvodné hodnoty a tradície chuliganizmu, ktoré nachádzajú v boji za farby vlastného tímu. Fanušíci klubov, ktoré pravidelne proti sebe nastupujú v ligách si vytvorili medzi sebou veľmi pestrú škálu vzájomných vzťahov. Medzi táborami priaznivcov jednotlivých klubov nachádzame družby založené na veľmi priateľských vzťahoch, ale aj otvorené nepriateľstvo rovnajúce sa vojne. V takýchto prípadoch strety medzi oboma táborami môžu skončiť ťažkým ublížením na zdraví, ale aj smrťou.

Zlatým vekom násilia na štadiónoch sa stali 80.roky. V novembri roku 1983 bolo v Luxemburgu zatknutých 150 anglických fanúšikov, ktorí boli obvinení z vandalizmu. Násilné strety trvali celú noc po tom, čo Anglicko stratilo možnosť postupu na majstrovstvá Európy v roku 1984.⁹⁹ Rok 1985 priniesol jednu z najväčších tragédií vo futbalovej histórii. 29. mája toho roku proti sebe v Bruseli nastúpili kluby Fc Liverpool a Juventus Turín. Klasické povzbudzovanie sa ale zmenilo na tragédiu po tom, čo polícia nedokázala zabrániť anglickým fanúšikom dostať sa k priaznivcom Turína. Na tribúne Z došlo k nesmiernej panike a násiliu. Jej konštrukcia nevydržala nápor a zrútila sa. Pri tejto tragédii zahynulo 39 talianskych a belgických fanúšikov. Ďalšie stovky boli ranené. UEFA následne po tejto tragédii pozastavila účasť všetkých anglických klubov na medzinárodných súťažiach. Následne došlo tak isto k výraznému sprísneniu bezpečnostných opatrení na štadiónoch a výraznej kritike predošlej benevolencie chuliganizmu na futbalových štadiónoch.¹⁰⁰

Kult holých lebiek po svojom boome vo Veľkej Británii začal postupne expandovať aj do zahraničia. Otázkou ostáva čo bolo hýbateľom jeho exportu.

⁹⁷ Rasistické prejavy na zápase FK Senica a ŠK Slovan Bratislava. In: *Šport spája: Rôzne farby, jedna hra* [online]. 2013 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://sportspaja.ipmd.sk/rasisticke-prejavy-na-zapase-fk-senica-a-sk-slovan-bratislava/>

⁹⁸ St Pauli – Celtic Guests of honour and principle. In: *Greengreenworld* [online]. 2010 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://greengreenworld.co.uk/2010/04/st-pauli-celtic-guests-of-honour-and-principle/>

⁹⁹ On this day in '83: English hooliganism in Luxembourg. In: WOOD, Dave. *Http://backpagefootball.com* [online]. 2013 [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://backpagefootball.com/on-this-day-in-83-english-hooliganism-in-luxembourg/65669/>

¹⁰⁰ The Heysel disaster. In: *News.bbc.co.uk* [online]. 2000 [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/768380.stm

Domnievame sa, že na túto otázku neexistuje jediná správna odpoveď. V prvom rade to bude určite tak, ako u mnohých iných subkultúr, hudobná produkcia. Tá sa totiž prostredníctvom rádii a platní šírila najrýchlejšie. Mladú generáciu v okolitých krajinách zaujali kriticky mierené texty ako aj alternatíva, ktorú v sebe Skinhead reggae a SKA niesli. Tak isto má na šírení subkultúry značný vplyv dress code. Z počiatku veľmi prakticky volený výber oblečenia v podobe bundy harrington, bomber, trakov a pracovnej obuvi sa stal módnym štýlom. S expandovaním subkultúry expandovali aj značky Lonsdale, Dr. Martens, Fred Perry, ktoré ponúkali zákazníkom za čoraz väčšie ceny kompletnú výbavu skinheadov. Vďaka veľkému dopytu sa k týmto značkám postupne pridávali mnohé ďalšie. Veľký vplyv na šírenie subkultúry malo však aj šírenie chuliganizmu. Ako sme uviedli vyššie mnoho skinheadov našlo vo futbalovom násilí záľubu. Na oplátku mnoho futbalových chuligánov prevzalo imidž skinheads, ktorý sa tak spoločne s medzinárodnými futbalovými zápasmi rýchlo rozšíril do celého sveta. Tento proces v sebe však skrýval značné problémy. Prevažne vďaka onomu chuligánstvu do zahraničia exportovalo násilné správanie. To bolo v niektorých prípadoch dopĺňané prejavmi rasizmu. Tento proces vyvolal značné nepochopenie koreňov subkultúry a logicky aj odmietavé postoje spoločnosti v jednotlivých krajinách. Preto je pri šírení skinheads nesmierne dôležité brať ohľad na menovatele šírenia, ktorými môžu byť hudobná produkcia a móda na strane jednej, ale aj hrubé násilie na strane druhej.

John Clarke spolu so *Stuartom Hallom* a *Tonym Jeffersonom* pri svojom výzku skinheads v kolektívnej publikácii *Resistance through Rituals*¹⁰¹ vychádzajú z premisy, ktorá sa dá zhrnúť nasledovne. Pôsobenie skinheads je úzko prepojené s komunitou. Ich štýl predstavuje apel na obnovu tradičnej komunity vo vnútri robotníckej triedy. Tento apel má byť do určitej miery vnímaný ako opozitum vytrácajúcej sa súdržnosti mladej generácie proletariátu. Určujúcou sociálnou dynamikou tohto štýlu je zhoršené postavenie robotníckej triedy a hlavne jej najmenej majetných skupín v druhej polovici 60. rokov. Táto situácia u značnej skupiny mládeže viedla k exklúzii od, v tom čase existujúcich, subkultúr. Vo vnútri subkultúry sa stalo určujúcim vzťahom delenie my – oni. Logicky vyplýva, že toto delenie má triedny charakter. Takéto vnímanie reality má svoj základ v pocitoch kolektívnej solidarity.

¹⁰¹ HALL, Stuart a JEFFERSON, Tony., *Resistance through rituals: youth subcultures in post-war Britain*, S. 80.

Ústredným protivníkom skinheads sa stali authority. Všadeprítomná kontrola či už v školských zariadeniach alebo na pracoviskách doplnená o zlé postavenie mladej generácie na pracovnom trhu vyvolávali apel na skupinovú solidaritu. Tá sa prejavovala v potrebe obrany skupiny pred vonkajším protivníkom. Tým protivníkom nebol nik iný ako spoločenský systém zodpovedný za zlé sociálne postavenie mestského proletariátu. Potreba skupinovej defenzívy spolu s pocitmi vylúčenia a sociálnej stratifikácie vyústili v agresívne a násilné správanie, ktoré malo pôsobiť práve ako prostriedok obrany robotníckej triedy. Ako sme sa vyššie zmienili základnou jednotkou pre skinheads bola komunita. Akým spôsobom ale skinheads chápu komunitu? *Daniel a McGuirei* analyzovali Collinwoodsky gang. Pri snahe pochopiť význam skupiny u členov gangu došli k zaujímavému záveru. Sami členovia gangu chápu gang a jeho aktivity ako prirodzenú kontinuitu tradícii robotníckej triedy v rámci danej oblasti. Medzi dané tradície tak isto patrí defenzívne násilie využívané na obranu skupiny presne tak isto, ako to činili ich rodičia, alebo prarodičia. Generačný rozdiel medzi rodičmi a nimi samotnými členovia gangu vnímali práve v uvedomení si príslušnosti ku komunite. Uvedomenie si subnáležitosti zocelňuje sociálnu skupinu a robí ju silnejšou v obrannom boji proti systému reprezentovanému nenávidenými autoritami.¹⁰²

U skinheadov tým pádom dochádza k skĺbeniu viacerých aspektov, ktoré spoločným pôsobením utvárajú identitu subkultúry. V prvom rade sú to orálne tradície spojené s miestom pôsobenia členov sociálnej skupiny. Inak povedané, jedná sa o teritoriálny rámec. Túto črtu prívrženci subkultúry prevzali od predošlých generácií proletariátu. Veľkú dôležitosť domovskému teritóriu prikladali tak isto mods, a hlavne ich radikálnejšie tvorené jadro pochádzajúce z radov britského dospievajúceho proletariátu. Mods medzi sebou a rockermi súperili o dominanciu v rámci jednotlivých mestských častí., ktoré boli kontrolované jednotlivými gangmi. Tradícia zdieľaného miesta pôsobenia je dopĺňaná pocitom kolektívnej identity, strachom z rozpadu vnútornej štruktúry skupiny, ale aj výrazným konceptom maskulinity existujúcim v rámci subkultúry do dnešných dní. Medzi skinheadmi sa od vzniku subkultúry stali nesmierne populárne futbalové zápasy. Tie predstavovali možnosť zábavy spojenej

¹⁰² HALL, Stuart a JEFFERSON. Tony., *Resistance through rituals: youth subcultures in post-war Britain*, s. 81-82.

s ventiláciou frustrácie a maskulinity. Násilné strety medzi priaznivcami proti sebe hrajúcich tímov sa stali britskou klasikou prakticky od počiatku zrodu subkultúry.¹⁰³

2.4.1 Zhrnutie zistených informácií o zrode subkultúry Skinheads

Na záver tejto časti sa pokúsime zhrnúť zistené poznatky o zrode subkultúry skinheads ako aj jej prvých prívržencoch. Čo sa doby vzniku týka, skinheads sa vyvinuli v 60. rokoch v časoch panujúcej morálnej nestability. Toto obdobie bolo charakteristické ekonomickou stagnáciou a následnou frustráciou obyvateľstva. Reakciou mládeže sa stal zrod, ale aj zánik veľkého množstva subkultúr. Subkultúra skinheads sa vyvinula skĺbením viacerých menovateľov. V prvom rade však skĺbením jamajských rude boys a britských hard mods. Preto môžeme konštatovať, že miestom vzniku subkultúry je Veľká Británia. Treba však podotknúť, že subkultúra má veľmi výrazné jamajské korene. Tie sa prejavili aj v hudobných štýloch formujúcich skinheads. V prvom rade to boli jamajské reggae a ska. Vzhľadom na vyššie uvedené môžeme tak isto jednoznačne konštatovať multikultúrny rámec prvej generácie jej prívržencov. Z toho dôvodu považujeme spájanie koreňov subkultúry z rasizmom či inými krajne pravicovými ideológiami za mylné tvrdenie.

Subkultúra bola od svojho vzniku výrazne ovplyvnená triednym charakterom. Formovala sa ako reakcia mládeže pochádzajúcej z robotníckej triedy na sklamanie spôsobené spoločenskou situáciou, ale aj ako obrana proletariátu pred stratou vlastnej identity. Oslava manuálnej práce a životného štýlu proletariátu mala v jej vnútri nezastupiteľné postavenie. To je charakteristické aj voľbou dress codu. Ten z veľkej časti odpovedal oblečeniu manuálnych pracovníkov. Pod vplyvom popularizácie subkultúry sa však pretavil na špecifický módný vkus. Tak isto môžeme už od zrodu subkultúry jasne charakterizovať sklony mnohých jej prívržencov k násiliu. Násilie bolo brané ako prirodzený prejav frustrácie a tak isto prostriedok na dosahovanie konkrétnych cieľov. Prejavilo sa vytváraním a aktivitami pouličných gangov, ale aj počas futbalových zápasov, kde sa mnoho skinheadov identifikovalo s tzv. hooligans. Toto násilie ale až na veľmi izolované prípady vo fáze vzniku a rastu popularity subkultúry nenaberalo ideologické pozadie. Z toho plynie nesmierne zvláštna forma

¹⁰³ HALL, Stuart a JEFFERSON, Tony., *Resistance through rituals: youth subcultures in post-war Britain*, s. 81-84.

politického ukotvenia skinheads v dobe ich vzniku. Ako sme písali vyššie, subkultúra reflektovala spoločenské procesy v spoločnosti. Štylizovala sa do role obrany pracujúcej triedy pred vonkajšími vplyvmi, ale aj stratou identity. Pre tieto účely skĺbila triednu príslušnosť zdedenú od generácie rodičov, teritoriálne ukotvenie a politický odpor namierený proti autoritám. Zaujímavé ale je, že pri tomto odpore absentovali konkrétne ciele, ktoré by sa stúpenci subkultúry snažili dosiahnuť, ako aj ucelená predstava usporiadania spoločnosti odpovedajúca niektorej z politických ideológií. Z toho dôvodu môžeme konštatovať, že skinheads sa od začiatku vymedzovali proti zlému sociálnemu postaveniu britského proletariátu, no v rámci tejto fázy vývoja nedošlo k politizácii ani ideologizácii subkultúry ani ako celku, ani jej väčších častí.

Na základe vyššie uvedených poznatkov si na záver tejto kapitoly vytýčime hlavné charakteristické znaky subkultúry Skinheads v dobe jej vzniku. Na základe prítomnosti či absencie daných znakov budeme v tretej kapitole práce analyzovať jednotlivé fragmenty Skinheads, ktoré sa vyvinuli v neskoršom období. Za určujúce pre Skinheads v dobe ich vzniku považujeme multikultúrny rozmer subkultúry, sebaidentifikáciu jej prívržencov s robotníckou triedou, patriotizmus ktorý však pri zrode subkultúry v drvivej väčšine prípadov neprerastal v neznášanlivosť, sklony k násilnému riešeniu konfliktov a v neposlednom rade apolitický charakter subkultúry.

3. Ideologizácia a fragmentácia subkultúry Skinheads

Pravdou však zostáva, že subkultúra skinheads tak, ako sa vyprofilovala v období 60. rokov, nemala dlhé trvanie. Od začiatku 70 rokov zaznamenávame úbytok jej sympatizantov. Tento jav je spôsobený viacerými faktormi. V prvom rade generačnou obmenou v rámci subkultúr. Ľudí hlásiacich sa k holým lebkám postihol podobný osud ako mods pred nimi. Či už z dôvodu existenčných problémov, alebo rodinnej situácie upustili od príklonu k subkultúre. Geroge Marshall¹⁰⁴ uvádza, že mnoho skinheadov, ktorí stáli pri zrode kultu zmenilo svoje priority. Rebéliu proti autoritám často vystriedala snaha o nájdenie zamestnania, či túžba po založení si rodiny. Tak isto dodáva, že mnoho zamestnávateľov v práci netolerovalo takmer na kožu vyholenú hlavu, ani klasický skinheadský dress code. Voľný priestor vo vnútri subkultúry začala zaplňať mladšia generácia. Tá si na rozdiel od svojich predchodcov vytvárala iné hodnotové rebríčky. Výrazný vplyv na útlm skinheads mali aj médiá. Tie na základe aktivít prvej generácie sympatizantov subkultúry často označovali za výtržníkov a násilníkov bež štipky inteligencie. Problémy nastávali aj pri kontakte s políciou. Pred futbalovými zápasmi príslušníci policajných a poriadkových síl preventívne zatýkali skinheadov, aby na štadiónoch nedochádzalo k stále narastajúcim výtržnostiam. Dick Hebdige vo svojej známej knihe *Subculture- The Meaning of Style*¹⁰⁵ upozorňuje na významný hodnotový posun u časti Rude Boys/Girls. Značný počet sympatizantov tejto subkultúry sa začal identifikovať s rastafariánstvom, v ktorom nachádzal korene černošskej kultúry a histórie. Hlavný apel bol pritom kladený na uvedomenie si vlastného povodu černošskej komunity a na oslavu afrických koreňov. Rastafariánstvo a orientácia na spirituálne hodnoty boli však do značnej miery neskľbiteľné s kultom Skinheads inklinujúcim k pouličnému násiliu a výtržnostiam.

3.1 Suedeheads

Vyššie spomínané problémy v zamestnaní, či policajné razie pred futbalovými štadiónmi ešte viac urýchlili proces fragmentácie subkultúry. Na jej začiatku stál zrod

¹⁰⁴ MARSHALL, George., *Spirit of '69: a skinhead bible*, s. 55-57.

¹⁰⁵ HEBDIGE, Dick., *Subculture: the meaning of style*, s.40-45.

tzv. *Suedeheads*.¹⁰⁶ Tento fenomén sa začal objavovať prakticky hneď s útlmom prvej generácie skinheads a najväčší boom zaznamenal v období rokov 1972-1976. Základný rozdiel medzi skinheads a suedeheads spočíval v dĺžke vlasov. Suedeheads sa sformovali zo skinheadov, ktorí začali preferovať dlhšie účesy. Tento krok bol v mnohých prípadoch učený z praktických dôvodov. Dlhšie účesy totiž zaručovali menšiu mieru policajných kontrol a pozitívnejšiu reakciu od zamestnávateľov. Skrátením účesu sa suedeheads priblížili späť k výzorovému štýlu hard mods. Z hľadiska odevu došlo k jemným zmenám preferencií. Veľkej oblube sa začala tešiť elegantná bunda harrington a tak isto priliehavjšie saká. Populárnou sa tak isto stala ľahšia obuv. 10 – 14 dierkové kanady začali byť nahrádzané kratšou, trojdierkovou pevnou obuvou, alebo botaskami. Číslom jedna naďalej ostávala značka Dr. Martens, ktorá sa novému vkusu prispôsobila a tak sa na trh dostala trojdierková pevná obuv. Tá bola istým kompromisom medzi vysokými kanadami a pohodlnejšími poltopánkami. Touto jemnou zmenou odevného vkusu sa suedeheads do určitej miery snažili znegovať negatívny mediálny obraz svojich predchodcov. Ako sme uviedli, ten spočíval v apele na násilí a výtržnostiach. Preferované hudobné štýly suedeheads sa pritom plne zhodovali s tými, ktoré boli obľúbené už u skinheads. V prvom rade sa teda jednalo o reggae a ska.

Do súčasnosti sa vedú spory o to, či suedeheads predstavujú novú subkultúru, alebo sa jedná len o modifikáciu subkultúry skinheads. Faktom ostáva, že suedeheads nikdy neboli definovaní ako samostatná subkultúra. Väčšina jej prívržencov sa považovala za skinheadov, ktorí z praktických dôvodov zmenili výzorové prvky, no naďalej si zachovali základné hodnoty svojich predchodcov. Mnohí z nich neboli námezdní manuálne pracujúci, ale našli uplatnenie v prostredí strednej triedy a zamestnaní boli v sfére *white collar jobs*.¹⁰⁷ Z toho dôvodu môžeme konštatovať že suedeheads v porovnaní s kultom skinheads upustili od apelu na hodnoty a životný štýl robotníckej triedy, ako aj od oslavy manuálnej práce. Určujúcim tak isto prestal byť apel na násilie. Na druhej strane aj medzi suedeheads nachádzame obrovské množstvo ľudí pochádzajúcich a hlásiacich sa k proletariátu.¹⁰⁸ Preto sa domnievame, že v tomto

¹⁰⁶ ROEST, Alex. Suedeheads. In: *Filmnoirbuff.com* [online]. © 2006-2013 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.filmnoirbuff.com/article/suedeheads>

¹⁰⁷ White collar jobs je termín, ktorým sú označované profesie, nespádajúce pod manuálnu prácu. Jedná sa prevažne o kancelárske a administratívne pracovné pozície typické pre príslušníkov strednej triedy.

¹⁰⁸ Suedehead. In: *Subcultureslist.com* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://subcultureslist.com/suedehead/>

prípade nedošlo k vytvoreniu novej, samostatnej subkultúry, ale k modifikácii už existujúcich skinheads. Členovia subkultúry boli konfrontovaní s negatívnou verejnou mienkou a tým pádom sa snažili o jej modifikáciu a vylepšenie jej obrazu v očiach spoločnosti. Domnievame sa, že pri analýze fragmentácie skinheads je fragment suedeheads do veľkej miery opomínaný. I napriek faktu, že sa nejedná o určujúci prvok fragmentácie je potrebné sa o ňom zmeniť a tento nový impulz v rámci subkultúry reflektovať. Z tohto dôvodu suedeheads považujeme za prvý fragment štiepenia subkultúry skinheads.

3.2 *Punk and Skins*

I napriek zrodu suedeheads zaznamenávame v prvej polovici 70.rokov výrazný pokles záujmu o subkultúru skinheads. Pre existenciu a napredovanie samotnej subkultúry sa oveľa výraznejším, než zmena dĺžky účesu, stal zrod punkovej scény. Za zrod tohto nesmierne populárneho hudobného štýlu považujeme obdobie medzi rokmi 1974 – 1976. Toto obdobie je spojené so začiatkom pôsobenia punkových hudobných legiend, akými sú *Ramones*, *The Clash*, *Sex Pistols*, *The Voidois* atď. Punková scéna vznikala primárne v prostredí USA, Austrálie a Veľkej Británie odkiaľ sa rýchlo rozšírila prakticky do celého sveta. *Stacy Thompson* vo svojej publikácii *Punk Productions – Unfinished Business*¹⁰⁹ uvádza, že na začiatku existencie sa prívrženci punkovej hudby usilovali o celospoločenskú zmenu systému. Dodáva, že väčšina z nich za hlavný problém považovala kapitalistický systém a jeho dôsledky. Thompson o punkovej komunite pojednáva ako o scéne, ktorá v sebe nesie viacero významných prvkov. V prvom rade to je hudobná produkcia, texty piesní, štýl obliekania ale aj propagácia myšlienok v podobe vydávania magazínov, letákov etc. Dôležité je však zdôrazniť, že celosvetová punková scéna sa formuje pôsobením lokálnych scén v rámci jednej väčšej či viacerých menších aglomerácií.

Americká výskumníčka *Sharon M. Hannon*, zaoberajúca sa históriou a subkultúrami v rámci spoločnosti v publikácii *Punks A Guide to an American Subculture*¹¹⁰ tvrdí, že punk je jednou z najvýznamnejších a najviac diskutovaných subkultúr druhej polovice 20.storočia. Pri svojej analýze dochádza k záveru, že tak, ako

¹⁰⁹ THOMPSON, Stacy., *Punk productions: unfinished business*, s.3.

¹¹⁰ HANNON, Sharon M., *Punks: a guide to an American subculture*. S. 1-2.

u mnohých iných subkultúr nie je možné nájsť jednotnú definíciu. Tento jav je typický obzvlášť u ľudí, ktorí sa sami k subkultúre hlásia. Pre mnohých jej protagonistov znamená punk rebéliu proti autoritám rodičov, edukačnému či spoločenskému systému, a konzumnému spôsobu života. Pre iných zase možnosť prežívať život spontánne v rámci komunity podobne zmýšľajúcich ľudí. Pre ďalších fanúšikov jednoduché vyjadrenie vzbury skrz hudobnú produkciu. Hannon vo svojej publikácii uvádza, že punk sa v porovnaní s inými hudobnými štýlmi vyznačuje oveľa dynamickejším tempom a jasne vyjadreným posolstvom. Jadro úspechu tejto subkultúry autorka nachádza hlavne v dvoch jej významných prvkoch. V prvom rade je to negácia bariér medzi hudobnými skupinami a divákmi. Počas koncertov diváci bežne chodia na pódium a spievajú spoločne so spevákom kapely. Tým sa vytvára pocit kooperácie a vzájomnej súdržnosti. Druhý významný prvok nachádza v individualite. Tej sa v rámci punkovej subkultúry nikdy nekládli medze. Každý jedinec môže prejaviť svoje tvorivé schopnosti a tým pádom spoluvytvárať komunitu a scénu. V otázkach politickej ukotvenosti členov subkultúry nachádza Hannon rôznorodosť. Niektorí jej prívrženci sa považovali za apoliticky orientovaných a politické dianie nerefletovali. Mnohí sa hlásili k myšlienkovým prúdom rôznych odvetví anarchizmu. Všetkých však spájala odpor ku kapitalistickému systému, ktorí označovali za spoločensky dominantnú kultúru, ktorá neumožňuje jednotlivcovi prejavovať kreativitu a individualitu.

Nick Knight vo svojej kultovej knihe s výstižným názvom *Skinhead*¹¹¹ venuje vzťah u medzi skinheads a punkovou scénou značnú pozornosť. V období rokov 1972-1976 zaznamenáva výrazný útlm holých lebiek. V roku 1976 však podľa neho Veľká Británia prežíva nový subkultúrny boom v podobe práve vyššie spomínaného punku. Príchod punkovej vlny pritom veľmi výrazne oživil aj záujem a aktivity jedincov, hlásiacich sa k skinheads. Punkeri zastávali v podmienkach Veľkej Británie prevažne anti royalistické postoje a tvorili výraznú opozíciu tak proti vláde Labour party, ako aj proti kabinetu vedenému Tatcherovou v neskoršom období. Svojim extravagantným a provokačným štýlom obliekania dráždili aj staršie skupiny chuligánov. Tie vyvolávali strety medzi oboma táborami a tak isto napádali aj punkové koncerty. Do týchto stretov sa zapojili aj skinheadi. Zaujímavým je fakt, že sa vyskytovali na oboch stranách pomyselných barikád. Mnoho skinheadov sa stávalo odmietavo k punku z dôvodu

¹¹¹ KNIGHT, Nick., *Skinhead*, s. 23-25.

politickej profilácie subkultúry. Takto ladení skinheads vyčítali punkerom znevažovanie Veľkej Británie, jej slávnej minulosti a prílišnú politizáciu. Poukazovali taktiež aj na značné množstvo drog, ktoré sa počas hudobných akcií užívalo. Na druhej strane stáli Skinheadi, pre ktorých bol punk novým impulzom pre oživenie stagnujúceho hnutia. Sympatizovali s nesmiernou rebeliou, ktorú táto subkultúra v sebe skrývala a do určitej miery sa stotožňovali aj s politickým posolstvom ktorý v sebe punk niesol. Veď práve britský spoločenský systém spôsobil vylúčenie robotníckej triedy a tým spôsobenú sociálnu fragmentáciu v spoločnosti.

3.3 Oi! Skinheads

Zo syntézy medzi punkovou subkultúrou a veľkou časťou skinheads vznikol hudobný prúd Oi!. Za oficiálny dátum vzniku je považovaný rok 1981. V tomto roku totiž uzrela svetlo sveta preslávená skladba *Oi! Oi! Oi!* od kapely *Cockney Rejects*.¹¹² Žurnalista venujúci sa rockovej a Oi! scéne *Garry Bushell* v článku *Oi! – The Truth*¹¹³ uvádza, že Oi! vznikala postupne už o niekoľko rokov skôr. Kryštalizoval sa ako radikálnejšia vetva punkovej subkultúry. Priaznivcov nachádzala hlavne v radách skinheadov, ale aj futbalových chuligánov a frustrovanej robotníckej mládeže. Okrem *Cockney Rejects* stáli pri zrode Oi! aj kapely ako *Angelic Upstarts*, či *Sham 69*. Laická verejnosť, ale hlavne médiá často hodnotili tento hudobný štýl ako neonacistický. Tieto tvrdenia však mali ďaleko od pravdy. Už od svojho zrodu nachádzame veľké množstvo poslucháčov Oi! z radov afroamerických a v menšej miere aj ázijských prisťahovalcov, ktorí reflektovali tie isté sociálne problémy, ako príslušníci britskej robotníckej mládeže.¹¹⁴

Profesor modernej histórie *Matthew Worley* v článku *Oi! Oi! Oi! : Class, Locality and British Punk*¹¹⁵ uvádza, že od svojho zrodu je Oi hudba úzko spätá s punkom, z ktorého hudobne vychádza. Pre mnohých protagonistov neznamenal Oi! pri svojom zrode nový hudobný smer, ale logickú kontinuálnu líniu punkovej hudby. Pri zrode tohto hudobného štýlu boli určujúcou tematikou triedna hrdosť, každodenný

¹¹² Cockney Rejects Lyrics: Oi! Oi! Oi! Lyrics. In: *Metro Lyrics* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://www.metrolyrics.com/oi-oi-oi-lyrics-cockney-rejects.html>

¹¹³ BUSHELL, Garry. Oi! – The Truth. In: *Uncensored Garry Bushell* [online]. 2006 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20080731120915/http://www.garry-bushell.co.uk/oi/index.asp>

¹¹⁴ O'DELL, David., 2011. *Inseparable, the memoirs of an American and the story of Chinese punk rock*, s.7.

¹¹⁵ WORLEY, Oi! Oi! Oi!: Class, Locality, and British Punk. In: *Oxfordjournals.com* [online]. Oxford University Press, 2013 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://tcbh.oxfordjournals.org/content/early/2013/03/20/tcbh.hwt001.full>

život, násilie a zábava. Oi! scéna sa prezentovala ako vzbura robotníckej mládeže žijúcej v getách na periférii veľkomiest proti aristokratickej strednej triede a buržoázii žijúcej v centrách. Autor pri tom uvádza, že kritika spoločnosti, ktorá bola v textoch Oi! pri jeho vzniku nemala ideologický podtón. Prekonávala politické delenie na ľavicu a pravicu a tak isto nebola vyjadrením názoru žiadnej politickej strany. Bola odpoveďou na politiku tchaterizmu v období konca 70. a neskôr 80. rokov. Na druhej strane je nutné dodať, že s postupom času sa na hudobných akciách začali čoraz viac objavovať symboly a tak isto názory propagujúce konkrétne politické ideológie. Jednalo sa o široké spektrum politických ideológií od anarchizmu, cez marxizmus až po svastiku príznačnú pre krajnú pravicu. Mnoho skinheadov totiž začalo riešenie spoločenskej krízy a jej dôsledkov spájať s potrebou politickej angažovanosti.

Zrod Oi! scény podobne ako punku znamenal veľký návrat popularity pre subkultúru Skinheads. Na základe hudobnej syntézy punku a Oi! vznikol nový fragment skinheads s názvom *Oi! Skinheads*.¹¹⁶ Tí sa v dnešnej dobe vo väčšine prípadov vyznačujú záľubou v zábave, odkazom na kult Skinheads a odmietnutím politiky. Vyzdvihujú pritom tak Oi! ako aj punkovú scénu a dbajú na ich vzájomnú prepojenosť a kooperáciu. Oi! Skinheads odmietajú prepájanie subkultúry a krajne pravicových ideológií. Na druhej strane však u nich nebadáme jasne vyprofilovaný antifašistický postoj tak, ako napríklad u vetvy Skinheads SHARP. Dbajú totiž na apolitické korene subkultúry. Viac než politika je pre nich charakteristická zábava a futbalové zápasy.¹¹⁷

3.4 Fenomén White Power

Bert Klandermans a Nonna Mayer v ich spoločnej publikácii *Extreme Right Activists In Europe – Throught The Magnifying Glass*¹¹⁸ analyzujú príčiny sympatií obyvateľstva ku krajne pravicovým politickým zoskupeniam a motívy krajne pravicového aktivizmu. Nachádzajú pritom tri fundamentálne znaky, ktoré vedú k participácii jednotlivcov v rámci politických organizácii. Tak isto nachádzajú tri

¹¹⁶ BOYD, Joshua Danton. Oi!: The Story Of The Modern British Skinhead. In: *UrbanTimes* [online]. 2013 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <https://urbantimes.co/2013/06/the-modern-british-skinhead/>

¹¹⁷ BOYD, Joshua Danton. Oi!: The Story Of The Modern British Skinhead. In: *UrbanTimes* [online]. 2013 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <https://urbantimes.co/2013/06/the-modern-british-skinhead/>

¹¹⁸ Klandermans, Bert, Mayer, Nonna., *Extreme right activists in Europe: through the magnifying glass*, s.7-8.

základné elementy fungovania a existencie politických organizácií. Fundamentálne znaky participácie jednotlivcov a existencie politických zoskupení sú pritom vo veľmi silnom vzájomnom vzťahu. Z toho vyplýva, že ich nemôžeme vnímať izolovane. Až ich spoločným skĺbením vzniká politický aktivizmus. Prvou podmienkou participácie jednotlivca je jeho snaha zmeniť svet vôkol seba. Druhý fundamentálny znak nachádzame vo vôli jednotlivca zaradiť sa do kolektívu a tým pádom nájsť pocit zázemia. Tretím dôležitým znakom je túžba rozširovať svoje myšlienky a svetonázor do verejnosti a tak prispieť k ich popularizácii. Tieto znaky sú pritom typické pre každú mieru politickej participácie. Krajne pravicovou sa participácia stáva až na základe plnenia konkrétnych politických programov a cieľov. Pre existenciu politických zoskupení sú uručujúcimi znakmi inštrumentalita, identita a ideológia. Inštrumentalita zabezpečuje politickému hnutiu participáciu, pretože na základe nej ľudia veria, že ich aktivita sa pretaví vo výsledky a tým zmenia svet vôkol seba. Identita je predpokladom participácie jednotlivcov, pretože človek je tvor spoločenský a má prirodzenú potrebu niekam sa zaradiť a patriť. Tretím a posledným fundamentálnym znakom je ideológia. Tá zabezpečuje organizácii participáciu na základe zdieľaného svetonázoru. Popularita krajne pravicových subjektov pritom stúpa hlavne v časoch krízy spoločenského systému.

Kríza sa do krajín západnej Európy dostavila v 70. rokoch. Vo Veľkej Británii sa hlavne druhá polovica tejto dekády niesla v znamení poklesu ekonomiky. Jedným z prostriedkov, ktorým sa britská vláda snažila čeliť stagnácii ekonomiky bola politika zadržiavania a obmedzovania počtu imigrantov. Tí do krajiny naďalej prúdili hlavne z bývalých britských kolónií. K nim sa pridával aj značný počet imigrantov z krajín strednej a východnej Európy. I napriek snahám o redukciu počtu imigrantov sa medzi rokmi 1976 – 1983 do krajiny dlhodobo prísťahovalo viac, ako 80 000 ľudí z krajín Commonwealthu.¹¹⁹ Mnoho obyvateľov Veľkej Británie sa domnievalo, že vláda robí málo krokov na znižovanie počtu imigrantov. K tým boli do značnej miery negatívne naladení a obviňovali ich z rastu kriminality, drogovej trestnej činnosti ako aj toho, že zaberajú pracovné pozície a tým stúpa nezamestnanosť väčšiny populácie v krajine. Z toho dôvodu zaznamenávame od druhej polovice 70. rokov postupný nárast sympatií

¹¹⁹ Short History of Immigration. In: *Bbc.co.uk* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/1/hi/english/static/in_depth/uk/2002/race/short_history_of_immigration.stm

časti obyvateľstva k radikálne pravicovým politickým prúdov a stranám.¹²⁰ V mnohých prípadoch sympatie prerástli až v priamu angažovanosť sa na programových bodoch daných zoskupení. Ako si ukážeme, tento proces sa pritom veľmi výrazne dotkol veľkej časti skinheads.

Odborník na extrémizmus *Ján Charvát* vo svojej doktorskej práci *Současný politický extremismus a radikalismus*¹²¹ rozdeľuje rasistických skinheads do dvoch kategórii. Prvou kategóriou sú neofašisti, ktorí nadväzujú na fašistickú históriu z 20. a 30. rokov. V prvom rade sa hlásia k ideológii nacionalizmu, ktorý pre nich predstavuje základ spoločenského usporiadania. Nenávisť smerujú hlavne proti imigrantom a ľuďom odlišnej farby pleti. Druhou kategóriou sú neonacisti, ktorí sa odvolávajú na odkaz Adolfa Hitlera a nacistickej Tretej ríše. Neonacisti do určitej miery odmietajú nacionalizmus, pretože ten rozdeľuje biele národy. Dôležitá je farba pleti a „čistá krv“. Najvýraznejšiu nenávisť pritom prechovávajú k Židom a tak isto k ľuďom odlišnej farby pleti. I napriek tomuto ideovému rozkolu vo vnútri rasistických skinheads nemôžeme hovoriť o ich vzájomnom antagonistickom vzťahu. Práve naopak. Na jednotlivých akciách sa navzájom podporujú a považujú sa za prirodzených spojencov v boji proti ich politickým oponentom. Pre veľkú časť rasistických skinheads do detailov chápaná politika nehrá významnú rolu. Zameriavajú sa viac na hudobnú produkciu, módné prvky, rasizmus a násilie.

V článku *Racist Skinheads: Understanding the Threat*¹²² uverejnenom na internetových stránkach *Southern Poverty Law Center* mapujúcej aktivity krajnej pravice sa píše, že mnoho skinheadov, ktorí cítili frustráciu z ekonomickej krízy podľahlo vlne vzrastajúceho nacionalizmu a rasizmu v britskej spoločnosti. Od konca 70. rokov začali krajne pravicoví skinheads predstavovať významné krídlo v rámci subkultúry. Ich aktivity sa zo začiatku obmedzovali prevažne na fyzické útoky mierené proti Pakistancom vlastniacim množstvo menších obchodov, alebo proti afroamerickým prisťahovalcom hľadajúcim prácu. Takto profilovaní skinheads sa svojou rétorikou aj

¹²⁰ KITSCHLIT, Herbert a MCGANN.J. Anthony., *The radical right in Western Europe: a comparative analysis*, s.1-2.

¹²¹ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha, 2007. Doktorská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí práce Doc. PhDr. Rudolf Kučera Csc

¹²² Racist Skinheads: Understanding the Threat. 2015. *Southern Poverty Law Center* [online]. [cit. 2015-05-14].

Dostupné z: <http://www.splcenter.org/get-informed/publications/skinheads-in-america-racists-on-the-rampage>

činnosťou odklonili od multikultúrnych koreňov subkultúry, ako aj od vtedy prevažne ľavicovo ladeného punku. Pouličné gangy rasistov hlásiacich sa k skinheads si zo začiatku nevytvárali vlastné politické organizácie. Tak isto u nich absentovali vodcovské osobnosti, ktoré by boli schopné zabezpečiť daným aktivitám a myšlienkam väčšiu mieru popularity a pozornosti médií.

Táto situácia sa ale náhle a veľmi razantne zmenila s príchodom *Iana Stuarta Donaldsona*. Ten pôvodom pochádzal zo strednej triedy, ale prakticky od zrodu skinheads bol subkultúrou fascinovaný. Začiatky jeho angažovanosti sú spojené s hudobnou scénou. V roku 1977 založil punk rockovú kapelu *Skrewdriver*¹²³, ktorá sa ale v roku 1979 rozpadla. Donaldsona to však nijako nezastavilo a činnosť kapely bola obnovená v roku 1982. S obnovením činnosti kapely prišla aj obmena hudobného štýlu. Punková hudba a texty boli nahradené rasisticky a neonacisticky motivovanými skladbami. Výrazný príklon k neonacizmu je badateľný už na prvý pohľad z názvov piesní a albumov Skrewdriveru. V roku 1983 kapela vydala pieseň *White power*.¹²⁴ Tá v časech pretrvávajúcej krízy nachádzala medzi mládežou veľkú mieru popularity. Dokonca sa stala kultovou piesňou v rámci neonacistického hnutia. Názov piesne je odvodený z jedného z najznámejších hesiel neonacistov, ktoré znie identicky *white power*.¹²⁵ Kapela Skrewdriver od svojho znovuzaloženia vydala osem albumov. Medzi tie najznámejšie patrili *Hail the New Dawn* z roku 1984, *Blood and Honour* z roku 1985 či *White Rider* vydaný v roku 1987. Kapela v neonacistickom duchu pretrvala až do jej konca v roku 1993. Svoju činnosť ukončila až úmrtím Iana Stuarta Donaldsona.¹²⁶

Rasisticky orientovaní skinheadi sa museli vysporiadať s pocitom vylúčenia v rámci subkultúr. Punková hudba v sebe niesla výrazný ľavicový nádych. Klasické skinhead reggae a ska boli od svojich počiatkov zase výrazne ovplyvnené afroamerickou komunitou. Rasisti si uvedomovali nutnosť potreby hudobnej produkcie a akcií, ktoré by dokázali prilákať pozornosť väčšieho počtu mladých ľudí. Tak isto sa snažili vytvoriť platformu, ktorá by dané hudobné akcie a produkciu zastrešovala. Výsledkom týchto snáh bol vznik hudobného prúdu *Rock Against Communism* (RAC)

¹²³ Názov kapely pochádza z anglického slova *screwdriver*, ktoré znamená šrobovák. Písmeno c však bolo nahradené písmenok k, takže správny názov znie *Skrewdriver*.

¹²⁴ *White power* v anglickom jazyku znamená biela sila.

¹²⁵ WP. 2015. *Anti Defamation League* [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.adl.org/combating-hate/hate-on-display/c/wp.html#.VVRIWfDMhdk>

¹²⁶ ATKINS, Stephen E., *Encyclopedia of modern worldwide extremists and extremist groups*, s. 80.

v roku 1979.¹²⁷ Pod hlavičkou RAC boli zastrešované koncerty neonacistických kapiel a vydávané ich hudobné nosiče. Hlavným poslanstvom akcií tohto druhu sa stala propagácia myšlienok neonacizmu a rasizmu. Hudobníci hrajúci Rock Against Communism od začiatku úzko spolupracovali s hudobným vydavateľstvom *White Noise Records*, ktoré nahrávalo aj nosiče pre Skrewdriver. Okrem Skrewdriveru stáli pri zrode RAC aj ďalšie neonacistické kapely ako *Brutal Attack*, *Wolves*, *Owaltiness*, *Die – Hards*, *Skullheads*.¹²⁸ RAC sa neobmedzovalo len na Veľkú Britániu. Prakticky okamžite pri svojom vzniku sa snažilo expandovať myšlienky rasizmu a neonacizmu aj do okolitých krajín západnej Európy. Značný úspech pritom tento prúd zaznamenal v Nemeckej spolkovej republike, kde miestna produkčná spoločnosť *Rock – O- Rama*¹²⁹ súhlasila s vydaním albumu *Hail the New Dawn*. Vďaka tomuto kroku sa nenávistná hudba Skrewdriveru stávala čoraz viac populárnou nielen v domovskej Veľkej Británii, ale aj v mnohých iných krajinách. Akcie organizované pod hlavičkou RAC sa vždy niesli v duchu šírenia národnej hrdosti a nenávisťi voči tým, ktorí neboli príslušníkmi daného národa.

Ian Stuart Donaldson však nebol aktívnym len v hudobnej produkcii. Veľmi intenzívne sa angažoval aj v politike. Jeho meno je pritom späté s politickými aktivitami britskej krajnej pravice. V 70. rokoch zastrešovala krajnú pravicu vo Veľkej Británii politická strana *National Front (NF)*.¹³⁰ Tá vznikla v roku 1967 skĺbením dvoch politických subjektov a to *British National Party* a *League of Empire Loyalists*. Strana od začiatku svojej existencie apelovala na prekonanie parlamentnej demokracie ako formy vlády. Radikálne odsudzovala vlnu imigrácie do Británie a volala nielen po jej zastavení, ale aj po vyhostení imigrantov, ktorí v časoch krízy zaberajú pracovné miesta Britom. Členovia National Front sa odmietavo stavali proti černošskej populácii žijúcej v Británii z dôvodu, že narúša tradičnú „bielu“ britskú spoločnosť, ako aj proti Židom, ktorých obviňovali z vytvorenia a šírenia ekonomickej krízy.¹³¹

¹²⁷ GRIFFIN, Roger a FELDMAN, Matthew., *Fascism: critical concepts in political science*, s.302-303.

¹²⁸ The Bands. In: *The sound of RAC* [online]. [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://thesoundofrac.weebly.com/the-bands.html>

¹²⁹ Seit 1977: Oi!, Psycho, Hardcore, RAC, Streetrock, Rockability, Vikingrock. In: *Rock-O-Rama Records* [online]. © 2012 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.rock-o-rama.net/index.php>

¹³⁰ BOWLING, Benjamin., *Violent racism: victimization, policing and social context*, s. 39-40.

¹³¹ JONES, Bill., *Politics UK*, s.107.

V roku 1982 vznikol na pravom spektre nový politický subjekt a to *British National Party (BNP)*. Táto politická strana bola založená *Johnom Tyndallom*, ktorý bol v roku 1980 vylúčený z National Front.¹³² Do novovzniknutého BNP sa pridalo množstvo členov NF. Politická agenda BNP bola pritom postavená takmer výlučne na anti imigračnej politike, ktorá bola skĺbená s myšlienkami nacionalizmu, neofašizmu, ale aj rasizmu namierenému proti obyvateľom inej farby pleti. Jadrom aktivít strany sa stali anti imigračné demonštrácie a protestné pochody. Počas nich sa demonštranti často dostávali do násilných stretov s políciou.¹³³ Hlavné jadro aktivistov strany tvorili práve white power Skinheads, ktorí inklinovali tak k politike zadržovania imigrácie a rasizmu, ako aj k násilným riešeniam konfliktov. Od začiatku 21. storočia sa však BNP snaží čiastočne zbaviť imidžu skinheadskej a extrémistickej strany. Mierne pozmenila rétoriku a snaží sa vystupovať ako ochranca práv Britov v etnicky zmiešaných štvrtiach veľkomiest a výrazne podporuje vystúpenie Veľkej Británie z Európskej únie.¹³⁴

V roku 1987 sa Ian Stuart Donaldson stal jedným zo zakladajúcich členov politickej a hudobnej organizácie *Blood and Honour*.¹³⁵ Podľa internetových stránok organizácie sa jedná o nezávislú, národne socialistickú organizáciu podporujúcu všetky aktívne národne socialistické strany a hnutia na svete. Hlavnými oficiálne proklamovanými cieľmi organizácie je spájanie „bielej mládeže“, šírenie myšlienok národného socializmu, propagácia národných kultúr, finančná podpora politických aktivít a obnova národnej hrdosti.

Podľa americkej organizácie *Southern Poverty Law Center*¹³⁶, ktorá sa venuje ochrane ľudských práv je Blood and Honour medzinárodnou rasistickou organizáciou združujúcou rasistické skinheadske gangy. Dôvodom vzniku organizácie bolo znechutenie neonacistov z prílišnej rasovej tolerancie zo strany britského Národného Frontu. Významnú rolu tak isto hrali aj finančné prostriedky. Protagonisti

¹³² VAN KESSEL, Stijn., *Populist parties in Europe: agents of discontent?*, s. 148.

¹³³ History of the BNP. In: *BBC News* [online]. 2003 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/2690555.stm

¹³⁴ The British National Party: a brief history. In: *The Telegraph* [online]. 2008 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/3481473/The-British-National-Party-a-brief-history.html>

¹³⁵ Blood & Honour Founding Statement. In: *Bloodandhonourcentral.co.uk* [online]. © 2002-2015 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.bloodandhonourcentral.co.uk/history.html>

¹³⁶ Blood & Honour. In: *Southern Poverty Law Center* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.splcenter.org/get-informed/intelligence-files/groups/blood-honour>

neonacistických kapiel nesúhlasili s tým, aby výťažky z koncertov RAC obohacovali rozpočet „liberálneho“ národného frontu. Názov organizácie je pritom odvodený z hesla príslušníkov Hitler Jugend. Tak isto kapela Skrewdriver sa preslávila piesňou s identickým názvom. Oficiálnym logom organizácie sa stal symbol *Triskelion*¹³⁷ využívaný rasistickým hnutím odporu v Juhoafrickej republike. Okrem Skrewdriveru sa na založení Blood and Honour podieľali aj ďalšie známe neonacistické kapely ako *Brutal Attack*, *Sudden Impact*, *No Remorse a Squadron*. Významnou zložkou organizácie sa stala tzv. *Combat 18*¹³⁸, ktorá predstavovala militantné krídlo Blood nad Honour. Jej úlohou sa stala ochrana neonacistických koncertov a akcií organizovaných Britskou národnou stranou pred útokmi antifašistov. Tak isto zaznamenávame časté fyzické napádanie ľudí čiernej farby pleti a politických odporcov národného socializmu. S postupom času výrazne vzrástol vplyv práve militantného krídla vo vnútri Blood and Honour. Tento proces vyústil v rozkol a rozštiepenie organizácie. Jedna jej časť preferovala šírenie myšlienok neonacizmu skrz hudobnú produkciu. Militantné krídlo naopak preferovalo radikálne akcie, ktoré spočívali vo fyzickej likvidácii odporcov a v politickom terorizme.

Britský historik *Nicholas Goodrick Clarke* vo svojej knihe *Black Sun – Aryan Cults, Esoteric Nazism And The Politics of Identity*¹³⁹ uvažuje o Combat 18 ako o neonacisticky orientovanej guerilovej skupine. Tá sa ešte ako najradikálnejšia zložka v rámci Blood and Honour začala formovať začiatkom 90. rokov vo Veľkej Británii. Organizácia mala striktnú hierarchickú štruktúru. Na jej čele stáli okrem iného *Paul David Sargent* či *Eddy Whicher*. Na začiatku svojej existencie sa toto radikálne krídlo beztak radikálnej organizácie zameriavalo na verbovanie členov. Potenciálnych adeptov nachádzalo hlavne v radoch white power skinheads a najradikálnejších futbalových chuligánov. Noví kadeti boli trénovaní na fyzický boj, bombové útoky a likvidáciu politických oponentov.

Cieľom Combat 18 bolo od začiatku jej existencie zastrašovanie politických oponentov národného socializmu, demonštrácia sily a zabíjanie ľudí na základe rasy,

¹³⁷ Hate on Display: Triskele. 2015. *Anti-Defamation League* [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.adl.org/combatting-hate/hate-on-display/c/triskele.html#.VVRqPvDMhdk>

¹³⁸ Terrormachine Bohemia. In: *Tmbohemia* [online]. 2011 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://tmbohemia.calloffreedom.net/page1.html>

¹³⁹ GOODRICK-CLARKE, Nicholas., *Black sun: Aryan cults, Esoteric Nazism, and the politics of identity*, s. 40-45.

náboženstva alebo politickej príslušnosti. Na základe aktivít skupiny ju jednoznačne môžeme zaradiť medzi teroristické organizácie. A to aj napriek faktu, že skupina v súčasnosti nefiguruje na zozname teroristických skupín v rámci mnohých krajín. Výnimkou nie je ani USA.¹⁴⁰

Podľa oficiálnych stránok má organizácia Blood and Honour v súčasnej dobe zastúpenie v 23 krajinách sveta. Konkrétne sa jedná o Austráliu, Rakúsko, Belgicko, Bulharsko, Kanadu, Chile, Chorvátsko, Českú republiku, Fínsko, Francúzsko, Nemecko, Grécko, Holandsko, Maďarsko, Taliansko, Nový Zéland, Portugalsko, Srbsko, Slovinsko, Španielsko, Švédsko, Ukrajinu a USA.¹⁴¹ Z toho vyplýva, že drvivá väčšina krajín leží na európskom kontinente a teda má priamu skúsenosť s druhou svetovou vojnou. Austrália a Nový Zéland si pobočky založili veľmi krátko po vzniku organizácie vo Veľkej Británii. Tento proces súvisel s prvou fázou jej šírenia do krajín Commonwealthu. Tvrdenie o počte aktívnych pobočiek však musíme brať s istou rezervou. Organizácia je totiž v mnohých krajinách monitorovaná políciou, alebo inými bezpečnostnými zložkami. Tie sa snažia rozložiť jej štruktúry z dôvodu propagácie hnutí smerujúcich k potláčaniu základných ľudských práv a slobôd. Z toho dôvodu je mnoho buniek organizácie utlmených, alebo plne rozpadnutých. Na druhej strane nemôžeme vylúčiť ani fakt, že bunky v niektorých krajinách nezvereňujú svoje kontakty a tak sa snažia predísť novej infiltrácii skupiny zo strany polície.

Príkladov súdnych zákazov Blood and Honour v jednotlivých krajinách je niekoľko. V roku 2000 došlo k zákazu činnosti organizácie v Nemecku. Dôvodom bola séria fyzických útokov na imigrantov žijúcich v krajine. Podľa vtedajšieho ministra vnútra *Otta Schila* organizácia širila svojou hudobnou produkciou ideológiu nacizmu a tým motivovala k rasovej trestnej činnosti. Na základe zistených informácií bezpečnostných zložiek mala nemecká bunka v okolo 200 členov.¹⁴² Dôležité je tak isto zmieniť rozhodnutie najvyššieho súdu Ruskej federácie z roku 2012, ktorým zastavil činnosť Blood and Honour na území Ruskej federácie a tak postavil organizáciu mimo

¹⁴⁰ Foreign Terrorist Organizations: Bureau of Counterterrorism. In: *U.S Department of State: Diplomacy In Action* [online]. 2009 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm>

¹⁴¹ World Contacts: The Brotherhood OF Blood & Honour. In: *Blood and Honour: The Independent Voice of Rock Against Communism* [online]. © 2002-2015 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.bloodandhonourworldwide.co.uk/home1.html>

¹⁴² Germany bans neo-Nazi group. In: *Bbc.co.uk* [online]. 2000 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/925009.stm>

zákon. Podľa rozsudku najvyššieho súdu organizácia Blood and Honour propagovala ideológiu nenávisti na základe rasy, etnicity, pôvodu vierovyznania alebo príslušnosti k sociálnej skupine. Súd pritom argumentoval aj zisteniami, na základe ktorých členovia organizácie páchali opakovanú tresnú činnosť a podozriví boli tak isto z teroristických útokov namierených proti príslušníkom menšín v krajine.¹⁴³

Aj napriek výraznému štiepeniu vo vnútri Blood and Honour sa táto medzinárodná sieť stala jednou z najvýznamnejších a tak isto najvplyvnejších neonacistických organizácií. Jej význam pre neonacistické hnutie tkvie v schopnosti organizácie zjednotiť rôzne krajne pravicové elementy z mnohých krajín, ktoré by bez tejto iniciatívy spolu s najväčšou pravdepodobnosťou nekooperovali. Organizácii sa tento jej cieľ daril hlavne v prvej fáze existencie do roku 1996.¹⁴⁴

White power skinheads sa od začiatku existencie obklopovali širokým spektrom symboliky. Nevládna nezisková organizácia *Člověk V Tísni*¹⁴⁵ sa problematike krajne pravicového extrémizmu venuje už dlhý čas. Podľa tejto organizácie symbolika vo vnútri white power spĺňa 4 základné ciele. Tým prvým je sebaidentifikácia jednotlivca s kolektívom. Na tento účel slúžia hlavne nášivky, odznaky a samolepky s viac či menej otvorenou skrytou propagáciou myšlienok rasizmu a neonacizmu. Nemenej dôležitým cieľom je tak isto mystika o ktorú sa rasistickí skinhedi usilujú. V rámci neonacistického hnutia sa jedná o kontinuitu odkazu predkov, ideológie rasizmu a nacizmu so súčasnosťou. Tretím cieľom je možnosť vyjadrovania rasistických a xenofóbnych myšlienok prostriedkami, ktoré zatiaľ nie sú trestne stíhateľné. Touto cestou sa neonacisti snažia obchádzať zákon, ktorý vo väčšine svetových krajín zakazuje používanie otvorenej nacistickej symboliky. Posledným no nemenej dôležitým cieľom je vzbudiť vo vnútri skupiny ale aj navonok pocit moci a odhodlania jej členov.¹⁴⁶

¹⁴³ Russian Supreme Court Bans Blood & Honour. In: *Sputniknews.com* [online]. 2012 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://sputniknews.com/world/20120529/173741667.html>

¹⁴⁴ Blood & Honour. In: *Southern Poverty Law Center* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.splcenter.org/get-informed/intelligence-files/groups/blood-honour>

¹⁴⁵ O nás. In: *Člověk V Tísni Česká republika* [online]. © 2013 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.clovekvtsni.cz/cs/o-nas>

¹⁴⁶ Symbolika ultrapravicových hnutí. In: *Neonáček: Chcete ho?: O podobách pravicového extrémismu (nejen) v České republice* [online]. 2008 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: http://www.chceteho.cz/content/wp-content/neonacek_c41.pdf

Medzi white power skinheads je nesmierne obľúbenou číselná symbolika. Často sa jedná o čísla, ktoré predstavujú poradie konkrétneho písmena v abecede. Jeden z najznámejších neonacistických symbolov je číslovka 88. Tá je odkazom na nacistický pozdrav Heil Hitler. Písmeno H je totiž 8. v abecede. Tak isto je nesmierne populárnym symbolom spojenie čísel 14/88. Číslo 14 pritom značí tzv. 14 slov, ktorých autorom bol jeden z popredných amerických neonacistov *David Lane*. Slová znejú „*We must secure the existance of our people and a future for white children.*“¹⁴⁷¹⁴⁸ Ako sme uviedli vyššie číslo 88 znamená Heil Hitler. Veľmi často sa taktiež stretávame s číslom 28. Jedná sa pri tom o tú istú logiku, ako v predchádzajúcich prípadoch. Číslo 2 je odkaz na písmeno B a číslo 8 zas na písmeno H. Spojenie písmen B a H predstavuje vyššie spomínanú organizáciu Blood and Honour.¹⁴⁹

Ďalší druh symboliky white power skinheads predstavujú jednotlivé runy. Tie boli v období ranného stredoveku využívané prevažne germánskymi národmi. Najprepracovanejšiu verziu tvorí runová abeceda, tzv. *Fulthark*.¹⁵⁰ S príchodom kresťanstva sa runové písmo z Európy vytráca. Znova sa však objavuje s vzostupom nacizmu v 30. rokoch 20. storočia. Pôvodne jednotlivé runy predstavovali komplexný štýl písaného jazyka a neniesli v sebe žiadny rasistický podtón. V súvislosti s vytváraním mystiky v rámci tretej ríše však dochádza k politizácii tohto starobylého písma. Hlavne oddiely SS a SA do svojich názvov a vlajok zakomponovali tieto druhy symbolov. Snažili sa tým vzbudiť dojem kontinuity germánskych bojovníkov a príslušníkov ozbrojených zložiek Tretej ríše.¹⁵¹ Po porážke nacistického Nemecka daná mystika na krátke obdobie utíchla. Pomerne skoro sa však znova objavuje práve v symbolike white power. Medzi najčastejšie používané runové znaky patria tzv. *runa Algiz, Othala, Sowulo*.¹⁵² Všetky tieto runy boli pritom využívané či už jednotlivými oddielmi SS, SA, alebo inými vojenskými zložkami v rámci tretej ríše.

¹⁴⁷ V preklade daných 14 slov znamená : „Musíme ochrániť existenciu našich ľudí a budúcnosť pre biele deti.“

¹⁴⁸ Racist Skinhead Glossary. In: *Southern Poverty Law Center* [online]. 2006 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.splcenter.org/get-informed/intelligence-report/browse-all-issues/2006/fall/motley-crews/racist-skinhead-glossary>

¹⁴⁹ Welcome to Blood and Honour. In: *Blood and honour: The Independent Voice of Rock Against Communism* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.bloodandhonour.org/>

¹⁵⁰ Futhark. In: *Ancientscripts.com* [online]. © 1996-2012 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.ancientscripts.com/futhark.html>

¹⁵¹ Norse Rune Symbols and the Third Reich. In: *The Viking Rune* [online]. 2009 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.vikingrune.com/2009/07/norse-runic-third-reich-symbols/>

¹⁵² Symbolika ultrapravicových hnutí. In: *Neonáček: Chcete ho?: O podobách pravicového extremismu (nejen) v České republice* [online]. 2008 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: http://www.chceteho.cz/content/wp-content/neonacek_c41.pdf

3.4.1 Zhrnutie zistených informácií o vetve White Power

Pre lepšie utriedenie informácií o white power sa pokúsime o rekapituláciu tých najdôležitejších zistených poznatkov. Prvým zistením je skutočnosť, že rasistické tendencie do subkultúry skinheads začali prenikať pomerne neskoro po jej vzniku. Vo väčšom meradle sa objavujú až v druhej polovici 70. rokov a hlavne začiatkom 80. rokov 20. storočia. Toto obdobie bolo charakteristické hospodárskou krízou a s ňou spojeným poklesom zamestnanosti a znížením životnej úrovne obyvateľstva. Za dôležité považujeme pripomenúť, že fašizmus a nacizmus v európskych krajinách zvíťazil práve počas veľkej hospodárskej krízy v 20. a 30. rokoch. Vtedy mnoho ľudí podľahlo populistickej demagógii mierenej proti menšinám v spoločnosti, ktoré údajne parazitujú na národe či rase.

Pri zrode white power sa protagonisti rasistickej vetvy skinheads museli vyrovnáť s pocitom vylúčenia od zvyšku subkultúry. Multikultúrne korene subkultúry boli totiž zo svojej podstaty v priamom rozpore s rasizmom. Hudobné štýly Ska a Reggae populárne medzi skinheads sa do Británie dostali vďaka afroamerickým prisťahovalcom, punková hudba mala zase výrazný nádych ľavicových až anarchistických myšlienok namierených proti národnej hrdosti a rase. Významným impulzom pre rasistov sa stal začiatok pôsobenia Iana Stuarta Donaldsona a kapely Skrewdriver, ktorá si svojimi rasisticky ladenými piesňami získavala výraznú popularitu. Dôležitým bolo tak isto založenie hudobného štýlu Rock Against Communism, ktorý slúžil ako platforma krajne pravicových hudobných kapiel. Ian Stuart Donaldson dal taktiež vzniknúť najvýznamnejšej neonacistickej medzinárodnej organizácie Blood and Honour. V súčasnosti je organizácia z dôvodu teroristických útokov a opakovaného nabádania k rasizmu a neznášanlivosti zakázaná vo viacerých európskych krajinách.

Zaujímavým zistením je tak isto skutočnosť, že aj v tomto prípade nachádzame jemné rozdiely v preferovanej ideológii. Ako sme si vyššie ukázali na jednej strane stoja neofašisti inklinujúci k nacionalizmu, kdežto na strane druhej neonacisti, inklinujúci viac k rasovej čistote. V praxi sa však často dané rozdiely stierajú a nie sú nijako určujúce. Oba tábory vzájomne kooperujú, podporujú sa. Často tak isto dochádza k prepájaniu myšlienok neonacizmu a neofašizmu, kde sa hlavným impulzom stáva neznášanlivosť voči menšinám a politickým odporcom.

Otázkou ktorú si v závere podkapitoly kladieme je, či rasistov hlásiacich sa k skinheads naozaj do tejto subkultúry môžeme zaradiť. Ako sme uviedli vyššie táto vetva subkultúry sa výrazne negatívne stavia k multikulturalizmu, ktorý dal skinheads vzniknúť. Rasisti sa na rozdiel od prívržencov prvej generácie Skinheads diametrálne odlišne stavajú k triednemu ukotveniu subkultúry. U neonacistov ako aj u neofašistov sa síce stretávame s určitou hrdosťou na manuálnu prácu. Subnáležitosť je však v tomto prípade podmienená príslušnosťou ku konkrétnemu národu či rase. Charakteristickým pre white power sa tak v prípade neofašistov stáva hrdosť na národ a v prípade neonacistov hrdosť na rasu, ktorá ale v týchto prípadoch veľmi často prerastá v neznášanlivosť voči tým, ktorí do danej kategórie nespádajú. Určitá miera hrdosti na národ v podobe patriotizmu bola v subkultúre prítomná aj vo fáze jej vzniku. Prítomný však nebol rasizmus a v žiadnom prípade antisemitizmus či oslava nacistickej Tretej ríše. V prípade tejto vetvy Skinheads tak isto nemôžeme uvažovať o apolitickosti. Z hodnôt pôvodnej subkultúry u white power pretrval sklon k násilnému riešeniu konfliktov, ktorý je pre túto vetvu subkultúry charakteristický. Na základe tohto porovnania nám vyplýva, že vetva white power nespĺňa viac, ako polovicu určujúcich znakov subkultúry Skinheads, ktorá vznikla v 60. rokoch. Preto sa domnievame, že ich zaradenie do subkultúry je nesmierne problematické. Prikláňame sa k názoru, že aj napriek tomu, že sa rasisti ku Skinheads hlásia sa jedná o samostatnú kontrakultúru, ktorá zo skinheads do určitej miery vychádza, no v mnohých smeroch sa s ňou diametrálne rozchádza.

3.5 *Skinheads against Racial Prejudices (SHARP) alebo černí, bílí spojme síly*

V období 70. a 80. rokov bola subkultúra skinheads výrazne zasiahnutá vlnou rasizmu. Tento trend sa však stretol so značným odporom tak na verejnosti, ako aj vo vnútri samotnej subkultúry. Od polovice 70. a v priebehu 80. rokov vznikli dva nové fragmenty vo vnútri skinheads, ktorými boli ľavicovo orientovaní *Red Skinheads* a taktiež dnes veľmi početní *Skinheadi proti rasovým predsudkom (SHARP)*.¹⁵³ Obe

¹⁵³ BASTL, Martin. S.H.A.R.P. – Skinheadi proti rasovým predsudkům. In: *Central European Political Studies Review* [online]. 2001 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=74>

skupiny Skinheads pritom vznikli ako reakcia na deformáciu subkultúry, ktorá sa však v podmienkach západnej Európy stala určujúcou. SHARP, rovnako ako Red skinheads zdôrazňovali svoje antirastické presvedčenie, ktoré plynulo z multikultúrneho základu subkultúry. Sharp skinheads sami seba však nepovažovali za nový prúd v rámci Skinheads. Pokladali sa za tradičných skinheadov. Z toho dôvodu nemali problém používať proti svojim politickým oponentom aj násilné metódy boja.¹⁵⁴

George Marshall vo svojej ďalšej známej knihe *Skinhead Nation*¹⁵⁵ uvádza, že vetva subkultúry skinheads známa ako SHARP vznikla v polovici 80. rokov v New Yorku. Jednou z prvých aktivít SHARP bolo vylepovanie informačných plagátov, ktorými sa snažili verejnosť informovať o fakte, že nie všetci skinheads v podmienkach USA inklinujú k rasizmu. Dezinformovanosť laickej verejnosti pritom plynula hlavne z médií ktoré informovali o rasovo motivovaných útokoch neonacistov proti minoritám žijúcim v USA. Za vinníkov boli považovaní white power skinheads. Média však explicitne spojovali subkultúru ako takú s neonacizmom. To malo za následok vytvorenie nesmierne negatívneho podfarbenia subkultúry.

V rannom období pri zrode SHARP stála veľšská kapela *The Oppressed*.¹⁵⁶ Vyznačovala sa kritikou sociálnych pomerov a antifašisticky ladenými textami. Počas koncertného turné v USA v roku 1989 sa členovia kapely v New Yorku zoznámili so SHARP. Toto stretnutie ich motivovalo a po návrate do Veľkej Británie začali šíriť myšlienky SHARP medzi skinheadmi, ktorí sa odvolávali na starý kult 69 a odmietali fašizmus. Činnosť kapely pritom vo Veľkej Británii dodala upadajúcej subkultúre nový impulz. Aj vďaka The Oppressed sa povodne malý prúd v rámci skinheads rozšíril do západnej Európy a následne do celého sveta.

90. roky sa niesli v znamení šírenia myšlienok antifašizmu do subkultúry skinheads. Ako sme uviedli vyššie v prvej fáze toho procesu SHARP oslovilo hlavne ľudí, ktorí sa k skinheads hlásili už pred procesom fragmentácie. Od začiatku 90. rokov práve pod vplyvom SHARP zaznamenávame opätovný nárast sympatií k subkultúre

¹⁵⁴ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha, 2007. Doktorská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí práce Doc. PhDr. Rudolf Kučera Csc

¹⁵⁵ MARSHALL, George., *Skinhead nation*, s. 6.

¹⁵⁶ The Oppressed interview. In: *Shrevoltzine* [online]. 2011 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://shrevoltzine.blogspot.cz/2011/01/oppresed-interview.html>

skinheads. Prevažne mladí ľudia boli inšpirovaní sklbením hudby, módy a myšlienok takmer zaniknutej subkultúry znovu oživenej a doplnenej o antifašistickú a sociálnu tematiku.¹⁵⁷

SHARP spája v prvom rade odpor k ideológiám neznášanlivosti a neonacizmu. V otázke ich politického ukotvenia však zhodu nenájde. Mnohí prívrženci SHARP sa politikou nezaoberajú a v duchu koreňov subkultúry sami seba označujú za apoliticky orientovaných. V krajinách západnej Európy sa zase môžeme stretnúť s prevládajúcim trendom príklonu SHARP k ľavicovým politickým prúdom. V niektorých prípadoch sa k hnutiu pridávajú aj jednotlivci apelujúci na hodnoty vlastenectva. Preto môžeme konštatovať, že v tomto prípade neexistuje jednoznačné politické ukotvenie vetvy subkultúry. Najvýznamnejší tmel nachádzame v odmietnutí krajnej pravice, nie v myšlienke zdieľanej politickej ideológie.¹⁵⁸

Člen Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské Práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť *Daniel Milo* sa vo svojej publikácii *Rasistický extrémizmus v Slovenskej Republike*¹⁵⁹ okrajovo venuje aj prúdu SHARP. Tento prúd charakterizuje ako protiváhu WP skinheads, ktorá sa snaží vzdorovať neonacizmu vo vnútri subkultúry. Prívrženci Sharp sa aj v prípade Slovenskej republiky dostávajú do fyzických stretov s neonacistami. Na rozdiel od nich však u SHARP absentuje organizovanosť a hierarchia. Neexistuje u nich jednotný politický svetonázor, ktorý by bol pod hlavičkou vetvy propagovaný navonok. Najčastejšie však sympatizujú s anarchistickými a anti autoritárskymi myšlienkami. Spája ich hlavne odpor ku krajnej pravici a rasizmu. Z toho dôvodu sa zúčastňujú antifašistických demonštrácií a koncertov.

¹⁵⁷ SKINHEAD: THE EVOLUTION OF A SUBCULTURE AND SOCIETY'S VIEW THEREOF.

In: *Theundisciplined.com* [online]. 2014 [cit. 2015-05-07]. Dostupné

z: <http://theundisciplined.com/2014/07/04/skinhead-the-evolution-of-a-subculture-and-societys-view-thereof/>

¹⁵⁸ BASTL, Martin. S.H.A.R.P. – Skinheadi proti rasovým predsudkům. In: *Central European Political Studies Review* [online]. 2001 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=74>

¹⁵⁹ MILO, Daniel. *Rasistický extrémizmus v Slovenskej republike*. Bratislava: Ľudia proti rasizmu, [2004]., 119 s. ISBN 80-891-4903-0.

3.6 *Turn left, smash rights- zrod a pôsobenie Red and Anarchist Skinheads (RASH)*

Vetva skinheadskej subkultúry známa ako RASH vznikla v roku 1993 v New Yorku. Vyvinula sa ako radikálne krídlo vo vnútri antirasistického skinheadskeho hnutia.¹⁶⁰ Jeden z prvotných impulzov vzniku subkultúry bolo pôsobenie vyššie spomínaných *Red Skinheads*. Jozef Smolík vo svojej publikácii *Subkultury Mládeže: Uvedení do Problematiky*¹⁶¹ uvádza, že táto vetva sa začala formovať koncom 70. rokov vo Veľkej Británii. V tom čase totiž s ohľadom na robotnícke korene subkultúry niektorí jej sympatizanti začali vstupovať do Komunistickej alebo Labouristickej strany. Ideologicky sa hlásili k rôznym ľavicovým myšlienkovým prúdom. Hlavne však k radikálnemu socializmu a komunizmu. V ňom videli alternatívu tak ku kapitalistickému systému, ako aj k rozmáhajúcemu sa fašizmu v rámci subkultúry Skinheads. Smolík tak isto uvádza, že Red Skinheads dostali konzistentnejšiu podobu až o niekoľko rokov neskôr práve v podobe fragmentu subkultúry RASH. Vetva RASH bola tak isto významne ovplyvnená pôsobením hudobnej kapely *Red Skins*.¹⁶² Tá vznikla v roku 1982 v Londíne. Zároveň bola prvou skinheadsskou kapelou hlásiacou sa k myšlienkam socializmu či radikálnej ľavice. Členovia kapely boli pritom aktívnymi politickými aktivistami či už v odborových organizáciách, alebo iných ľavicových subjektoch. Koncerty kapely boli hlavne na začiatku jej existencie niekoľko krát napadnuté rasistami.

Na rozdiel od veľkej časti Sharp sa RASH skinheads priamo hlásili k myšlienkam krajnej ľavice. Myšlienково vychádzali jednak zo staršej vetvy skinheads - antirasistických Sharp a hlavne Red Skinheadov, ktorých koncepciu doplnili o myšlienky sociálneho anarchizmu. RASH priamo nadväzujú na ľavicové prvky pôvodnej subkultúry z konca 60. rokov. Vyzdvihujú svoj robotnícky pôvod, odpor k autoritám, ako aj multikultúrny rámec subkultúry. Dané prvky sú však dopĺňané o myšlienky antifašizmu a odmietania konzervatívnych tendencií v rámci skinheads, ktorými sú hrdosť na krajinu pôvodu. Ideologicky sa hlásia vo väčšine prípadov

¹⁶⁰ Are Skinheads Racist? A Look at Their History and What They're About. In: *Hubpages* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://hubpages.com/hub/Are-Skinheads-Racist-Technically-Theyre-Not-A-Look-at-the-Two-Different-Types-of-Skinheads>

¹⁶¹ SMOLÍK, Josef., *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*, s. 137.

¹⁶² Memories Of Years Gone By Dash Hopes & A Dream That Died. In: *Redskins* [online]. 2014 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.redskins.co.uk/>

k marxizmu, alebo sociálnemu anarchizmu. Najpočetnejšie zastúpenie dosahujú v Španielsku, Taliansku, Nemecku a v krajinách Latinskej Ameriky. V podmienkach strednej a východnej Európy sa jedná skôr o jednotlivcov než skupiny.¹⁶³

Podľa samotných sympatizantov RASH medzi primárne ciele daného fragmentu v dobe jeho vzniku patril boj proti fašizmu, kapitalizmu, odmietnutie tvrdých drog. Mnohí Rash tak isto proklamovali boj proti stalinizmu a boľševizmu. Vo fašizme sympatizanti tejto vetvy skinheads vidia krádež subkultúry. Tak isto ho pokladajú za produkt kapitalizmu. Kapitalizmus odsudzujú z dôvodu, že je zodpovedný za vykorisťovanie robotníckej triedy a vytváranie sociálnych rozdielov. Boľševizmus mnohí protagonisti RASH odsudzujú, pretože podľa nich diktatúra Komunistických strán v krajinách strednej a východnej Európy nepriniesla proklamovaný socializmus, ale nedemokratickú a totalitnú vládu v rukách úzkej skupiny straníckej byrokracie. Tvrdé drogy považujú RASH za produkt kapitalistického systému, ktorý ničí telo aj ducha a snaží sa odpútať človeka od skutočných problémov a tým pádom oslabovať jeho vôľu k boju proti systému.¹⁶⁴

Od počiatku existencie RASH však zaznamenávame určitú dichotómiu, ktorá je badateľná už z názvu vetvy subkultúry. V nej sa často krížia anarchistické myšlienky s tými marxisticko – leninskými. Tento trend je zjavný napríklad v Nemecku, kde sa radikálne ľavicové organizácie rozličného ideologického ukotvenia navzájom podporujú. Tým pádom na politických akciách kooperujú anarchisti, ako aj leninisti a to aj napriek faktu, že obe ideológie sú do značnej miery odlišné. Proti tomuto trendu sa naopak ostro vymedzujú RASH komunity v Španielsku, alebo v škandinávskych krajinách. Z toho dôvodu často dochádza ku štiepeniu RASH na krídlo anarchistické a krídlo marxisticko leninské. Ako sme uviedli vyššie, tento trend je však v každej krajine odlišný.¹⁶⁵

V porovnaní so subkultúrou pred procesom politizácie je u RASH badateľný odklon od lokálneho patriotizmu. Ich lokálne ukotvenie spočíva hlavne v snahe vytlačiť

¹⁶³ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha, 2007. Doktorská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí práce Doc. PhDr. Rudolf Kučera Csc

¹⁶⁴ Kdo jsou RASH?: Základní informace hnutí Red and Anarchist Skin Heads. In: *Odpor* [online]. 2000 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://odpor.wz.cz/VYZVY/rash.htm>

¹⁶⁵ Reds and Anarchist Skinheads (RASH). In: *Anarchistická federace* [online]. 2011 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://wiki.afed.cz/encyklopedie:rash>

neonacistických skinheadov z ulíc a mestských častí, v ktorých RASH operujú. Oveľa viac, než na lokálne ukotvenie však apelujú na medzinárodnú spoluprácu v duchu komunistických internacionál. Jednotlivé skupiny sa tak považujú za bunky, ktoré tvoria súčasť medzinárodného hnutia RASH.¹⁶⁶

Z módnjej stránky sú často RASH skinheadi rozpoznateľní vďaka tomu, že majú červené šnúry na ťažkej obuvi, alebo nosia červené kundy bomber, či harrington. Tento trend však nemôžeme vnímať univerzálne. Dnes sa často jednotlivé frakcie skinheads od seba líšia v nášivkách alebo odznakoch. Čo sa hudobnej produkcie týka existuje veľký počet kapiel hlásiacich sa k myšlienkam RASH. Medzi ne patria marxisticko leninské kapely ako *Nucleo Terco*, *Opció K- 95* či *Banda Bassotti*, ako aj anarchisticky orientované hudobné skupiny ako *Non Servium*, *Bridada Flores Magon* a *Ya Basta*.¹⁶⁷

RASH môžeme považovať za jednu z najmladších vetví subkultúry v súčasnej dobe. Z toho dôvodu laická verejnosť často o jej existencii nevie. I napriek tomu sa o tomto fenoméne, ktorý vznikol v USA diskutuje. V tlači sa čoraz viac objavujú články upozorňujúce na skutočnosť, že subkultúra skinheads neznamena automaticky príklon k myšlienkam neonacizmu či krajne pravicového extrémizmu.¹⁶⁸ Prívrženci tak SHARP, ako aj RASH sú veľmi často aktívnymi účastníkmi antifašistických blokad a demonštrácií. Nezriedka kedy dokonca tvoria ich tvrdé jadro. Týmto spôsobom sa snažia demonštrovať multikultúrny rámec subkultúry skinheads dopĺňaný o ich osobné antifašistické presvedčenie.¹⁶⁹ V prípade RASH je antifašistické presvedčenie často dopĺňané príklonom k ľavicovým ideológiám a odporom ku globalizácii a kapitalizmu.¹⁷⁰

¹⁶⁶ Welcome to the US Red and Anarchist Skinhead's Website. In: *RASH United* [online]. 1997 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://www.webcitation.org/query?url=http://www.geocities.com/capitolhill/lobby/3475/index2.html&date=2009-10-25+16:55:57>

¹⁶⁷ Reds and Anarchist Skinheads (RASH). In: *Anarchistická federace* [online]. 2011 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://wiki.afed.cz/encyklopedie:rash>

¹⁶⁸ Not all skinheads racist, law enforcement officials say: Brevard County group targeted for attack marched in Melbourne without incident. In: *Florida Today* [online]. 2012 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://www.floridatoday.com/article/20120511/NEWS01/305110023/Not-all-skinheads-racist-law-enforcement-officials-say>

¹⁶⁹ Skinhead vs. Skinhead in Anti-Racist Fight. In: *The Moscow Times* [online]. 2004 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://www.themoscowtimes.com/sitemap/free/2004/3/article/skinhead-vs-skinhead-in-anti-racist-fight/231963.html>

¹⁷⁰ Germany's Other Skinheads. In: *Deutsche Welle* [online]. 2004 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://www.dw.de/germanys-other-skinheads/a-1362702>

3.6.1 Zhrnutie zistených informácií o vetvách SHARP a RASH

Obe vetvy subkultúry sa nevyvinuli samovoľne. Ukázali sme si, že vznikli ako odpoveď zvyšku Skinheads na výraznú vlnu nacifikácie. V prípade SHARP sa stalo určujúcim odmietanie ideológií nacizmu a fašizmu. Iná ideologická zhoda však medzi sympatizantmi danej vetvy subkultúry nepanuje. Veľká časť SHARPerov sa prikláňa k ľavicovým názorom. Toto tvrdenie však nie je pravidlom. Dôležité tak isto je, že tento prúd sa nevyvinul vo Veľkej Británii, ale v USA. Do Európy sa rozšíril prostredníctvom hudobnej produkcie. Proces Ideologizácie a politizácie tak v prípade SHARP nie je jednoznačne dokázateľný. Otázkou ostáva, či budeme antirasizmus považovať za politický svetonázor, alebo morálnu kategóriu. Na základe zistených poznatkov sa prikláňame viac k variante morálnej kategórie. Politizácia je totiž badateľná len v individuálnych prípadoch. Prevažne sa jedná o vyššie zmienený príklon k ľavicovým ideálom. K napojeniu SHARP na konkrétnu politickú ideológiu ale nikdy nedošlo. SHARP pritom spĺňa aj ďalšie kľúčové znaky, ktoré sme si vytýčili na konci druhej kapitoly. V danom fragmente subkultúry dochádza k plnému uvedomeniu si multikultúrnych koreňov, ako aj k hrdosti na manuálnu prácu. Fyzické strety s predstaviteľmi white power naznačujú, že aj SHARP Skinheadi sú ochotní použiť násilie v prípadoch názorových stretov so svojimi odporcami. Jemný odklon nachádzame v patriotizme, ktorý je podľa nášho názoru u SHARP prítomný v menšej miere než u Skinheads v dobe ich vzniku. Domnievame sa, že táto situácia je spôsobená sympatiami mnohých SHARPerov k ľavicovým politickým prúdom.

RASH sa z chronologického hľadiska vyvinuli o niekoľko rokov neskôr ako vyššie spomínaní SHARP. Od začiatku existencie sa profilovali ako radikálne krídlo spájajúce odmietanie krajnej pravice s príklonom k ľavicovým politickým ideológiám. Vo väčšine prípadov sú navonok prezentované ideológie marxizmu- leninizmu alebo sociálneho anarchizmu. Z toho vyplýva silná štiepna línia vo vnútri RASH. Vzájomná kooperácia medzi anarchistami a marxistami – leninistami do veľkej miery pritom závisí od historických skúseností danej krajiny, ale aj od sily neonacistického krídla v nej. Oba tábory sa však ostro vymedzujú tak proti krajnej pravici, ako aj proti kapitalistickému systému, ktorý podľa nich spôsobuje vylúčenie robotníckej triedy a sociálnu stratifikáciu. Od počiatku existencie RASH sme tak svedkami jednoznačnej ideologizácie tejto vetvy Skinheads. Čo sa ostatných určujúcich znakov týka, tento

fragment reflektuje multikultúrny rámec subkultúry ako aj sebaidentifikáciu s proletariátom. Tá je pre danú vetvu jednoznačne určujúcou. RASHeri sa pozitívne stavajú tak isto k násiliu, ktoré sú ochotní použiť v boji proti kapitalistickému systému a rasistickým Skinheads. Na druhej strane zaznamenávame absolútnu absenciu patriotizmu, ktorá je nezľúčiteľná tak so sociálnym anarchizmom, ako aj s marxizmom.

3.7 No nazi No SHARP No Red just Skinhead – Apolitická vetva subkultúry

Apolitickí skinheads, alebo taktiež *tradicionáli* nadväzujú na pôvodné korene subkultúry. Skinheads pre nich predstavuje životný štýl, rebéliu, módu a pocit subnáležitosti. Z hudobných žánrov preferujú hlavne SKA a Reggae, ktoré bolo pre kult 69 určujúcim. Tak isto sa nesmiernej popularite teší aj Oi! a do určitej miery punková hudba. Z tohto tvrdenia usudzujeme, že apolitický fragment subkultúry podlieha vnútornému deleniu na vyššie spomínané vetvy Oi! Skinheadov, ktorí preferujú punkovú a Oi! hudbu¹⁷¹ a Trojan Skinheadov, ktorí ostali verní Skinhead Reggae a SKA.¹⁷² Keďže obe vetvy odmietajú prepojenosť subkultúry na politické ideológie z hľadiska politickej identifikácie toto delenie nie je pre nás určujúce.

Už z názvu jasne plynie, že táto vetva subkultúry odmieta jej viazanosť na politické ideológie. A to ako na pravicové, tak aj na ľavicové. Z obdobia 60.rokov si však apolitickí skinheads osvojili veľkú mieru patriotizmu. Ten v niektorých prípadoch môže prerásť do nacionalizmu či šovinizmu. Jeden z takýchto príkladov je uvedený aj na internetových stránkach *Antify* v článku "*Apolitici*" a *NS: Prorústání nebo srústání?*¹⁷³ Autori článku upozorňujú na prepájanie apolitických Skinheads s tými rasistickými hlavne počas hudobných podujatí. V takomto prípade dochádza k výraznej miere politizácie aj vetvy skinheads, ktorá sama seba označuje za apolitickú. Tradicionáli kladúci dôraz na vlastenectvo svoje názory totiž často spájajú aj s antikomunistickým postojom. Tejto skutočnosti sa snažia využívať hlavne rasistickí

¹⁷¹ GUIDIKOVA, Irena., *Transitions of youth citizenship in Europe: culture, subculture and identity*, s. 65-67.

¹⁷² KNIGHT, Nick., *Skinhead*, s. 23-25.

¹⁷³ "Apolitici" a NS: Prorústání nebo srústání? *Antifa* [online]. 2013 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.antifa.cz/content/apolitici-ns-prorustani-nebo-srustani>

skinheadí v snahe infiltrovať sa medzi apolitikov. Na druhej strane existuje tak isto veľký počet apolitických skinheadov, ktorí zdôrazňujú svoj antifašizmus. Argumentujú pritom tvrdením, že v tomto prípade sa nejedná o politický postoj, ale o otázky morálnych hodnôt.¹⁷⁴

Zaujímavým je tak isto zistenie, že v súčasnej dobe je apolitická vetva subkultúra skinheads jednou s najrýchlejšie sa rozrastajúcich. V podmienkach Českej republiky aj Slovenska pod vplyvom veľkého množstva kapiel hlásiacich sa k myšlienkam pôvodných zaznamenávame nárast sympatií mládeže k tejto vetve. Tento fakt môže byť tak isto vysvetlený príťažlivosťou kultu skinheads u mladých ľudí, ktorí chcú prejať svoju individualitu a rebéliu. Nechcú sa však viazať na politické ideológie a už vôbec nie na neonacizmus. Pre nich skinheads predstavuje tak kritický postoj k spoločnosti, ako aj zábavu a pocit zdieľanej identity.¹⁷⁵

V prípade apolitických Skinheads je tak pomerne zložitý dôjsť k jednoznačnému záveru ohľadne ideologizácie tohto fragmentu subkultúry. Jednoznačne zaznamenávame cieľavedomú snahu rasistických Skinheadov o infiltráciu sa medzi apolitikov. Ich hlavným cieľom je pritom získavanie kontaktov a systematická snaha o personálne a ideové prepojenie apolitikov a white power. Ako sme uviedli vyššie, v niektorých prípadoch je ich počínanie úspešné. Na druhej strane však nie je možné dokázať, že by došlo k hlbokému splynutiu oboch táborov. Mnoho tradicionalov sa totiž aj napriek svojej deklarovanej apolitickosti ostro vymedzuje proti krajne pravicovému elementu, ktoré považujú za nezlučiteľné so základnými hodnotami subkultúry Skinheads. Preto sa domnievame, že v prípade Apolitickej vetvy Skinheads nedošlo k jej ideologizácii ako celku. Zároveň však zdôrazňujeme, že existujú dlhodobé tendencie prenikania nacionalizmu a šovinizmu do jej jadra, ktoré v budúcnosti môžu viesť k významným rozkolom vo vnútri tohto fragmentu subkultúry. V otázke charakteristických znakov, ktoré sme si uviedli na konci druhej kapitoly sme došli k nasledujúcemu záveru. Apolitický fragment subkultúry spĺňa tak kritérium patriotizmu, ako aj sebaidentifikácie s proletariátom. Zhodu nachádzame aj v otázke

¹⁷⁴ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha, 2007. Doktorská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí práce Doc. PhDr. Rudolf Kučera Csc

¹⁷⁵ Subkultura skinheads: Skinheads – milování i nenávidění. In: *Antifa.cz* [online]. 2006 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.antifa.cz/content/subkultura-skinheads>

akceptácie multikultúrnych koreňov a násilia. Toto násilie však na rozdiel od white power či RASH nemusí mať jasný politický podtón. Jemnú kolíziu nachádzame paradoxne v apolitickosti, kedy sme hlavne pod vplyvom skĺbenia antikomunizmu a patriotizmu v určitých prípadoch svedkami nacionalistických tendencií. Dominevame sa však, že dané tendencie nepohltili celý fragment subkultúry, ani jeho majoritu.

Čo sa týka zaradenia Skinheads medzi subkultúru, alebo kontrakultúru je nesmierne dôležité rozlišovať o aký fragment sa jedná. Kult Skinhead z roku 1969 zaradíme medzi subkultúry. V tomto prípade sa jedná o subkultúru, ktorá nevykazovala známky ideologizácie ani politizácie, ale negatívne sa stavala k dominantnej kultúre v rámci spoločnosti. Ako sme uviedli vyššie rasistickú vetvu skinheads zaradíme medzi kontrakultúry odlišné od subkultúry Skinheads. V tomto prípade totiž došlo k vytvoreniu hodnôt úplne antagonistických k väčšinovým hodnotám spoločnosti. Apolitickú vetvu a tak isto Vetvu SHARP môžeme zaradiť medzi subkultúry. Obe vetvy Skinheads totiž vychádzajú z koreňov pôvodnej subkultúry a vo svojej podstate sa negatívne sa stavajú k jej prepájaniu s rasizmom a nacionalizmom. V prípade RASH je situácia zložitejšia. Protagonisti tohto fragmentu subkultúry sa odvolávajú na pôvodné hodnoty Skinheads, ktoré nachádzajú v multikulturalizme a v príslušnosti k robotníckej triede. Na rozdiel od pôvodnej subkultúry však v sebe nesú jasný politický odkaz a ideu úplne protichodnú so súčasným spoločensko politickým systémom. Preto sme dospeli k záveru, že RASH môžeme považovať za radikálnu vetvu Skinheads, lavírujúcu medzi subkulturou a kontrakulturou.

3.8 Analýza textov piesní

V poslednej časti práce sa zameriame na analýzu hudobných textov. Analyzovať budeme texty kapiel, ktoré sa hlásia k jednotlivým vetvám skinheads. Pozornosť pri tom budeme venovať fragmentom skinheads, ktoré vznikli až v procese politizácie subkultúry. Nebudeme sa teda zameriavať na hudobné skladby príznačné pre zrod kultu.

3.8.1 Judenmord – Švindelkaust (White Power)

*Juden Mord - Švindelkaust*¹⁷⁶

„Klamú dnes a klamú stále, klamať budú neustále.

Lenže my pravdu máme, my svoj boj nevzdáme.

Oblbujú švindelkaustvom, klamstvá tlčú do hlavy,

lenže my vám neveríme, vy židovské pandravy.

Kolkých sme vás upálili, milión, či šesť?

Kde je vlastne pravda, my sa nedáme zviest’.

Ref:

Žid vládne svetu, to vie každý z nás.

Žid vládne svetu, zas nastal náš čas.

Žid vládne svetu, klameš zas ty pes.

Žid vládne svetu, skončíš v peci tiež.“

Juden Mord je bratislavská neonacistická kapela. Jej názov je odvodený z nemeckého jazyka a v preklade znamená vyhladenie Židov.¹⁷⁷ Spevákom kapely je známy slovenský neonacista *Rastislav Rogel*, ktorý bol aj zakladajúcim členom kapely *Krátky proces*,¹⁷⁸ z ktorej *Judenmord* personálne aj myšlienково vzišiel. Texty *Krátkeho procesu* boli od začiatku profilované rasisticky a xenofóbne. Svoj prvý album z roku 1991 kapela dokonca nahrála v štúdiách Slovenského rozhlasu. Neskôr členovia kapely pristúpili k zmene názvu práve na *Juden Mord*. Ten totiž viac odrážal ich agresívne postoje voči Židom, ktoré v textoch skĺbili so slovenským nacionalizmom a sympatiami k fašistickej Slovenskej republike z rokov 1939-1945. Kapela bola aktívnou hlavne v druhej polovici 90. rokov a tak isto v prvej dekáde 21. storočia. Žánrovo sa radí do vyššie spomínaného hudobného štýlu *Rock against communism*. V súčasnosti sú jej aktivity utlmené. *Rastislav Rogel* sa však ako herec snaží prezentovať aj v médiách. Zahral si napríklad v seriáloch *Panelák* a *Ordinácia v Ružovej záhrade*. Tak isto je modelom neonastickej odevnej značky *Eighty Eight*.

¹⁷⁶ Rogel: *Kolkých sme vás upálili, milión či šesť?*: Texty skupín *Krátky Proces* a *Juden Mord*, v ktorých spieval *Rastislav Rogel*, sú plné násilia. Útočia na Židov, Rómov, černochovej aj cudzincov. Prinášame niekoľko ukážok. In: *Týždeň* [online]. 2011 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://www.tyzden.sk/casopis/2011/43/rogel-kolkych-sme-vas-upalili-milion-ci-sest.html>

¹⁷⁷ German-English Dictionary: *Judenmord*. In: *Dict.cc: English - German Dictionary* [online]. © 2002 - 2015 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://www.dict.cc/german-english/Judenmord.html>

¹⁷⁸ VAGOVIČ, Marek. *Náčkovia medzi nami*. *Týždeň* [online]. 2011 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.tyzden.sk/casopis/2011/43/nackovia-medzi-nami.html>

Za propagáciu fašizmu a hnutí smerujúcich k potláčaniu základných ľudských práv a slobôd stál už niekoľko krát aj pred súdom.¹⁷⁹

Skladba Švindelkaust pritom pochádza z albumu *Arbeit Macht Frei*, vydaného v roku 1998.¹⁸⁰ Na obale tohto CD nosiča je fotka koncentračného tábora Osvienčim. Na vnútornej strane zase fotky mučených vychudnutých Židov. Už názov albumu prezrádza, aké texty má poslucháč očakávať. Okrem Švindelkaustu v albume nájdeme piesne ako *Kamaráti na stráž*¹⁸¹, *Cigánsky problém*, či *Balada o svini, kryse a vlkovi*. Prvá časť piesne Švindelkaust sa nesie v duchu popierania Holokaustu a šírenia *Osvienčimskej lži*.¹⁸² Termínom Osvienčimská lož označujeme verejné spochybňovanie existencie holokaustu a zločinov spáchaným nacistickým Nemeckom a jeho spojencami počas druhej svetovej vojny. Prvý krát s daným pojmom prišiel bývalý príslušník Wafen SS *Thies Christophersen*, ktorý tvrdil, že počas jeho služby v koncentračnom tábore Osvienčim sa nikdy nestretol s vyvražďovaním Židov v plynových komorách. Najčastejšie s danými teóriami operujú neonacisti snažiaci sa o legitimizáciu nacistických a fašistických režimov. Vo väčšine európskych krajín je popieranie holokaustu a šírenie osvienčimskej lži trestné. V podmienkach Slovenskej republiky tomu nie je inak. Popieranie Holokaustu je považované za trestný čin.¹⁸³ Refrén piesne sa zase snaží pôsobiť ako demonštrácia sily neonacistického hnutia a odzrkadľuje odhodlanie jeho prívržencov k fyzickým útokom a likvidácii menšín. Pri refréne tak isto badáme trestný čin v podobe propagácie hnutí smerujúcich k potláčaniu práv ľudí a občanov.

Pri danom referéne je ešte dôležité všimnúť si začiatok jednotlivých sloh. V každej sa totiž objavuje veta „*Žid vládne svetu*“. V týchto slovách sa skrýva optika, pomocou ktorej členovia kapely *Judenmord* nazerajú na politické dianie. V tomto prípade sa jedná o tzv. *systémové konšpiračné teórie* obviňujúce Židov zo snahy o nadvládu nad celým svetom.¹⁸⁴ Konšpiračné teórie ovplyvnené antisemitizmom svoj základ odvodzujú z knihy *Protokoly sionských mudrcov* vydanéj ku koncu 19. storočia.

¹⁷⁹ SLOBODA, Juraj. Neonacisti sa do Jojky hodia. *Jetotak* [online]. 2010 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.jetotak.sk/editorial/neonacisti-sa-do-jojky-hodia>

¹⁸⁰ *Juden Mord – Arbeit Macht Frei*. In: *Discogs.com* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://www.discogs.com/Juden-Mord-Arbeit-Macht-Frei/release/4899002>

¹⁸¹ *Kamaráti na stráž* je slovenský neonacistický pozdrav odvodený z oficiálneho pozdravu Hlinkovej gardy.

¹⁸² LEVY, Richard S., *Antisemitism: a historical encyclopedia of prejudice and persecution*, s.45.

¹⁸³ Extrémizmus bude pod väčšou kontrolou. In: *Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej Republiky* [online]. 2013 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://www.justice.gov.sk/Stranky/aktualitadetail.aspx?announcementID=1715>

¹⁸⁴ GRIGORIJ, Mesežnikov. Konšpiračné teórie, Židia a antisemitizmus. *Inštitút pre verejné otázky* [online]. 2014 [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: http://www.ivo.sk/buxus/docs/publicistika/subor/Mesez_Slovo_zivota_3_3_14.pdf

Text knihy približuje údajné plány Židov na ovládnutie celého sveta za pomoci vojen a rozvrátenia jednotlivých národov. Drvivá väčšina odborníkov sa však veľa krát zhodla, že sa jedná o falzifikát vytvorený antisemitami. S teóriami, ktoré sú v protokoloch publikované pracovali v prvej polovici 20. storočia fašistické a nacistické politické zoskupenia po celom svete. Táto kniha i napriek obrovskému množstvu dôkazov vyvracajúcich jej pravdivosť aj v dnešných dňoch budí nesmierny záujem a získava si značný počet obhajcov.¹⁸⁵

3.8.2 Last Strike – Skinheads proti rasovým predsudkům (SHARP)

*Last Strike – Skinheads proti rasovým predsudkům*¹⁸⁶

„Dělnická třída je kolébkou naší

Odkojeni ulicí děvčata i hoši

Neházejte nás do pytle s tupými rasisty

Ani kurva neříkejte že jsme nějací nacisti

Nesnášíme debily co ukradli nám módu

A už vůbec nepiějeme na Hitlera ódu

Holá hlava může být hnědá, bílá, černá

V té hlavě však zaznívá jen myšlenka jedna

Pryč s rasismem! Pryč s fašismem!

My jsme skinheads! My jsme skingirls!

Pryč s pravící! Pryč s autoritou!

Stay SHARP! Stay SHARP!

Máme svoje názory co tvoří naše hnutí

Proti špíně rasismu chceme stát semknutí

¹⁸⁵ A Hoax of Hate: The Protocols of the Learned Elders of Zion. *Anti-Defamation League* [online]. 2012 [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.adl.org/anti-semitism/international/c/a-hoax-of-hate-the-protocols.html>

¹⁸⁶ Skinheads proti rasovým predsudkům. In: *Koule.cz* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://textypisni.koule.cz/last-strike/delnicky-rock/skinheads-proti-rasovym-predsudkum>

*Dej si odchod kokote s křížem hákovým
Jo ty tomu nerozumíš? Pěstí ti napovím...*

*Nechceme, jako většina, být součástí stáda
Chceme se bouřit a žít po svém, nebýt armáda
Proto skinheads na planetě spojme svoje síly
Ať pocházíš odkudkoli černý, žlutý, bílý!*

*Pryč s rasismem! Pryč s fašismem!
My jsme skinheads! My jsme skingirls!
Pryč s pravici! Pryč s autoritou!
Stay SHARP! Stay SHARP!“*

Pieseň Skinheadi proti rasovým predsudkům je od moravskej Oi! kapely *Last Strike*¹⁸⁷ hlásiacej sa k tradícii nerasistických skinheads. Prakticky vo všetkých vydaných piesniach kapely odznieva hrdosť na manuálnu prácu a oslava Skinheadskej subkultúry a Punku. Pieseň pochádza z albumu *Dělnický rock* vydaného v roku 2008. Paradoxne je to jediný album, ktorý kapela vydala. Krátko po vydaní albumu ohlásila pauzu v jej aktivitách. Činnosť kapely do týchto dní nebola obnovená. I napriek tomu však môžeme konštatovať, že album v rámci punkových a skinheadských kruhov vyvolal značný záujem. O tom svedčí ako návštevnosť koncertov kapely tak aj množstvo recenzií na daný album.¹⁸⁸

Na základe interview s kapelou uverejnenom na internetových stránkach *A-Punk.cz*¹⁸⁹ vyplýva, že všetci jej členovia ostro odsudzujú fašizmus, ale aj boľševizmus, ktorý označujú termínom „*rudý fašizmus*“. Naopak pozitívny vzťah majú k Antifašistickej akcii, pod vlajkou ktorej niekoľko krát hrali. Z hľadiska preferovanej politickej ideológie majú podľa vlastných slov najbližšie k anarchizmu. K projektu RASH sú však skeptickí práve z dôvodu prepájania myšlienok sociálneho anarchizmu a marxizmu- leninizmu. Spoluprácu si dokážu predstaviť len s anarchisticky orientovanými RASHermi.

¹⁸⁷ Last Strike - Dělnický rock. In: *Kidsandheroes.com* [online]. © 2004 - 2015 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://archiv.kidsandheroes.com/recenze/cd/last-strike-delnicky-rock-537/>

¹⁸⁸ Last Strike - Dělnický rock. In: *A-punk.cz* [online]. 2008 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://a-punk.cz/?id=29-last-strike-delnicky-rock>

¹⁸⁹ Last Strike - rozhovor. *A-punk* [online]. 2009 [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.a-punk.cz/?id=229-last-strike-rozhovor>

Už z prvých slov piesne je badateľné, v akom duchu sa skladba bude niesť. Hneď na úvod zaznamenávame oslavu a príklon k robotníckej triede, za ktorej príslušníkov sa členovia kapely považujú. Robotnícku triedu dokonca prirovnávajú ku kolíske, ktorá formuje ich presvedčenie a svetonázor. Vo vete „*Neházejte nás do pytle s tupými rasisty*“ členovia kapely apelujú na verejnosť, aby nespájala subkulturu Skinheads s krajne pravicovými tendenciami. Hneď v zapätí sa proti krajne pravicovým elementom vymedzujú. Tie totiž veľmi výrazne subkultúru skinheads postihli a minimálne v podmienkach Českej republiky negatívne podfarbili jej obraz. Vo vete „*Holá hlava môže byť hnědá, bílá, černá*“ je zdôraznený multikultúrny rozmer subkultúry. V rovnakom duchu sa nesie aj refrén piesne. Last Strike v ňom odmieta tak rasizmus a fašizmus, ako aj autoritu a pravicové politické ideológie. V odmietnutí autority sa výrazne prejavuje tradícia skinheads z konca 60. rokov, kedy sa celá subkultúra profilovala ako protest robotníckej mládeže proti autoritám. Odmietnutie pravice znamená potvrdenie našej premisy o tom, že časť Sharp Skinheadov sa na škále ľavica - pravica identifikuje s ľavicovými názormi. Na základe vyššie spomínaného rozhovoru členov kapely vieme, že v tomto prípade sa jedná o identifikáciu so sociálnym anarchizmom. Vo vete „*Máme svoje názory co tvoří naše hnutí, proti špině rasismu chceme stát semknutí*“ odznieva oslava Sharp hnutia združujúceho antifašisticky ladených skinheads. V texte ešte nachádzame odhodlanosť predstaviteľov hnutia postaviť sa neonacistom aj za cenu fyzického násillia. To potvrdzuje našu premisu ohľadne využívania násillia ako prostriedku riešenia názorových sporov medzi jednotlivými fragmentmi Skinheads.

3.8.3 Opozice – Vizitka (RASH)

*Opozice - Vizitka*¹⁹⁰

*„Klidně si chodí po ulicích s hákovejma křížema
těžkejma botama holejma palicema
prázdnno maj v hlavě pravice jde nahoru
skinheadskej fašismus je vizitka systému*

¹⁹⁰ Opozice - Vizitka. In: *Youtube* [online]. 2010 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=2WS7ArZiDbI>

*a ten tě jednou zničí ten tě v rukou má
a až budeš na dně šanci ti nedá*

*Jediná tvá šance je žít v opozici
protože jsou tady zkurvený politici*

*Nemá totiž smysl jen nečinně stát
kejvat ruce mocným stále se jich bát*

*A proto lide povstaň pod rudým praporem
nenech se utlačovat vládním terorem. Oi!*

*Jediná tvá šance je žít v opozici
protože jsou tady zkurvený politici“*

*Opozice*¹⁹¹ bola prvou československou kapelou hlásiacou sa k RASH. Aktívna bola v rokoch 1991 – 1992. Zložená bola zo 4 členov a hudobne sa profilovala ako Oi! kapela. Veľmi rýchli koniec existencie kapely bol spôsobený úmrtím jej speváka na následky autonehody. Prakticky celú dobu existencie sa kapela vymedzovala proti fašizujúcim trendom vo vnútri subkultúry skinheads. Ich piesne však okrem fašizmu kritizovali aj nastupujúci kapitalistický režim. Opozice pôsobila v dobe transformácie politického režimu, kedy sa k myšlienkam radikálnej ľavice hlásili iba jednotlivci. Preto s ohľadom na dobu pôsobenia môžeme kapelu zaraďovať medzi skutočnú opozíciu vo vnútri skinheadskej subkultúry. Tá sa v tom čase v podmienkach Československa pod vplyvom kapiel *Orlík* či *Braník* profilovala výrazne nacionalisticky až rasisticky.¹⁹² Členovia Opozice sa pritom hlásili k myšlienkam sociálneho anarchizmu, ktorý stojí v opozícii tak proti kapitalizmu, či fašizmu, ako aj proti sovietskemu modelu budovania komunistickej spoločnosti za pomoci diktatúry komunistickej strany.

¹⁹¹ Rozhovor s bubeníkom prvé českej redskin kapely Opozice. In: *A-Punk.cz* [online]. 2010 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.a-punk.cz/?id=415-rozhovor-s-bubenikom-prvni-ceske-redskin-kapely-opozice>

¹⁹² Subkultura skinheadů prošla vývojem, rasisté z ní zmizeli. In: *Idnes* [online]. 2009 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/subkultura-skinheadu-prosla-vyvojem-rasiste-z-ni-zmizeli-pne-/zpr_archiv.aspx?c=A090306_165420_kavarna_pei

V prvých veršoch piesne odznieva kritika fašizácie subkultúry v podmienkach vtedajšieho Československa. Táto kritika je však spájaná s nastupujúcim politickým režimom. Práve ten je v očiach členov skupiny zodpovedný za nárast fašistických nálad v spoločnosti. Kapitalistický režim je pritom profilovaný ako zriadenie, ktoré šliape po ľudskej dôstojnosti. Pracujúci ľudia slúžia jedine ako prostriedok zisku kapitalistov. V ďalšej časti piesne skupina ponúka východisko. Východisko z tejto situácie je život v opozícii voči danému spoločenskému zriadeniu a politikom, ktorí ho reprezentujú a predstavujú. Vrchol danej opozície bude následne vypuknutie sociálnej revolúcie, ku ktorej kapela jednoznačne v piesni nabáda. Tá má byť mierená proti politickým stranám a celému politickému systému.

3.8.4 Operace Artaban – Životní cesta (Apolitický Skinheadi)

*Operace Artaban – Životní cesta*¹⁹³

*„Tvá životní cesta, je předem jasně daná
Na chleba si vyděláváš od časného rána
To není žádnéj důvod, abys nebyl vidět
Za to že pracuješ, nemusíš se stydět
Už máš dost kámošů co ve štychu tě klidně nechaj
Konzumního života, lidí co furt někam spěchaj
Proto nosíš marteny a hlavu nechals vyholit
Žádný sraní na ní nechceš už dovolit.*

Ref:

*Skinheads,
Pošlapanou hrdost zvednout, vždycky rovně stát
A nesklonit hlavu
Vrátit každou ránu, obzvlášť když se cejtíš v právu.*

*Kámoši, pivo, sport a hezký ženský
Našlapaná muzika, to zajímá všechny plešky*

*Parádní hadry, v nich nestratíš se v davu
 A taky samozřejmě vyholenou hlavu
 Nechcem kvůli politice na ulicích krváčet
 A ke svojí zemi – zády se obracet
 Nebudem tolerovat, svýho kultu krádež
 Chceme respekt, zábavu pro pracující mládež!“*

*Operace Artaban*¹⁹⁴ je brniarska kapela, ktorá vznikla v roku 1997. Členovia kapely pred jej založením pôsobili v Oi! punkovej skupine *No pasaran!* a *Los Sommos!* Operace Artaban však na rozdiel od predošlých dvoch kapiel neprofilovala ako politicky angažovaná. Podľa internetových stránok kapely ide o hudobný projekt, ktorý sa snaží reflektovať každodenný život pracujúcej mládeže. Z toho dôvodu upustila kapela od textov s jasným politickým podtónom a odmieta tak white power ako aj Sharp, alebo RASH projekty. Tie sú výsledkom politizácie subkultúry, od ktorej sa Operace Artaban dištancuje. Kapela sa pritom textovo vracia ku koreňom skinheads. Hudobne ju jednoznačne môžeme zaradiť medzi Oi! Kapely, Pieseň Životní cesta pochádza z albumu *Skinheads Brotherhood* vydaného v roku 2005. Okrem tohto albumu kapela vydala ďalších 5 albumov s obdobnou tematikou.¹⁹⁵ V podmienkach Českej republiky sa pritom jedná o jednu z najznámejších kapiel hlásiacich sa k subkultúre Skinheads.

Text piesne akoby mapoval piliere zrodu kultu 69. Začína sa oslavou manuálnej práce a robotníckej triedy. Príslušnosť k robotníckej triede a manuálna práca nie je hanbou, ale práve naopak. Členovia skupiny sú hrdí na to, že si na svoj každodenný chlieb privyrobia vlastnou prácou. Hneď v zapätí sa vyhradzuje proti konzumnému spôsobu života, ktorý má negatívny dopad na medziľudské vzťahy. Reakciou na konzumný spôsob života je práve subkultúra skinheads, v piesni charakterizovaná vyholenou hlavou a obuvou Dr. Martens. Záluby skinheadov sú na základe daného textu priatelia, pivo šport a pekné ženy. Refrén sa nesie v duchu oslavy kultu skinheads.

¹⁹³ Operace Artaban - Životní cesta. In: *Hudba.sk* [online]. © 2007 - 2015 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://hudba.zoznam.sk/operace-artaban/piesen/zivotni-cesta/>

¹⁹⁴ Historie. In: *Operace Artaban* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z:

http://www.operacka.rabiatrecords.com/index.php?option=com_content&view=article&id=75&Itemid=89

¹⁹⁵ DISKOGRAFIE. In: *Operace Artaban* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z:

http://www.operacka.rabiatrecords.com/index.php?option=com_content&view=article&id=51&Itemid=57

Skinheadi sú opisovaní ako ľudia, ktorí zdvíhajú vlastnú pošliapanú hrdosť a neboja sa udrieť, či vrátiť úder. To najmä v prípade, pokiaľ sa cítia v práve. V texte sa tak isto objavuje aj zmienka o politike. Autori piesne odmietajú pouličné strety medzi jednotlivými frakciami skinheads, pretože sú výsledkom nezmyselnej politizácie subkultúry. Odmietajú fašistické tendencie, ako aj sympatie k radikálnej ľavici. Politizáciu považujú za krádež kultu. Odmietajú sa však otočiť chrbtom k vlastnej zemi. V tomto verši je patrný príklon k vlastenectvu, ktoré je pre apolitických skinheads do určitej miery určujúce. To čo Operace Artaban chce j rešpekt a zábava pre pracujúcu mládež.

V roku 2012 Operace Artaban vydala doposiaľ svoj posledný album *Prozření*.¹⁹⁶ Hudobne ostala kapela verná Oi! Zaujímavým pre nás je však textová stránka nového nosiča. V jednotlivých textoch sa vo veľkej miere objavuje problematika zneužívania sociálneho systému neprispôsobivými občanmi na úkor pracujúcich, kritika multikulturalizmu, ktorý podľa členov kapely ničí identitu jednotlivých národov ako aj ostrá kritika benevolentnej politiky k imigrácii do krajiny. Album *Prozření* textovo v niektorých momentoch evokuje viac hudobný štýl RAC než apolitickú hudbu.¹⁹⁷

Operace Artaban je pritom zvláštna svojim názorovým vývojom. Niektorí jej členovia začínali v hudobných projektoch v rámci SHARP. Dlhý čas sa Operace Artaban textovo aj hudobne profilovala ako Oi! kapela odmietajúca prepojenie subkultúry a jednotlivých politických ideológií. Na základe daného albumu ale vyvodzujeme textový posun kapely bližšie k názorovým pozíciám RAC, ktoré sú blízke white power. K tomuto tvrdeniu však treba dodať, že kapela sa k white power nikdy nehlásila a zároveň u nej ani nepredpokladáme až tak radikálnu názorovú zmenu.

¹⁹⁶ DISKOGRAFIE. In: *Operace Artaban* [online]. © 2015 [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: http://www.operacka.rabiarecords.com/index.php?option=com_content&view=article&id=51&Itemid=57

¹⁹⁷ OPERACE ARTABAN - *Prozření* (Rabiát Records 2012). *Boot Boys Are Back* [online]. neuvedený [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://bootboys-are-back.netstranky.cz/recenze-cd-lp-ep.html>

Záver

Predkladaná diplomová práca sa zaoberá ideologizáciou a fragmentáciou subkultúry Skinheads. Jadro práce je rozdelené do troch kapitol. Prvá kapitola sa venuje teoretickému vymedzeniu pojmov kultúra, subkultúra a kontrakultúra. V rámci nej som sa pokúsil analyzovať dôležité štiepne línie pri štúdiu daných pojmov. Zameral som sa pri tom na ich spoločné menovatele, ale aj odlišnosti. Druhá kapitola práce mapuje historické pozadie vzniku subkultúry Skinheads. Dôraz som pritom kládol na analýzu politického vývoja veľkej Británie po druhej svetovej vojne v jeho historickej genéze, rovnako ako na subkultúry, ktoré boli v danom čase v spoločnosti rozšírené. Tie boli totiž nesmierne dôležité pre vznik nášho skúmaného fenoménu. V rámci tejto kapitoly som sa tak isto venoval už spomínanému vzniku subkultúry Skinheads a jej šíreniu. Tretia kapitola práce analyzuje ideologizáciu a fragmentáciu subkultúry Skinheads a zároveň tvorí ťažisko práce. V jej úvode som analyzoval obdobie, v ktorom začali fragmenty subkultúry vykazovať prvky politizácie. Zároveň som sa snažil dopátrať k hlavným príčinám ideologizácie subkultúry. Tak isto som sa v tejto kapitole práce pokúsil o komparáciu jednotlivých fragmentov subkultúry s dôrazom na ich politickú aktivitu a prezentovaný svetonázor.

Z teoretického skúmania pojmov kultúra, subkultúra a kontrakultúra nám plynie záver, že ani pri jednom termíne nie je možné uviesť univerzálne platnú a akceptovanú definíciu. Presné ukotvenie daných pojmov často záviselo od ideologického prednastavenia, tých ktorí s danými termínmi operovali. Tu na seba často narážali myšlienkové prúdy konzervativizmu a utopického socializmu. Konzervatívny myšlienkový prúd videl v kultúre konzervujúci prvok, ktorý ma do spoločnosti vniešť stav harmónie. Na subkultúry zase bolo nahliadané ako na prejavy deviantného správania. Ním sa vyznačovali ľudia na okraji spoločnosti, ktorí sa do nej nemohli alebo nechceli začleniť. Ľavicové politické ideológie s danými konceptami pracovali odlišne. V kultúre videli jeden z prostriedkov na dosiahnutie emancipácie človeka. Tá mala nastať v socialistickej, alebo komunistickej spoločnosti. Na subkultúry a kontrakultúry bolo nahliadané ako na protestný hlas dospievajúcej robotníckej mládeže, ktorá si uvedomuje svoju triednu príslušnosť a týmto spôsobom bojuje proti systému.

Subkultúra Skinheads vznikla vo Veľkej Británii v druhej polovici 60. rokov skĺbením britských hard Mods a jamajských Rude Boys/ Girls. Obe subkultúry inklinovali k násiliu, teritoriálnemu ukotveniu ako aj k oslave manuálnej práce a triednej sebaidentifikácii. Skinheads pritom svoj vrchol dosiahli v roku 1969, ktorý označujeme za zrod kultu tejto subkultúry. Za určujúce znaky subkultúry Skinheads v dobe jej vzniku a vrcholu popularity považujeme multikultúrne korene subkultúry, apel na oslavu životného štýlu proletariátu, sklony k násilnému riešeniu konfliktov a patriotizmus. I napriek skutočnosti, že sa subkultúra Skinheads profilovala na triednom základe, nezaznamenávame v dobe ich vzniku príklon ku konkrétnym politickým ideológiám. Z toho dôvodu vyvodzujeme záver, že v tomto období vykazovala subkultúra znaky apolitickosti. V čase kultu Skinheads tak isto nezaznamenávame ani výrazný proces fragmentácie subkultúry. Ako sme si však ukázali v ďalšej časti práce, tento trend sa v období 70 rokov začal veľmi výrazne meniť.

Fragmentácia sa v subkultúre Skinheads objavuje skoro po jej vzniku a to už v začiatkoch 70. rokov. Z toho vyplýva záver, že ideologizácia subkultúru nezasiahla na začiatku procesu jej fragmentácie. Pred ideologizáciou totiž zaznamenávame fragmenty subkultúry ako Suedeheads či Skinheadov ovplyvnených punkovou vlnou. Z toho vyplýva, že fragmentácia a ideologizácia nie sú vo vzťahu vzájomnej závislosti. Fragmentácia je tak starším fenoménom, ktorý predchádzal ideologizácii Skinheads. Ideologizácia sa pritom dostavila až s prenikaním rasistických elementov.

Rasistická vetva Skinheads, alebo white power do subkultúry začala prenikať od druhej polovice 70. rokov. Svoj vrchol pritom dosiahla v 80. rokoch v čase, keď proti nej nebola vyprofilovaná žiadna výrazná opozícia vo vnútri subkultúry. Protagonistom, ktorý sa najvýraznejšie zaslúžil o šírenie krajne pravicového fenoménu bol Ian Stuart Donaldson, spevák kapely Skrewdriver. Pri analýze white power sme si kládli otázku, či je možné daný fragment skutočne zaradiť do subkultúry Skinheads. Na základe zistených skutočností sme dospeli k záveru, že je to nesmierne problematické. Rasistická vetva sa totiž od Skinheads odlišuje v mnohých základných rysoch. Z toho dôvodu považujeme white power za samostatnú kontrakultúru. Tá síce svoje základy odvodzuje zo subkultúry Skinheads no v otázkach multikulturalizmu a apolitickosti sa

s ňou priam antagonisticky rozchádza. Výrazne odlišnú optiku nachádzame aj v otázke chápania pracujúcej triedy.

U vetvy SHARP je dôležité uvedomiť si okolnosti jej vzniku. V prvom rade sa jedná o prvý fragment subkultúry, ktorý nevznikol v podmienkach Veľkej Británie, ale USA. Svojou existenciou od začiatku reagoval na prenikanie krajne pravicových elementov do subkultúry Skinheads. Vetva sa pritom snažila o zachovanie pôvodných hodnôt subkultúry, ktoré obohatila o proklamovaný antirasizmus. Týmto krokom si získala značné sympatie pôvodných prívržencov subkultúry. Podarilo sa jej však osloviť aj veľký počet ľudí, ktorí sa dovtedy k skinheads nehlásili. V otázkach preferovanej politickej ideológie u danej vetvy nepanuje zhoda. Najčastejšie u jej prívržencov nachádzame príklon k ľavicovým ideálom. Dôležité je ale podotknúť, že tento trend nie je univerzálny. Vo veľa prípadoch sa Sharperi považujú za apoliticky orientovaných a nemajú jasne vyhranený názor. V menšom meradle nachádzame u danej vetvy aj príklon k patriotizmu. Na základe vyššie uvedených faktov sa domnievame, že k ideologizácii tohto fragmentu subkultúry ako celku nedošlo.

V prípade vetvy Skinheads RASH je situácia odlišná. Podobne ako SHARP aj fragment RASH vznikol v podmienkach USA, konkrétne v New Yorku. V rannej fáze existencie sa profiloval ako radikálne krídlo vyššie spomínaného SHARP. Jeho prívrženci hlavný apel kladú na príslušnosť k robotníckej triede a na multikultúrny rozmer subkultúry. Od počiatku RASH dochádza k jednoznačnej ideologizácii tejto vetvy Skinheads. Jasne vymedzeným nepriateľom sa stávajú sympatizanti krajnej pravice a tak isto kapitalistický systém. V takomto ponímaní je kapitalizmus prirodzeným nepriateľom, ktorý je zodpovedný za sociálnu stratifikáciu a s tým spojenú zlú životnú úroveň proletariátu. Najviac preferovanými politickými ideológiami sú anarcho - komunizmus a marxizmus - leninizmus. Z toho však plynie určitá miera názorovej dichotómie, ktorá často ústi do výrazného frakcionalizmu. Obe politické ideológie totiž aj napriek rovnakému cieľu vychádzajú z diametrálne odlišných až antagonistických pozícií. To sa prejavuje v rôznej miere politickej kooperácie medzi anarchistami a marxistami – leninistami. Kým v Nemecku zaznamenávame často ich vzájomnú podporu v podmienkach strednej a východnej Európy dosahuje frakcionalizmus neprekonateľný problém pre kooperáciu. Z toho nám plynie záver, že

v prípade vetvy RASH sú na rozdiel od rasistických skinheads názorové rozdiely v jej vnútri veľmi podstatné.

Poslednou významnou vetvou subkultúry sú apolitickí Skinheads. Apolitici zo svojej podstaty odmietajú politizáciu subkultúry, ktorú vo všetkých podobách považujú za krádež kultu. V ich ponímaní tak ľavica ako pravica využíva imidž subkultúry Skinheads na propagáciu politických cieľov. Apolitici pritom apelujú na pôvodné hodnoty subkultúry ktoré nachádzajú tak v oslave manuálnej práce, ako aj v patriotizme. Ten je v niektorých prípadoch dopĺňaný aj konzervativizmom a antikomunizmom. Tieto tendencie však niekedy prerastajú k nacionalizmu a k personálnemu prepájaniu apolitikov a krajnej pravice. Prípady migrácie zaznamenávame aj v opačnom duchu, kedy hlavne neonacisti upúšťajú od svojej predošlej ideológie, no na druhej strane sa nechcú vzdať príklonu ku skinheads. Vo všeobecnosti ale Apolitici odmietajú myšlienky fašizmu a nacizmu. Považujú ich za neskľbiteľné s patriotizmom a triednou hrdosťou. Apolitickí skinheadi majú tak isto odmietavý postoj k vetve subkultúry RASH. Obe vetvy totiž vykazujú najväčšiu mieru politizácie. Zo zistených poznatkov vyvodzujeme nasledovný záver. Apolitická vetva subkultúry ako celok nepodľahla procesu ideologizácie. V poslednom období sme ale svedkami systematickej snahy white power o ideologický prienik medzi apolitikov. Myslíme si, že v blízkej budúcnosti bude nesmierne zaujímavé sledovať vzniknutú situáciu. Prípadný väčší úspech rasistickej infiltrácie by bez pochyby znamenal výrazný rozkol vo vnútri apolitických Skinheads.

Z vyššie spomínaného vyplýva jednoznačný záver. Subkultúra Skinheads tak, ako sme ju poznali v dobe jej vzniku neexistuje. Za necelých 50 rokov svojej existencie prešla nesmierne zaujímavým a strastiplným vývojom. Hlavným hýbateľom zmien sa stala politizácia, ktorá sa vo väčšej miere začala prejavovať s prenikaním myšlienok rasizmu a nacionalizmu do subkultúry a následné reakcie na ňu. Nacifikácia subkultúry spôsobila na dlhý čas veľkú mieru dezinterpretácií o jej koreňoch a hodnotách. Rasovo motivované trestné činy a príklon ku krajnej pravici sa tak stali synonymom sympatií k subkultúre skinheads. Tento trend bol badateľný najmä v období 80. a 90. rokov. Na druhej strane sa vo vnútri subkultúry začali vytvárať jej fragmenty, ktoré odmietli prepojenosť Skinheads a rasizmu. Aj medzi týmito fragmentmi však zaznamenávame určitú mieru ich politizácie a ideologizácie. Toto tvrdenie je najviac viditeľné u RASH.

V menšej miere sa prejavuje u SHARP a apolitických skinheadov. Aj tí však v dnešnej dobe musia neustále reflektovať proces politizácie a vymedzovať sa voči nej rovnako ako voči nacifikácii subkultúry. Preto sa domnievame, že v súčasnosti je termín Skinhead veľmi vágny a nedostatočný. Týmto termínom sa totiž označujú tak sociálni anarchisti, ako aj apolitici a neonacisti. Preto je potrebné k označeniu Skinhead doplniť o aký fragment subkultúry sa jedná.

V otázke budúceho smerovania subkultúry sa domnievame, že trend prenikania rasizmu medzi skinheads je na ústupe. Vďaka šíreniu veľkého množstva informácií skrz internet sa čoraz viac ľudí dozvedá o histórii a koreňoch subkultúry. Myslíme si tak isto, že s postupným odznievaním krajne pravicových tendencií v subkultúre budeme svedkami zvýšeného záujmu o nerasistické vetvy subkultúry. Najvýraznejší nárast záujmu predpokladáme u SHARP a apolitickej vetvy skinheads.

Summary

The primary aim of this master thesis is the ideologization and fragmentation of Skinhead subculture. The body of the work is divided into three chapters. The first chapter deals with the theoretical definition and explains the terms culture, subculture and counterculture. The focus is both on common denominators as well as on differences in their definitions. The second chapter analyzes the historical background of Skinhead subculture genesis. This chapter concentrated on historical facts of the political development in Great Britain after the Second World War as well as on popular subcultures of that time. These subcultures had a significant impact on the formation and spread of the Skinhead subculture as described in this part. The third chapter forms the base of this master thesis. This part analyzes the infiltration of the political ideologies to the subculture and the following fragmentation of Skinheads. The main goal of this part was to identify the main causes of the ideologization of subculture. The third chapter of the thesis was dedicated to the comparison of the fragments of the subculture with emphasis on their political activities to the presented worldview.

The theoretical research of terms culture, subculture and counterculture proved the impossibility to conclude a valid and universally accepted definition even in one of the terms. Definitions of these terms mostly depend on the ideological background of the author operating with them. In many cases it was a clash between a protagonist of the conservative and the socialist political ideologies. Conservative political ideologies see the culture as an element of preservation and stability allowing the society to maintain its harmony. Subcultures and countercultures were characterized as a manifestation of antisocial and deviant behavior attributed to marginalized people of the society. Leftish political ideologies operated with these terms differently. Culture was presented as one of the means necessary to achieve the emancipation of man. This emancipation is supposed to peak in a socialist or a communist society. Subcultures and countercultures were understood as the protest vote of young members of working class conscious of their class affiliation and thus fighting against the system.

British Mods, especially Hard Mods and Jamaican Rude Boys/ Girls are considered to be the direct predecessors of Skinhead subculture. First protagonists of Skinheads appear in the late 60s in British industrial cities. This period was

characterized by the declaration of the Vietnam War and by escalating social exclusion of the British proletariat. The subculture culminated in 1969, this year was characterized as the year of Skinhead cult. Accepting the Jamaican Rude Boys as the direct predecessors of Skinheads we can unambiguously identify the multicultural roots of Skinheads subculture. Subculture is also affected by the class nature. It was profiled as a defense reaction of working class to social changes described above. Despite the class self-determination of the subculture we do not recognize the politicization of Skinheads subculture in 1960s. For this reason we conclude that in the beginning of existence the subculture was apolitical.

The Skinhead subculture has undergone a fundamental development in less than 50 years of its existence. The politicization that began with the introduction of the racist and nationalist ideas into the subculture and the subsequent reaction became the main inhibitor of the evolving process. The nazification was the root cause of the long-term desinterpretation of the foundation and values of the subculture. This movement was prevalent particularly in the 80s and 90s. On the other hand the fragments that refused to accept the transition to racism originated this period. A certain degree of politicization and ideologization was observed even among these fragments. This phenomenon was the most visible among RASH, it extend to a lesser degree among SHARP and became almost absent in the case of apolitical skinheads. But even they are forced to reflect on the politicization process and to dismiss the nazification of the subculture. On this basis we deem the term Skinhead vague and inadequate. This term identifies equally social anarchists, apolitical skinheads and neo-nazis. Therefore we determined the need to further clarify the term by specifying the fragment of the subculture accordingly.

Regarding the future development of the subculture we support the assumption of the progressive retreat of the racism among the Skinheads. Through the internet and its mass spread of information more people learned about the origins and history of the subculture. We also expect an increased interest in the non-racist fragments of the subculture inhibited by gradual regression of the nazi tendencies. We presume the biggest surge of interest in the SHARP and apolitical fragments of the subculture.

Použitá literatura

Knižné zdroje

ABEL, M. *Glimpses of Indian national movement*. 1st ed. Hyderabad, India: ICFAI University Press, 2005. ISBN 81-788-1420-X.

ADAMSON, Walter L. *Hegemony and revolution: a study of Antonio Gramsci's political and cultural theory*. Berkeley: University of California Press, 1983. ISBN 05-200-5057-6.

ADORNO, Theodor W a J BERNSTEIN. *The culture industry: selected essays on mass culture*. New York: Routledge, 2001, viii, 210 p. ISBN 04-152-5380-2.

AL, Bipan Chandra ... *India's struggle for independence, 1857-1947*. Repr. New Delhi, India: Penguin Books, 1989. ISBN 978-014-0107-814.

ATKINS, Stephen E. *Encyclopedia of modern worldwide extremists and extremist groups*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2004, xxviii, 404 p. ISBN 03-133-2485-9.

BALL, Stuart. *The Conservative Party since 1945*. New York: Distributed exclusively in the USA by St. Martin's Press, 1998, xii, 205 p. ISBN 07-190-4013-2.

BENNETT, Andy a Keith KAHN-HARRIS. *After subculture: critical studies in contemporary youth culture*. New York: Palgrave Macmillan, c2004, xii, 195 p. ISBN 03-339-7712-2.

Bert Klandermands, Nonna Mayer. *Extreme right activists in Europe: through the magnifying glass*. New York: Routledge, 2006, xvii, 309 p. Routledge studies in extremism and democracy, v. 8. ISBN 04-153-5827-2.

BEST, Geoffrey. *Churchill: a study in greatness*. New York: Oxford University Press, 2003, xii, 370 p. ISBN 18-528-5253-4.

BOWLING, Benjamin. *Violent racism: victimization, policing and social context*. Rev. ed. Oxford: Oxford University Press, 1999. ISBN 01-982-9878-1.

BROOKSHIRE, Jerry H. *Clement Attlee*. New York, NY, USA: Distributed exclusively in the USA and Canada by St. Martin's Press, 1995, ix, 257 p. ISBN 07-190-3244-X.

CLYMER, Kenton J. *Quest for freedom: the United States and India's independence*. New York: Columbia University Press, c1995, xxi, 393 p. ISBN 02-311-0045-0.

DEATS, Richard L. *Mahatma Gandhi, nonviolent liberator: a biography*. Hyde Park, N.Y.: New City Press, c2005, 136 p. ISBN 15-654-8217-4.

DOWNES, David.M. *Delinquent solution: a study in subcultural theory*. S.l.: Routledge, 2013. ISBN 0415842026.

FEDORAK, Shirley. *Pop culture: the culture of everyday life*. Buffalo: University of Toronto Press, c2009, xv, 166 p. ISBN 14-426-0124-8.

GELDER, Ken a Sarah THORNTON. *The subcultures reader*. New York: Routledge, 1997, xvi, 599 p. ISBN 04-151-2728-9.

GOLDSON, Barry. *Youth in crisis?: 'gangs', territoriality and violence*. New York: Routledge, 2011, xiii, 227 p. ISBN 978-020-3832-004.

GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Black sun: Aryan cults, Esoteric Nazism, and the politics of identity*. New York: New York University Press, c2002, v, 371 p., [16] p. of plates. ISBN 08-147-3124-4.

GORDON, Milton Myron. *Assimilation in American life: the role of race, religion, and national origins*. New York: Oxford University Press, 1964, 276 p. ISBN 0195008960.

GRAMSCI, Antonio a Joseph A BUTTIGIEG. *Prison notebooks*. New York: Columbia University Press, 1992, v. <1-3 >. ISBN 97802311394413-.

- GRIFFIN, Roger a Matthew FELDMAN. *Fascism: critical concepts in political science*. New York: Routledge, 2004, 5 v. ISBN 04152902015.
- GUIDIKOVA, edited by Andy Furlong and Irena. *Transitions of youth citizenship in Europe: culture, subculture and identity*. Strasbourg: Council of Europe, 2001. ISBN 92-871-4430-3.
- HALL, Stuart a Tony JEFFERSON. *Resistance through rituals: youth subcultures in post-war Britain*. 2nd ed., Rev. and expanded ed. New York: Routledge, 2006, xxxv, 252 p. ISBN 02-033-5705-1.
- HANNON, Sharon M. *Punks: a guide to an American subculture*. Santa Barbara, Calif.: Greenwood Press, c2010, xix, 181 p. Guides to subcultures and countercultures. ISBN 03-133-6457-5.
- HANSEN, Randall. *Citizenship and immigration in Post-War Britain: the institutional origins of a multicultural nation*. New York: Oxford University Press, 2000, xiii, 301 p. ISBN 01-992-4054-X.
- HEBDIGE, Dick. *Subculture: the meaning of style*. New York: Routledge, 1991, viii, 195 p. ISBN 04-150-3949-5.
- HEBDIGE, Dick. *Subkultura a styl*. Překlad Miroslav Kotásek. Praha: Dauphin, 2012, 239 s. ISBN 978-807-2721-979.
- CHAPMAN, Roger. *Culture wars: an encyclopedia of issues, viewpoints, and voices*. Armonk, N.Y.: M.E. Sharpe, c2010, 2 v. (xxi, 670, 54 p.). ISBN 978-076-5617-613.
- ISSITT, Micah L. *Hippies: a guide to an American subculture*. Santa Barbara, Calif.: Greenwood Press/ABC-CLIO, c2009, xxi, 164 p. Guides to subcultures and countercultures. ISBN 03-133-6573-3.
- JEFFERYS, Kevin. *The Attlee governments, 1945-1951*. New York: Longman, 1992, viii, 95 p. ISBN 05-820-6105-9.

JENKS, Chris. *Subculture: the fragmentation of the social*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications, 2005, x, 158 p. ISBN 07-619-5370-1.

JONES, Bill. *Politics UK*. Eighth edition. Abingdon: Routledge, 2014, pages cm. 8. ISBN 978-144-7921-400.

KILLINGRAY, David a Martin PLAUT. *Fighting for Britain: African soldiers in the Second World War*. Rochester, NY: Boydell, c2010, xi, 289 p. ISBN 18-470-1015-6.

KING, Stephen A. *Reggae, rastafari, and the rhetoric of social control*. Jackson: Univ Pr Of Mississippi, 2008. ISBN 9781604730036.

KITSCHOLT, Herbert a Anthony J MCGANN. *The radical right in Western Europe: a comparative analysis*. Ann Arbor: University of Michigan Press, c1995, xiii, 332 p. ISBN 04-720-8441-0.

KNIGHT, Nick. *Skinhead*. New York: Omnibus, c1982, 1 v. (various pagings). ISBN 07-119-0052-3.

KOLÁŘOVÁ, Marta a Anna ORAVCOVÁ. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České Republice*. Vydání první. Praha: Sociologické nakladatelství Slon, 2011, 264 pages. ISBN 80-741-9060-9.

KUPER, Adam. *Culture: the anthropologists' account*. 1st ed. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2000, xv, 299 s. ISBN 06-740-0417-5.

LEVY, Richard S. *Antisemitism: a historical encyclopedia of prejudice and persecution*. Santa Barbara, Calif.: ABC-CLIO, c2005, 2 v. ISBN 18-510-9444-X.

LÉVI-STRAUSS, Claude. *Structural Anthropology*. Claire Jacobson. United States Of America: Basic Books, INC., 1963, 410 s. SBN 465-08229-7.

LÉVI-STRAUSS, Claude. *Totemismus*. Vyd. 1. Překlad Martin Kanovský. Bratislava: Chronos, 1998, 128 s. Čas snov, zv. 3. ISBN 80-967-1382-5.

- MAFFESOLI, Michel. *The time of the tribes: the decline of individualism in mass society*. Thousand Oaks, Calif.: Sage, 1996, xii, 176 p. Theory, culture. ISBN 08-039-8474-X.
- MARSHALL, George. *Spirit of '69: a skinhead bible*. 2nd ed. Dunoon: George Marshall, c1994, 176 p. ISBN 18-989-2710-3.
- MARSHALL, George. *Skinhead nation*. Dunoon: S.T. Pub, 1996. ISBN 978-189-8927-457.
- MARX, Karl a ENGELS, Friedrich., *The German ideology: including Theses on Feuerbach and introduction to The critique of political economy*. Amherst, N.Y.: Prometheus Books, 1998, ix, 574 p. ISBN 15-739-2258-7.
- MATĚJKA, Jaroslav. *Život sira Winstona*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1968. S.482.
- MILO, Daniel. *Rasistický extrémizmus v Slovenskej republike*. Bratislava: Ľudia proti rasizmu, [2004]., 119 s. ISBN 80-891-4903-0.
- MOREMAN, T. *The Japanese and the British Commonwealth armies at war, 1941-45: fighting methods, doctrine and training for jungle warfare*. New York: F. Cass, 2005, p. cm. Cass series--military history and policy, no. 4. ISBN 07-146-4970-8.
- MUKERJI, Chandra a Michael SCHUDSON. *Rethinking popular culture: contemporary perspectives in cultural studies*. Berkeley: University of California Press, c1991, vii, 501 p. ISBN 05-200-6893-9.
- O'DELL, David. *Inseparable, the memoirs of an American and the story of Chinese punk rock*. Lulu, 2011. 199 s. ISBN 978-1-257-88003-4.
- PAREKH, Bhikhu C. *Gandhi*. New York: Sterling, 2010, viii, 181 p. ISBN 978-140-2768-873.

PERONE, James E. *Music of the counterculture era*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2004, xi, 226 p. ISBN 03-133-2689-4.

SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077.

SPAAIJ, R. *Understanding football hooliganism: a comparison of six Western European football clubs*. Amsterdam: Vossiuspers UvA, c2006, xiii, 484 p. ISBN 90-562-9445-8.

STEINBERG, Shirley R, Priya PARMAR a Birgit RICHARD. *Contemporary youth culture: an international encyclopedia*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2006, 2 v. (xviii, 674 p.). ISBN 03133372922.

STRATTON, Jon. *When music migrates: crossing British and European racial faultlines, 1945-2010*. United Kingdom: Ashgate Publishing Company, 2014, x, 221 pages. Ashgate popular and folk music series. ISBN 9781472429780.

THOMPSON, Stacy. *Punk productions: unfinished business*. Albany: State University of New York Press, c2004, xii, 215 p. ISBN 07-914-6188-2.

VAN KESSEL, Stijn. *Populist parties in Europe: agents of discontent?*. New York, NY: Palgrave Macmillan, 2015, p. cm. ISBN 978-113-7414-106.

VARBLE, Derek. *The Suez crisis*. New York: Rosen Pub., 2009, 96 p. ISBN 978-143-5874-978.

WHITELEY, Sheila a Jedediah SKLOWER. *Countercultures and popular music*. Dorchester: Ashgate Publishing Company, 2014, xx, 295 pages. ISBN 978-1-4724-2106-7.

WILLIAMS, Raymond. *Culture and society 1780-1950*. [New] edition. Nottingham: Spokesman, 1958, 1 photographic print. ISBN 08-512-4818-7.

ZIMMERMAN, Nadya. *Counterculture kaleidoscope: musical and cultural perspectives on late sixties San Francisco*. Ann Arbor: University of Michigan Press, c2008, 230 p. ISBN 04-721-1558-8.

Elektronické knižné zdroje

MARX, Karl. *Kapitál: KNIHA PRVNÍ - Proces vytváření kapitálu* [online]. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://joza.pytel.sweb.cz/kapital.pdf>

A Glasgow Gang Observed [online]. New York: Neil Wilson Pub, 2012 [cit. 2015-03-02]. ISBN 978-190-6000-394. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=9dt0AQAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

Akademické práce

FELDMAN, Christine Jacqueline. “‘We are the Mods’: A Transnational History of a Youth Culture” [online]. Pittsburgh, 2009 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://d-scholarship.pitt.edu/7260/1/feldmancj409.pdf>. Dizertační práce. University of Pittsburgh.

CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha, 2007. Doktorská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí práce Doc. PhDr. Rudolf Kučera Csc

KLIMŠOVÁ. *Subkultura Skinheads*. Praha, 2010. Rigorózní práce. Univerzita Karlova V Praze. Vedoucí práce Mgr. Silvia Letavajová, PhD.

Odborné články

BASTL, Martin. S.H.A.R.P. – Skinheadi proti rasovým předsudkům. In: *Central European Political Studies Review* [online]. 2001 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=74>

WORLEY. Oi! Oi! Oi!: Class, Locality, and British Punk.

In: *Oxfordjournals.com* [online]. Oxford University Press, 2013 [cit. 2015-03-22].

Dostupné z: <http://tcbh.oxfordjournals.org/content/early/2013/03/20/tcbh.hwt001.full>

Elektronické články

A Hoax of Hate: The Protocols of the Learned Elders of Zion. *Anti-Defamation League*

[online]. 2012 [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: [http://www.adl.org/anti-](http://www.adl.org/anti-semitism/international/c/a-hoax-of-hate-the-protocols.html)

[semitism/international/c/a-hoax-of-hate-the-protocols.html](http://www.adl.org/anti-semitism/international/c/a-hoax-of-hate-the-protocols.html)

Are Skinheads Racist? A Look at Their History and What They're About. In: *Hubpages*

[online]. © 2015 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: [http://hubpages.com/hub/Are-](http://hubpages.com/hub/Are-Skinheads-Racist-Technically-Theyre-Not-A-Look-at-the-Two-Different-Types-of-Skinheads)

[Skinheads-Racist-Technically-Theyre-Not-A-Look-at-the-Two-Different-Types-of-](http://hubpages.com/hub/Are-Skinheads-Racist-Technically-Theyre-Not-A-Look-at-the-Two-Different-Types-of-Skinheads)

[Skinheads](http://hubpages.com/hub/Are-Skinheads-Racist-Technically-Theyre-Not-A-Look-at-the-Two-Different-Types-of-Skinheads)

Blood & Honour Founding Statement. In: *Bloodandhonourcentral.co.uk* [online]. ©

2002-2015 [cit. 2015-03-26]. Dostupné

z: <http://www.bloodandhonourcentral.co.uk/history.html>

Blood & Honour. In: *Southern Poverty Law Center* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-26].

Dostupné z: [http://www.splcenter.org/get-informed/intelligence-files/groups/blood-](http://www.splcenter.org/get-informed/intelligence-files/groups/blood-honour)

[honour](http://www.splcenter.org/get-informed/intelligence-files/groups/blood-honour)

BOYD, Joshua Danton. Oi!: The Story Of The Modern British Skinhead. In:

UrbanTimes [online]. 2013 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z:

<https://urbantimes.co/2013/06/the-modern-british-skinhead/>

BUSHELL, Garry. Oi! – The Truth. In: *Uncensored Garry Bushell* [online]. 2006 [cit.

2015-03-22]. Dostupné

z: [http://web.archive.org/web/20080731120915/http://www.garry-](http://web.archive.org/web/20080731120915/http://www.garry-bushell.co.uk/oi/index.asp)

[bushell.co.uk/oi/index.asp](http://web.archive.org/web/20080731120915/http://www.garry-bushell.co.uk/oi/index.asp)

CASBURN, Melissa M. A Concise History of the British Mod Movement. In: *Greater Bay Area Costumers Unit* [online]. [cit. 2015-02-13]. Dostupné

z: <http://www.gbacg.org/costume-resources/original/articles/mods.pdf>

Culture: Definition of culture in English. In: *Oxford Dictionaries: Language matters* [online]. 2014 [cit. 2014-11-05]. Dostupné

z: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/culture>

DARWIN, John. Britain, the Commonwealth and the End of Empire.

In: *Www.bbc.co.uk* [online]. 2011 [cit. 2015-02-06]. Dostupné

z: http://www.bbc.co.uk/history/british/modern/endofempire_overview_01.shtml

DR. MARTENS - THE FULL STORY. In: *Dr.Martens* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://www.drmartens.com/us/history>

Extrémizmus bude pod väčšou kontrolou. In: *Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej Republiky* [online]. 2013 [cit. 2015-03-31]. Dostupné

z: <http://www.justice.gov.sk/Stranky/aktualitadetail.aspx?announcementID=1715>

Football Hooliganism. In: *Www.politics.co.uk* [online]. 2004-2015 [cit. 2015-03-06].

Dostupné z: <http://www.politics.co.uk/reference/football-hooliganism>

Foreign Terrorist Organizations: Bureau of Counterterrorism. In: *U.S Department of State: Diplomacy In Action* [online]. 2009 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z:

<http://www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm>

Futhark. In: *Ancientscripts.com* [online]. © 1996-2012 [cit. 2015-04-04]. Dostupné

z: <http://www.ancientscripts.com/futhark.html>

Germany bans neo-Nazi group. In: *Bbc.co.uk* [online]. 2000 [cit. 2015-03-26]. Dostupné

z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/925009.stm>

Germany's Other Skinheads. In: *Deutsche Welle* [online]. 2004 [cit. 2015-04-14].

Dostupné z: <http://www.dw.de/germanys-other-skinheads/a-1362702>

German-English Dictionary: Judenmord. In: *Dict.cc: English - German Dictionary* [online]. © 2002 - 2015 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://www.dict.cc/german-english/Judenmord.html>

Hate on Display: Triskele. 2015. *Anti- Defamation League* [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.adl.org/combating-hate/hate-on-display/c/triskele.html#.VVRqPvDMhdk>

History of the BNP. In: *BBC News* [online]. 2003 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/2690555.stm

History of the British Teddy Boy and Culture. In: *The Edwardian Teddy Boy* [online]. [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: <http://edwardianteddyboy.com/page2.htm>

India and Pakistan win independence. In: *History* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://www.history.com/this-day-in-history/india-and-pakistan-win-independence>

Kdo jsou RASH?: Základní informace hnutí Red and Anarchist Skin Heads. In: *Odpor* [online]. 2000 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://odpor.wz.cz/VYZVY/rash.htm>

Martin Luther King Jr. - Biography. In: *Nobel prize* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/1964/king-bio.html

Memories Of Years Gone By Dash Hopes & A Dream That Died. In: *Redskins* [online]. 2014 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.redskins.co.uk/>

MESEŽNIKOV, Grigorij. Konšpiračné teórie, Židia a antisemitizmus. *Inštitút pre verejné otázky* [online]. 2014 [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: http://www.ivo.sk/buxus/docs/publicistika/subor/Mesez_Slovo_zivota_3_3_14.pdf
Nenechme si zavříť Letnou: Ne rasismu. In: *AC Sparta Praha* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.sparta.cz/novinky/zpravodajstvi/ostatni/nenechme-si-zavrit-letnou-15827.html>

Norse Rune Symbols and the Third Reich. In: *The Viking Rune* [online]. 2009 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.vikingrune.com/2009/07/norse-runic-third-reich-symbols/>

Not all skinheads racist, law enforcement officials say: Brevard County group targeted for attack marched in Melbourne without incident. In: *Florida Today* [online]. 2012 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://www.floridatoday.com/article/20120511/NEWS01/305110023/Not-all-skinheads-racist-law-enforcement-officials-say>

O'HAGAN, Sean. Rude boys: Shanty Town to Savile Row. In: *The Guardian: Winner of the Pulitzer Prize* [online]. 2014 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/artanddesign/2014/may/24/rude-boys-jamaican-subculture-photography-exhibition>

O nás. In: *Člověk V Tísni Česká republika* [online]. © 2013 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/cs/o-nas>

On this day in '83: English hooliganism in Luxembourg. In: WOOD, Dave. [Http://backpagefootball.com/](http://backpagefootball.com/)[online]. 2013 [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://backpagefootball.com/on-this-day-in-83-english-hooliganism-in-luxembourg/65669/>

PETRIDIS, Alexis. Youth subcultures: what are they now?. In: *The Guardian: Winner of the Pulitzer Prize* [online]. 2014 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z:

<http://www.theguardian.com/culture/2014/mar/20/youth-subcultures-where-have-they-gone>

Racist Skinheads: Understanding the Threat. 2015. *Southern Poverty Law Center* [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.splcenter.org/get-informed/publications/skinheads-in-america-racists-on-the-rampage>

Racist Skinhead Glossary. In: *Southern Poverty Law Center* [online]. 2006 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.splcenter.org/get-informed/intelligence-report/browse-all-issues/2006/fall/motley-crews/racist-skinhead-glossary>

Rasistické prejavy na zápase FK Senica a ŠK Slovan Bratislava. In: *Šport spája: Rôzne farby, jedna hra* [online]. 2013 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z:

<http://sportspaja.ipmd.sk/rasisticke-prejavy-na-zapase-fk-senica-a-sk-slovan-bratislava/>

Reds and Anarchist Skinheads (RASH). In: *Anarchistická federace* [online]. 2011 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://wiki.afed.cz/encyklopedie:rash>

ROBERTS, Hannah. Revelling in the club's fascist past, Lazio 'Ultras' are among the most feared in Italy. In: *Mail Online* [online]. 2013 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/sport/football/article-2302552/Paolo-Di-Canio-Lazio-Ultras-feared-Italy.html>

ROEST, Alex. Suedeheads. In: *Filmnoirbuff.com* [online]. © 2006-2013 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.filmnoirbuff.com/article/suedeheads>

Russian Supreme Court Bans Blood & Honour. In: *Sputniknews.com* [online]. 2012 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://sputniknews.com/world/20120529/173741667.html>

Seit 1977: Oi!, Psycho, Hardcore, RAC, Streetrock, Rockability, Vikingrock. In: *Rock-O-Rama Records* [online]. © 2012 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.rock-orama.net/index.php>

Short History of Immigration. In: *Bbc.co.uk* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-22].

Dostupné

z:http://news.bbc.co.uk/1/hi/english/static/in_depth/uk/2002/race/short_history_of_immigration.stm

Skinhead History. In: *Anti- Fascist Skinhead Alliance* [online]. 2009 [cit. 2015-04-15].

Dostupné z: <http://www.oocities.org/CapitolHill/8592/sh.html>

Skinhead is Not Racism... In: *Thedarksigned.com* [online]. 1999-2015 [cit. 2015-03-07].

Dostupné z:http://www.thedarksighed.com/ska/bk2_4.html

SKINHEAD: THE EVOLUTION OF A SUBCULTURE AND SOCIETY'S VIEW

THEREOF. In:*Theundisciplined.com* [online]. 2014 [cit. 2015-03-06]. Dostupné

z:<http://theundisciplined.com/2014/07/04/skinhead-the-evolution-of-a-subculture-and-societys-view-thereof/>

Skinhead vs. Skinhead in Anti-Racist Fight. In: *The Moscow Times* [online]. 2004 [cit.

2015-04-14]. Dostupné z:

<http://www.themoscowtimes.com/sitemap/free/2004/3/article/skinhead-vs-skinhead-in-anti-racist-fight/231963.html>

SLOBODA, Juraj. Neonacisti sa do Jojky hodia. *Jetotak* [online]. 2010 [cit. 2015-05-

14]. Dostupné z: <http://www.jetotak.sk/editorial/neonacisti-sa-do-jojky-hodia>

St Pauli – Celtic Guests of honour and principle. In: *Greengreenworld* [online]. 2010

[cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://greengreenworld.co.uk/2010/04/st-pauli-celtic-guests-of-honour-and-principle/>

Subkultura skinheadů prošla vývojem, rasisté z ní zmizeli. In: *Idnes* [online]. 2009 [cit.

2015-04-05]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/subkultura-skinheadu-prosla-vyvojem-rasiste-z-ni-zmizeli-pne-/zpr_archiv.aspx?c=A090306_165420_kavarna_pei

Suedehead. In: *Subcultureslist.com* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z:

<http://subcultureslist.com/suedehead/>

Symbolika ultrapravicových hnutí. In: *Neonáček: Chcete ho?: O podobách pravicového extremismu (nejen) v České republice* [online]. 2008 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: http://www.chceteho.cz/content/wp-content/neonacek_c41.pdf

Terrormachine Bohemia. In: *Tmbohemia* [online]. 2011 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://tmbohemia.calloffreedom.net/page1.html>

The 10 best British youth cultures. In: *The Guardian: winner of the Pulitzer prize* [online]. 2011 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/culture/gallery/2011/jul/10/10-best-british-youth-cultures>

The British National Party: a brief history. In: *The Telegraph* [online]. 2008 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/3481473/The-British-National-Party-a-brief-history.html>

The Heysel disaster. In: *News.bbc.co.uk* [online]. 2000 [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/768380.stm

THE TROJAN RECORDS STORY. In: *Trojanrecords.com* [online]. 2014 [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.trojanrecords.com/the-trojan-records-story>

VAGOVIČ, Marek. Náckovia medzi nami. *Týždeň* [online]. 2011 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.tyzden.sk/casopis/2011/43/nackovia-medzi-nami.html>

Vietnam War Protests. In: *History* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.history.com/topics/vietnam-war/vietnam-war-protests>

Welcome to Blood and Honour. In: *Blood and honour: The Independent Voice of Rock Against Communism* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.bloodandhonour.org/>

Welcome to the US Red and Anarchist Skinhead's Website. In: *RASH United* [online]. 1997 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z:

<http://www.webcitation.org/query?url=http://www.geocities.com/capitolhill/lobby/3475/index2.html&date=2009-10-25+16:55:57>

World Contacts: The Brotherhood OF Blood & Honour. In: *Blood and Honour: The Independent Voice of Rock Against Communism* [online]. © 2002-2015 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.bloodandhonourworldwide.co.uk/home1.html>

WP. 2015. *Anti Defamation League* [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.adl.org/combating-hate/hate-on-display/c/wp.html#.VVRIWfDMhdk>

Hudobné kapely a texty piesní

About Tony Tribe. In: *MTV artists* [online]. ©2015 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.mtv.com/artists/tony-tribe/biography/>

Biography. In: *Symarip* [online]. ©2015 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.symarip.com/biography/>

Cockney Rejects Lyrics: Oi! Oi! Oi! Lyrics. In: *Metro Lyrics* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://www.metrolyrics.com/oi-oi-oi-lyrics-cockney-rejects.html>

DISKOGRAFIE. In: *Operace Artaban* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: http://www.operacka.rabiatrecords.com/index.php?option=com_content&view=article&id=51&Itemid=57

Historie. In: *Operace Artaban* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: http://www.operacka.rabiatrecords.com/index.php?option=com_content&view=article&id=75&Itemid=89

Juden Mord – Arbeit Macht Frei. In: *Discogs.com* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://www.discogs.com/Juden-Mord-Arbeit-Macht-Frei/release/4899002>

Last Strike - Dělnický rock. In: *Kidsandheroes.com* [online]. © 2004 - 2015 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://archiv.kidsandheroes.com/recenze/cd/last-strike-delnicky-rock-537/>

Last Strike - rozhovor. *A-punk* [online]. 2009 [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.a-punk.cz/?id=229-last-strike-rozhovor>

OPERACE ARTABAN - Prozření (Rabiát Records 2012). *Boot Boys Are Back* [online]. neuvedený [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://bootboys-are-back.netstranky.cz/recenze-cd-lp-ep.html>

Operace Artaban - Životní cesta. In: *Hudba.sk* [online]. © 2007 - 2015 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://hudba.zoznam.sk/operace-artaban/piesen/zivotni-cesta/>

Opozice - Vizitka. In: *Youtube* [online]. 2010 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=2WS7ArZiDbI>

Pilsner Oiquell - Pilsen Bois Pilsner Oiquell - Pilsen Bois. In: *Super Music* [online]. © 2000-2013 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://www.supermusic.sk/skupina.php?action=piesen&idpiesne=104878>

Rogel: Kol'kých sme vás upálili, milión či šesť?: Texty skupín Krátky Proces a Juden Mord, v ktorých spieval Rastislav Rogel, sú plné násilia. Útočia na Židov, Rómov, černochovej aj cudzincov. Prinášame niekoľko ukážok. In: *Týždeň* [online]. 2011 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://www.tyzden.sk/casopis/2011/43/rogel-kolkych-sme-vas-upalili-milion-ci-sest.html>

Rozhovor s bubeníkem první české redskin kapely Opozice. In: *A-Punk.cz* [online]. 2010 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.a-punk.cz/?id=415-rozhovor-s-bubenikem-prvni-ceske-redskin-kapely-opozice>

Skinheads proti rasovým předsudkům. In: *Koule.cz* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://textypisni.koule.cz/last-strike/delnicky-rock/skinheads-proti-rasovym-predsudkum>

The Bands. In: *The sound of RAC* [online]. [cit. 2015-04-19]. Dostupné z:
<http://thesoundofrac.weebly.com/the-bands.html>

The Oppressed interview. In: *Shrevoltzine* [online]. 2011 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z:
<http://shrevoltzine.blogspot.cz/2011/01/oppressed-interview.html>

Zoznam príloh

Príloha č. 1: Interview so Sydney (prepis rozhovoru)

Príloha č. 2: Interview so Slonom (prepis rozhovoru)

Príloha č. 3: Interview s Mat'om, punkáčom (prepis rozhovoru)

Príloha č. 4: Skinheadi v roku 1969 (obrázok)

Príloha č. 5: Spirit of 69 (obrázok)

Príloha č. 6: Symbolika rasistických Skinheads (obrázok)

Príloha č. 7: Propaganda slovenských White Power Skinheads (obrázok)

Príloha č. 8: Logo SHARP (obrázok)

Príloha č. 9: Logo RASH (obrázok)

Príloha č. 10: Prvomájová demonštrácia, Sofia 2007 (obrázok)

Príloha č. 11: Good Night Any side – heslo apolitidckých Skinheads (obrázok)

Prílohy

Príloha č. 1: Interview so Sydney

1. Kedy si sa prvýkrát dozvedel/a niečo o skinheads a aké dojmy to v tebe zanechalo?

O Skinheads som sa prvýkrát dozvedela prostredníctvom Oi! a ska kapiel, asi v 11 - 12 rokoch. Subkultúru apolitických a SHARP (resp. RASH) Skinheads som ako takú ešte veľmi neskúmala, hudobne to preto vo mne zanechalo pozitívne dojmy. V tomto období som vďaka politickým, antifašistickým kapelám začala chápať rozdiel medzi skinheads (SHARP) a náckami (nazi skinheads), predovšetkým z hľadiska termínov, keďže v bežnom jazyku sa často zamieňajú a používajú pre obe „krídla“ či subkultúry. Ďalším podnetom bol film American History X, ktorý vo mne taktiež zanechal silné dojmy a emócie. O rok – dva neskôr som sa snažila dozvedieť viac aj o subkultúre a jej črtách, najmä čo sa týka identity Skinheads, tradícií, vzniku, životného štýlu a taktiež štýlu obliekania či výzoru.

2.

a) V akom období si sa začal/a identifikovať so subkultúrou skinheads?

S touto subkultúrou som sa nikdy neidentifikovala výhradne, nakoľko som sa vždy považovala za členku viacerých subkultúr, resp. identifikovala som sa s viacerými, ktoré som považovala za spriaznené - v tomto prípade SHARP, ľavicovými Skinheads a punkovou subkultúrou, ktoré pre mňa znamenali takmer identické subkultúry s rozdielom vo vzhľade a histórii, avšak s rovnakými cieľmi. Neskôr ma s touto subkultúrou spájali väčšmi vzhľad než ideové prepojenie (ak hovoríme napr. o tradičných skinheads a prislúchajúcej hudbe, a pod.)

b) Čo bolo pre teba tým prvotným impulzom?

Prvotným impulzom bola pre mňa hudobná stránka, ktorá ma doslova uchvátila a v spomínanom veku sa stala súčasťou mojej identity – či už išlo o hudobné štýly – punk rock, oi!, ska; ruka v ruke s touto stránkou si moju pozornosť získali ostatné aspekty subkultúry – komunita, životný štýl, móda, atď., ktoré, ako som mala pocit, vyjadrovali moje myšlienky, pocity a túžby a ku ktorým som sa rozhodla patriť.

c) *Hlásil/a si sa pred tým k nejakým iným subkultúram, resp. kontrakultúram?*

Áno, k spomenutej punkovej subkultúre, resp. politickému ultraľavicovému spektru (neskôr), ak hovoríme o kontrakultúre.

3. *Čo pre teba ako pre jednotlivca znamená byť skinheadom/ skinheadgirl?*

Z hľadiska značného nepochopenia resp. zámeny subkultúr zo strany majority by som predovšetkým povedala, že byť skinheadom/skinheadgirl neznamená byť náckom, nacionalistom, rasistom či homofómom a podobne a to už len z dôvodu histórie tejto subkultúry, ktorá vyrástla z černošskej hudby a vznikala naprieč rôznymi najnižšími triedami pracujúcich. Skinheads som vždy primárne vnímala ako subkultúru hrdosti, bratstva a zábavy, spoločných komunitných zvykov a hudby – teda ako apolitickú subkultúru, keďže táto jej tradičná odnož je stále, myslím si, pomerne rozšírená a silná. Takéto vnímanie skinheads je však u mňa do istej miery problematické, pretože apolitickosť tejto subkultúry podľa mňa nie je úplne možná – už len najmenšie zaujatie postoja či prejavenie názoru znamená jej politizáciu a v tomto zmysle sú pre mňa – ešte stále v podstate „apolitickí“ – hlavní „reprezentanti“ tejto subkultúry práve SHARP skinheads, ktorí sa rázne vymedzujú voči nazi skinheads a teda rasizmu, xenofóbii a iným predsudkom, čo však ešte neimplikuje, žeby sa títo jednotlivci výrazne politicky angažovali. Zaujatie postoja SHARP skinheads chápem ako určitú „nevyhnutnosť“ v rámci tejto subkultúry, najmä vzhľadom na situáciu, ktorá v nej vznikla po vyprofilovaní iných, rasistických a nacionalistických odnoží. Na druhej strane však vítam aj politický aktivizmus a nepovažujem ho za „rušivý“ element tejto subkultúry, či už ide o RASH skinheads alebo iné odnože propagujúce straight-edge, vegánstvo a pod.

4. *Do akej miery je pre teba dôležité prepájanie skinheads s politikou?*

Ako som už spomenula, mnohé subkultúry – či už ide o punkové, skinheads alebo aj metalové atď. sa nezaobídu bez politizácie, minimálne do určitej miery, nakoľko zaujatie politického postoja je svojim spôsobom manifestáciou týchto subkultúr, dokonca aj „apolitický postoj“ (ak je vôbec možný) možno označiť za určité politické presvedčenie. Osobne si však nemyslím, žeby bolo možné ho zaujať

v neobmedzenej miere. Subkultúra skinheads má, myslím si, vďaka svojej histórii, ale aj jej negatívnym elementom a stále pretrvávajúcim nedorozumeniam a konfliktom v súčasnom verejnom diskurze, veľký potenciál politicky sa angažovať a byť činná – čím odkazujem najmä na SHARP a RASH skinheads. A tento potenciál by mal byť využitý a to nielen voči úhlavnému nepriateľovi tejto subkultúry – náckom, ale aj v rámci iných, sociálnych, triednych konfliktov a samozrejme v boji za spravodlivejšiu spoločnosť napríklad po boku iných subkultúr.

b) Ako sa to v praxi prejavuje?

V praxi sa to môže prejavovať jednak aktivizmom, či už jednotlivcov alebo skupín, členstvom v rôznych organizáciách, zaujímaním postojov – ktoré môžu byť vyjadrené akokoľvek, či už v textoch kapiel alebo na tričkách miestnej skupiny. Je mnoho spôsobov, akým sa subkultúra resp. jej časť môže politicky prejavovať, som presvedčená, že v tomto zmysle je jej najsilnejšou zbraňou dôverné združovanie a organizácia.

5. Je v dnešnej dobe v rámci skinheads vôbec možné uvažovať o apolitickosti?

K tejto otázke som sa vyjadrila už v bodoch 3. a 4., osobne sa prikláňam k názoru, že nie. Jednou vecou je apolitickosť, ktorá je zrejme do 100% miery nemožná u každej sociálnej bytosti, druhou vecou je postoj, ktorý proklamuje ignoranciu politických otázok – myslím si však, že ani tým sa samotní tradiční skinheads nedokážu úplne vyhnúť.

6. Je možné o rasistoch hlásiacich sa k skinheads skutočne uvažovať ako o skinheadoch, alebo sa podľa tvojho názoru jedná o samostatnú subkultúru?

V súčasnosti by som ju považovala určite za samostatnú subkultúru, nakoľko jej črty – ktoré ju konštituuju ako subkultúru sú markantne odlišné od napr. SHARP skinheads, či už ide o zvyky, idey alebo ciele. V 80. – 90. rokoch tento rozdiel nemusel byť tak výrazný, nakoľko sa jednotlivé odnože ešte len kryštalizovali, no myslím si, že v súčasnosti by sa táto dištinkcia mala – najmä zo sociologického hľadiska robiť.

7. *Ako vnímaš hnutie skinheads na Slovensku? Má nejaké špecifiká v porovnaní s inými krajinami?*

Žiaľ v tejto oblasti nemám natoľko obsiahly prehľad, aby som na túto otázku mohla relevantne odpovedať. Z vlastných skúseností vnímam skinheads na Slovensku ako drobnú subkultúru, no nemyslím si, žeby zanikala, práve naopak, je možné, že sa naopak rozrastá. Čo sa týka zastúpenia, najsilnejšími skupinami sú zrejme tradiční a SHARP skinheads, pričom RASH skinheads sú pomerne marginálnou zložkou subkultúry na Slovensku.

b) Aké sú vzťahy medzi jednotlivcami hlásiacimi sa k rozličným vetvám subkultúry?

Ako som už spomenula najvyhrotenejšia situácia je medzi politicky orientovanými skinheads, teda medzi pravicovým a ľavicovým spektrom (aj keď tu už uvažujeme o dvoch rozličných subkultúrach). Stretávam sa však aj s nepriateľskými postojmi SHARP a ľavicových skinheads voči tradičným „apolitikom“, práve z dôvodu ich nevymedzenia sa voči nazi skinheads a tendenciám smerujúcim k patriotizmu až nacionalizmu.

8. *A posledná formálna otázka znie, či súhlasíš s uverejnením daného interview v diplomovej práci s názvom Ideologizácia A Fragmentácia Subkultúry Skinheads.*

Áno.

Příloha č. 2: Interview so Slonom

1. *Kedy si sa prvý krát dozvedel/a niečo o skinheads a aké dojmy to v tebe zanechalo?*

Okolo trinástich rokov, skrz informácie o spevákovi Danielovi Landovi, ktorý pôsobil v kapele Orlík. Tá však ovplyvvala rasistickými a xenofóbnymi názormi, ktoré Landu podľa môjho názoru doteraz úplne neopustili. V tom istom čase som sa začal zaujímať o punkovú hudbu a antifašizmus, pričom už nebol taký problém sa v

článkoch na internete dočítať niečo o koreňoch skinheadskej kultúry a jej apolitických či ľavicových odnožiach. Tieto dojmy boli pozitívne.

2.

a) V akom období si sa začal/a identifikovať so subkultúrou skinheads?

V 14-tich až 15-tich rokoch, aj čo sa týka obliekania. Prvé známosti v rámci subkultúry a prvé koncerty prišli až v 16-tich až 17-tich rokoch.

b) Čo bolo pre teba tým prvotným impulzom?

Práve v tomto by som "impulz" nehľadal, šlo to postupne.

c) Hlásil/a si sa pred tým k nejakým iným subkultúram, resp. kontrakultúram?

Nehlásil. Predtým som počúval (a doteraz počúvam, spoločne s kvantami inej hudby) rap, no hiphopová subkultúra ma nikdy nepriťahovala tak ako tá skinheadská.

3. Čo pre teba ako pre jednotlivca znamená byť skinheadom/ skinheadgirl?

Náklonnosť k určitým hudobným štýlom a spôsobu obliekania, futbal, politika, straight-edge životný štýl, hrdosť na to kto si, plno kamarátov, dievčat a spomienok.

4. Do akej miery je pre teba dôležité prepájanie skinheads s politikou?

Vzhľadom ku sociálnym koreňom, z ktorých skinheads vzišli, je pre mňa prepájanie tejto kultúry s rôznymi radikálno-socialistickými smermi (komunizmus, anarchizmus..) logickým krokom. Je však hlúposť tieto idey obmedzovať len na subkultúrne prostredie, na politických základoch je potrebné sa organizovať aj mimo neho.

5. Je v dnešnej dobe v rámci skinheads vôbec možné uvažovať o apolitickosti?

Subkultúra podľa mňa apolitická je, ale jedinec môže byť apolitický len ťažko. Takže je v poriadku prejavovať svoje politické názory, ak tieto nie sú protikladné ku koreňom skinheadskej kultúry (rasizmus..)

6 *Je možné o rasistoch hlásiacich sa k skinheads skutočne uvažovať ako o skinheadoch, alebo sa podľa tvojho názoru jedná o samostatnú subkultúru?*

Je to oddelená, samostatná subkultúra. A hlavne barikáda medzi nami a nimi má len dve strany.

7. *Ako vnímaš hnutie skinheads na Slovensku? Má nejaké špecifiká v porovnaní s inými krajinami?*

Špecifiká som vzhľadom k medzinárodnosti tejto kultúry asi žiadne nepostrehol. Ale aj preto v nej podľa mňa nacionalizmus nemá miesto. A takisto všade je potrebné sa stavať proti rasizmu, sexizmu, homofóbii, či už v rámci našej scény alebo navonok.

b) Aké sú vzťahy medzi jednotlivcami hlásiacimi sa k rozličným vetvám subkultúry?

Osobne nemám problém so SHARP, nech sa aj nazývajú apolitickými. Keď má ale niekto dobré vzťahy s náckami alebo rôzne xenofóbne postoje, nemá podľa mňa v tejto scéne miesto.

8. *A posledná formálna otázka znie, či súhlasíš s uverejnením daného interview v diplomovej práci s názvom Ideologizácia A Fragmentácia Subkultúry Skinheads.*

Áno, súhlasím.

Příloha č. 3: Interview s Mat'om, punkáčom

1. *Kedy si sa prvý krát dozvedel/a niečo o skinheads a aké dojmy to v tebe zanechalo?*

V prvom rade som si to uvedomil, niečo po tom, ako som začal počúvať punkovú hudbu a žiť punkovým spôsobom života (hlavne názory na svet, ktoré som mal vlastné a podobali sa názorom punkových kapiel) vo väčšej miere, čo môže byť cca v 13-14. rokoch. Len si treba uvedomiť, že v tejto dobe aj kvôli médiám, sa informácie o subkultúre skinheads spájali jednoznačne čisto s fašizmom a s ničím iným. Takže my ako mladí punkáči sme sa ich báli aj sme ich odsudzovali.

2.

a) V akom období si sa začal/a identifikovať so subkultúrou skinheads?

Doteraz sa so subkultúrou skinheads neidentifikujem, nepatrím k nim.

b) Hlásil/a si sa pred tým k nejakým iným subkultúram, resp. kontrakultúram?

Vždy som sa hlásil a doteraz sa hlásim k punkovej subkultúre.

3. Čo pre teba ako pre jednotlivca znamená byť skinheadom/ skinheadgirl?

Ja skinhead nie som, nežijem ich životom, neviem to posúdiť. Skôr si o subkultúre prečítam knihy, alebo na internete. Osobne som ich videl pár krát a veľmi sme sa nerozprávali.

4. Do akej miery je pre teba dôležité prepájanie skinheads s politikou?

V tejto dobe čo sa týka politickej situácie vo svete a aj na Slovensku jednoznačne si myslím, že subkultúra skinheads má byť a vždy mala byť a možno v týchto časoch viac politická nakoľko existuje mnoho neonacistických politických strán a skupín proti ktorým nie je žiadna opozícia.

5. Je v dnešnej dobe v rámci skinheads vôbec možné uvažovať o apolitickosti?

Podľa mňa nie. Vyjadril som sa k tomu v predošlej otázke.

6. Je možné o rasistoch hlásiacich sa k skinheads skutočne uvažovať ako o skinheadoch, alebo sa podľa tvojho názoru jedná o samostatnú subkultúru?

Ja neviem. Teraz sa to delí na Oi skinheads a Nazi Skinheads a je to dosť metúce nakoľko medzi nimi nie je výzorový rozdiel a často krát človek nevie počas komunikácie o ktorú podskupinu sa jedná a môže prísť ku konfliktu. Hlavne zo strany nazi skinheads je nevráživosť voči nám punkáčom, podľa môjho názoru dosť radikálna – slovné a fyzické útoky čo zo strany punkáčov nie je. Podľa mňa na radikálne postavenie proti podsubkultúre Nazi Skinheads sú tu práve Oi skinheadi a polomilitantné hnutie antifa.

b) Kto podľa teba tvorí hnutie Antifa? Myslíš si, že v ňom sú aj Skinheadi?

Hnutie antifa tvoria rôzni ľudia a samozrejme ako v každom hnutí sú tam bežní pracujúci ľudia, Oi skinheadi, punkáči, ľudia rôznych rás, sú tam aj ľudia, ktorí to podľa mňa berú ako adrenalínový šport – bitky.

7. *Ako vnímaš hnutie skinheads na Slovensku? Má nejaké špecifiká v porovnaní s inými krajinami?*

Na Slovensku hnutie skinheads podľa mňa prakticky neexistuje. Existujú jedinci hlásiaci sa k tejto subkultúre a pokiaľ aj nejaké väčšie zoskupenie je tak mlčia čo ma serie. Čo ma veľmi serie pretože ako sa správa politická strana ĽSNS na čele s terajším županom BBSK je z môjho pohľadu alarmujúce, neonacistické a hrubé porušenie základných ľudských práv a slobôd.

b) V čom vidíš toto porušenie základných ľudských práv a slobôd?

V čom? Vo všetkom. Už v samotnom logu tejto strany ktoré je logom hlinkovej gardy a v každej vete, ktoréhokoľvek člena. Už samotná webová stránka je čisto fašistická a župné noviny BBSK boli pod nátlakom župana Mariána Kotlebu zmenené zo štandardných červeno - bielych farieb charakterizujúcich BBSK na čierno bielu s článkom o chvále na Jozefa Tisu.

8. *A posledná formálna otázka znie, či súhlasíš s uverejnením daného interview v diplomovej práci s názvom Ideologizácia A Fragmentácia Subkultúry Skinheads.*

Áno.

Príloha č. 4: Skinheadi v roku 1969¹⁹⁸ (obrázok)

¹⁹⁸ A clash of two worlds in London: skinheads and hippies. Circa 1969. In: *Imgur* [online]. Dátum neuvodený [cit.

Príloha č. 5: Spirit of 69¹⁹⁹ (obrázok)Príloha č. 6: Symbolika rasistických Skinheads²⁰⁰ (obrázok)

<http://rockerek.hu/Frenklin>

2015-04-25]. Dostupné z: <http://imgur.com/gallery/TcuZs>

¹⁹⁹ Two tone trojan skinhead spirit of 69. In: *Photobucket* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-25].

Dostupné http://s2.photobucket.com/user/DevilsDaughter333/media/music_and_lifestyle/b448ec85.jpg.html

²⁰⁰ SKINHEAD WHITE POWER: Frenklin képe. In: *Rockerek* [online]. Dátum neuvadený [cit. 2015] Dostupné z: <http://rockerek.hu/kep619154.html>

Príloha č. 7: Propaganda slovenských White Power Skinheads²⁰¹



Príloha č. 8: Logo SHARP²⁰²



²⁰¹ Verní sebe, svorne napred. In: *Google* [online]. dátum neuvedený [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: http://t2.aimg.sk/pokec/fotoalbumy/04/o_359284548_09b926ef999074727f386523895b9fef.jpg?t=L2ZpdC1pbi83MjB4NDgw&h=a2CmaAi07AwpeDOKTMQHAg&e=2145916800

²⁰² SKINHEAD: The Evolution of a Subculture and Society's View Thereof. In: *The Undisciplined* [online]. 2014 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://theundisciplined.com/2014/07/04/skinhead-the-evolution-of-a-subculture-and-societys-view-thereof/>

Príloha č. 9: Logo RASH²⁰³



Príloha č. 10: Prvomájová demonštrácia, Sofia 2007²⁰⁴



²⁰³ Red and Anarchist Skinheads. In: *Red Skins Czechoslovakia* [online]. 2014 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://www.redskins.estranky.cz/clanky/odkazy/red-and-anarchist-skinheads.html>

²⁰⁴ Mayday around the world. In: *Libcom* [online]. 2007 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://libcom.org/forums/news/mayday-around-world?page=1>

Priloha č. 11: Good Night Any side – heslo apolitických Skinheads²⁰⁵



²⁰⁵ GOOD NIGHT ANY SIDE. In: *Spirit of Tens* [online]. 2013 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://spiritoftens.canalblog.com/archives/2013/02/22/26476300.html>